

Sewε ɳa wi yen na para

ZHɔBU

wi senre

Sewε wi nawa senre

Zhɔbu sewε wi yen na para naŋa wa senre na, ɳa pàa pye na yinri Zhɔbu. Wila pye ma sin konaa a wi nawa pì filige wi na. Ali mbege ta kaŋbanra legerè la gbɔn wi na, wila koro ma taga Yenjèle li na.

Pilige ka, a Sɔtanla wì si kari wa Yenjèle li yeri ma saa na baga Zhɔbu wi na, ma yo fɔ wì taga Yenjèle li na tɔnli ɳa wila taa wo kala na. Sɔtanla wìla ki naga ma yo fɔ Zhɔbu wì taga Yenjèle li na katugu lì duwaw wi na. Kona, a Yenjèle lì si ti, a Sɔtanla wì Zhɔbu wi wa ma wele, maa kée yaara ti ni fuun ti jɔgɔ. Wi piile pàa ku konaa wi yaayoro ti ni; wi yarijende ti ni fuun tìla kɔ. A yambewe pà si kaa to Zhɔbu wi na. Eén fɔ wa ki jɔlɔgɔ kagala ke ni fuun ke ni, Zhɔbu wi sila wi jɔlɔgɔ ki go jen. Kala na làa kɔn ma tege wa Yenjèle li laga ki na, wi sila li jen.

Wenne taanri la pye Zhɔbu wi yeri; a poro si pan wa wi yeri, mbe pan mbe yerewe kan wi yeri. Ki sanga wi ni, leeple pàa pye naga jate ma yo mbele pe maa kajenge piin, Yenjèle li ma duwaw pe na sanga pyew; mbele pe maa kapege piin, li ma jɔlɔgɔ wa pe na sanga pyew. Kì pye ma, mbe yala Zhɔbu wi werenne taanri pe jatere wi ni, Zhɔbu wi jɔlɔgɔ kìla pye naga nari ma yo wì kapege pye. Eén fɔ mbe yala Zhɔbu jatere wo ni, ki kala li yege yowo pi yen le kpègeri ma toro. Ki jɔlɔgɔ cенle na lo si daga wi ni, katugu wi tangalɔmɔ pìla pye sinmbe Yenjèle li yege na. Wii jen yinji na, a Yenjèle lì si ti, a ki jɔlɔgɔ gbɔgɔ ɳga kì si to wi na. A wì sigi yenri Yenjèle li yeri ma yo ligi yo ligi filige fɔ wi yen sinjé.

Yewige ɳga Zhɔbu wìla yewe, Yenjèle li sila yòn sogomɔ kan wi yeri le teere, eén fɔ làa li yee naga wi na. Yenjèle làa kaa ki naga Zhɔbu wi na senyoro fanjga woro ni, fɔ lo na Yenjèle li maa ɳga piin, senwee piile pe se ya mbege pye. Pe se si ya mbege kɔrɔ jen fyew yinji na Yenjèle li mee kala na lo pye nakoma mbe na lo pye. Kona ma Zhɔbu wi ta wa wi dafɔ Yenjèle li yege sɔgɔwɔ, wìla wi yee tirige ma yere ki na fɔ Yenjèle lo nunjba li yen ma gbɔgɔ konaa ma kala jen. Kìla pye naa kɔn shyen Yenjèle li wogo ki na yege ɳga na, a wì sigi kapege ki jen maga yaga.

Wa sewε wi go kaaga senre ti ni, Yenjèle làa sɔngɔrɔ ma Zhɔbu wi tege wa wi yòn lele li ni. Yaara nda tìla jɔgɔ wi yeri, làa ti yɔngɔ shyenzhyen kan wi yeri. Zhɔbu wi werenne pe sila tanga ta. Zhɔbu wi sila wi jɔlɔgɔ ki kɔrɔ jen fyew, eén fɔ wìla koro ma taga Yenjèle li na ma yo fɔ:

*Een fɔ, mi wo na, mìgi jen ma yo na go shɔfɔ wi yen yinwege na,
wo wi yaa ka pye puŋgofɔ mbe yiri mboo yee naga laga tara ti na.
Ali na na wire ti ka jɔgɔ sa kɔ,
mi jate mi yaa ka Yenjelé li yan yenle ni (19.25-26).*

Zhɔbu sewe wi lesaga senre (1--2) konaa wi go kaaga senre ti ni (42.7-17), to ti yen wa sewe wi nawa senre ti nandogomo. Senre nda Zhɔbu wo naa wi wenne pe ni pàa pye na waa na pe yee kaan, konaa nda Zhɔbu wo naa Yenjelé li ni pàa pye na waa na pe yee kaan, ti yen ma yɔnlɔgɔ ma yala yuuro kɔlɔmɔ ni.

Sewe wi yen ma kɔnlɔ yegɛ ñga na

Sewe wi lesaga senre 1--3

Zhɔbu wi kɛe yaara ti ni fuun tìla jɔgɔ 1--2

Zhɔbu wila wi jɔlɔgɔ ki senre yo 3.1-26

Zhɔbu wi wenne taanri pe yerewe senre 4--26

Senre kongbannda 4--14

Senre shyen woro 15--21

Senre taanri woro 22--26

Zhɔbu wi senyoro puŋgo woro 27--31

Zhɔbu wila wugu maga naga fɔ wi yen jeregisaga fu 31.1-40

Elihu wila para Zhɔbu wi ni 32--37

Yenjelé làa Zhɔbu wi yɔn sogo 38.1--42.6

Sewe wi kɔsaga senre: Yenjelé làa duwaw Zhɔbu wi na 42.7-17

SEWE WI LESAGA SENRE

1--3

**Naja ña pàa pye na yinri Zhɔbu
wila pye ma sin,
a wi nawa pì filige wi na**

1 ¹ Naja wà la pye wa Uzi[†] tara, pàa pye naa yinri Zhɔbu. Ki naja wi nawa pìla pye ma filige wi na konaa ma pye lesinje. Wila pye na fye Yenjelé li yegɛ, maa yee laga

kapege pyege ki na. ² Pinambiile kɔlɔshyen naa sumborombiile taanri wila se. ³ Simbaala waga kɔlɔshyen (7 000) pàa pye wi yeri, naa yɔngɔmeyɛ waga taanri (3 000) ni, naa nere nda ti maa fali ti shyenzhyen tegesaga cènme kangurugo (500) ni, naa sofiele neele cènme kangurugo (500) ni konaa tunmbyeele legere ni. Ki naja pàa pye naa jate ma we yɔnlɔ yirisaga kee tara woolo pe ni fuun pe na.

[†]1.1: Uzi tara tìla pye wa Izirayeli tara ti yɔnlɔparawa kalige kee konaa yɔnlɔ yirisaga kee yeri, wa Edɔmu tara wasege ki ni, wa Larabuye tara ti ni (Zhenɛ 36.28; Zhere 25.20; Yunjbɔ 4.21).

⁴ Zh̄bu wi pinambiile pàa koro na tooro pe yee yinre ti ni na s̄ogɔ́ɔ gbɔ́ɔ sori na nii. Pàa pye na pe nɔ̄sepiile sumbonɔ̄ pe yinri fun na nii na woo ja pe ni. ⁵ Een fɔ̄ na ki liwɛn piliye yi ka toro sanga ḥa ni, Zh̄bu wi maa piile pe yeri mbe pan mbe pe pye kpoyi*. Wi ma yiri faa pinliwe ni mbe saraga sogowogo* wɔ̄ pe ni fuun nungba nungba pe mege ni; katugu wìla pye naa yee piin fɔ̄: «Kana ki mbe ya pye na piile pè kapege pye, kana pè Yenjelé li mege ki jɔ̄go wa pe kotogo na.» Pa Zh̄bu wìla pye naga piin ma sanga pyew.

Zh̄bu wi jɔ̄lɔ̄go koŋgbanŋga

⁶ Ma si yala, pilige ka, a Yenjelé li meregeye pè si kari wa Yawe Yenjelé li yegɛ s̄ogɔ́ɔ; a S̄tanla[†] fun wì si pan ma yere wa pe s̄ogɔ́ɔ. ⁷ A Yawe Yenjelé lì si S̄tanla wi yewe ma yo fɔ̄: «Ma yiri se yeri?» A S̄tanla wì si Yawe Yenjelé li yɔ̄n sogo ma yo fɔ̄: «Mì saa tara ti maga, mari yanriyanri ma toro.» ⁸ A Yawe Yenjelé lì si S̄tanla wi yewe ma yo fɔ̄: «Naga yen ma, mala tunmbyee Zh̄bu wi kala li kɔ̄rɔ̄si mali yan? Lere kp̄e woro wa tara na paa wi yen. Wi yen lere ḥa wi nawa pi yen ma filige wi na konaa ma pye lesinŋe. Wi maa fye mi ḥa Yenjelé na yegɛ, maa yee laga lali kapege pyege ki

ni?» ⁹ A S̄tanla wì si Yawe Yenjelé li yɔ̄n sogo ma yo fɔ̄: «Naga yen ma, ma yo fɔ̄ Zh̄bu wi yen na fye mboro Yenjelé ma yege jaga wi le? ¹⁰ Mboro ma ma yen naa go singi, wo naa wi go woolo konaa wi kɛe yaara ti ni fuun ti ni wi le? Màa kɛe tunŋgo ki ni fuun ki yɔ̄n, wi yaayoro tì jaraga laga tara ti lagapyew ki ni. ¹¹ Een fɔ̄ ma kɛe ki yirige wi kɛe yaara to naa wi go woolo pe na ma wele; mì taga ki na ma yo wi yaa ma mege ki jɔ̄go kpeŋgbelenŋbe.»

¹² Kona, a Yawe Yenjelé lì si S̄tanla wi pye fɔ̄: «Wele, mùu kɛe yaara ti ni fuun ti yaga ma kɛe na. Een fɔ̄ maga ka jiri wo na.» Kona, a S̄tanla wì si yiri le Yawe Yenjelé li yegɛ s̄ogɔ́ɔ ma kari.

¹³ Pilige ka, maga ta Zh̄bu wi pinambiile poro naa wi sumborombiile pe ni pàa pye na nii na duven woo wa pe ndɔ̄ lerefɔ̄ wi go ki ni, ¹⁴ a pitunŋɔ̄ wà si pan ma gbɔ̄n wa Zh̄bu wi na, mɛe wi pye fɔ̄: «Falinɛrɛ tì pye na tunŋgo piin wa kere, a sofile neele paa nii le pe tanla. ¹⁵ A Sabe tara fenne[†] pèle si pan ma to we na fyelege na, ma yaayoro ti yigi ma kari ti ni, mɔ̄ɔ tunmbyeele pe ni fuun pe gbo tokobi ni. Mi nungba mì fe ma sho mbe pan mbege yo ma kan.»

¹⁶ Maa ta wìla pye na para bere, a pitunŋɔ̄ wà yegɛ si pan naa, ma

[†]**1.6:** S̄tanla mege ki kɔ̄rɔ̄ wowi ḥa fɔ̄: ḥa wi maa baga leelee na, nakoma ḥa wi maa leelee waa na wele, nakoma leelee winfɔ̄.

[†]**1.15:** Sabe tara fenne pàa pye benganri pyefenne pele, mbele pàa pye na yinrigi wa Larabu tara ti yɔ̄nlɔ̄parawa kalige kɛe yeri ma pan na tuun leelee pe na wa gbinri wi ni.

yo fɔ: «Yenjelé gbanlaga kasɔn kì yiri wa naayeri ma to ma simbaala naa sikaala konaa tunmbyeele pe na, ma pe sogo ma pe kɔ pew. Mi nuŋgbɑ mì fe ma shɔ mbe pan mbege yo ma kan.»

¹⁷ Maa ta wìla pye na para bere, a pitunŋɔ wà yegɛ si pan naa, ma yo fɔ: «Kalide tara fenne[†] pèle pe yee kɔn ma yiri gbogolomɔ taanri, ma pan ma to yɔngɔmeyɛ pe na, ma pe yigi ma kari pe ni, ma tunmbyeele pe ni fuun pe gbo tokobi ni. Mi nuŋgbɑ mì fe ma shɔ mbe pan mbege yo ma kan.»

¹⁸ Maa ta wìla pye na para bere, a pitunŋɔ wà yegɛ si pan naa, ma yo fɔ: «Ma pinambiile poro naa ma sumborombiile pe ni, pè pye na nii na duvɛn woo wa pe ndɔ lerefɔ wi go ki ni, ¹⁹ le ki yɔngɔlɔ nuŋgbɑ ke ni, a tifelingbɔgɔ kà si yiri wa gbinri* kɛɛ ki yeri, ma pan ma go ki yengelé tijere ke gbɔn ɲgbanga ma ke jaanri. Go kì toori ma piile pe na, a pè ku. Mi nuŋgbɑ mì fe ma shɔ mbe pan mbege yo ma kan.»

²⁰ Kona, a Zh̄bu wì si yiri ma yere, maa deribögɔ ki yigi maga wali, maa go ki kulu mbege naga fɔ kunwɔ kayaŋga gbɔn wi na; a wì si to tara maa yegɛ ki jiile wa tara ma Yenjelé li gbɔgɔ. ²¹ A wì sho fɔ:

Mila yiri wa na nɔ wi lara ma
pan kewara,
mi yaa si ka sɔŋgorɔ mbe kari
kewara.

Yawe Yenjelé lo ligi kan,
Yawe Yenjelé lo lì sigi shɔ.
Waa Yawe Yenjelé lo mege ko
sɔnni!

²² Wa ki kagala ŋgele ke ni fuun ke ni, Zh̄bu wi sila kapege pye. Wi sila yo mbe ye Yenjelé li ni.

Zh̄bu wi jɔlɔgɔ shyen wogo

2 ¹ Pilige ka naa, a Yenjelé li mèregeye pè si pan ma yere Yawe Yenjelé li yegɛ sɔgɔwɔ. A Sɔtanla fun wì pan ma yere wa pe nandogomɔ Yawe Yenjelé li yegɛ sɔgɔwɔ. ² Kona, a Yawe Yenjelé lì si Sɔtanla wi yewe ma yo fɔ: «Ma yiri se yeri?»

A Sɔtanla wì si Yawe Yenjelé li yɔn sogo ma yo fɔ: «Mì saa tara ti maga mari yanriyanri ma toro.»

³ A Yawe Yenjelé lì suu pye fɔ: «Mala tunmbyee Zh̄bu wi kala li kɔrɔsi mali yan ke? Lere wo wa woro wa tara na paa wi yen. Wi yen lere ŋa wi nawa pi yen ma filige wi na, ma pye sinjɛ. Wi maa fye mi ŋa Yenjelé na yegɛ. Wùu yee laga lali kapege pyege ki ni. Wì yere ɲgbanga ma koro wi nawa pi ni pì filige wi na. Eén fɔ, a mboro née na sunnu nala waa wi na mbooo jɔgɔ go fu.»

⁴ A Sɔtanla wì si Yawe Yenjelé li yɔn sogo ma yo fɔ: «Sɛnwee wi wire to ti ma tege ma sɛnwee wi

[†]1.17: Kalide tara fenne pàa pye leeple pele, mbele pàa pye na yanri na ceen na toro wa gbinri wi ni, mbele pàa pye na yinrigi wa Larabu tara ti yɔnlɔparawa kameŋgɛ kɛɛ yeri.

wire ti sara[†] senwee wi mbe ya mboo k   yaara ti ni fuun ti kan, jaingo mboo y   go sh  . ⁵ E  n f   ma k   ki taga wi na maa wire ti j  l   jenri ma wele, ki woro na lere k  on shy  n, wi yaa ma mege ki j  go kpengbelengbe.» ⁶ A Yawe Y  nj  le l   si S  tanla wi pye f  : «Wele, wi wire m  ri le ma k  , e  n f   maga kaa g  bo.»

⁷ Kona, a S  tanla w   si yiri le Yawe Y  nj  le li yege s  g  w  , m  e   kari. A w   si saa sagbanra tipere wa Zh  bu wi na lagapyew, maga le wa wi t  ndagala ke na f   ma saa gb  n wa wi go ki na. ⁸ A Zh  bu w   si tiselege le naa y  e   gbori ki ni, m  e   koro ma cen c  n  r   ni. ⁹ A wi j   w   suu pye ma yo f  : «Ma yen ma p   ki na bere ma nawa pi koro pi filige ma na! Y  nj  le li mege ki j  go ma ku ye!»

¹⁰ A Zh  bu w   suu j   wi y  n sogo ma yo f  : «Ma yen na para paa j  le lembige yen. Naga yen ma, kaje  nge we yaa la taa Y  nj  le li yeri, we se ka tipege ta li yeri wi le?»

Wa ki kagala ke ni fuun ke ni, Zh  bu wi sila senre ta kpe yo mbe kapege pye Y  nj  le li na.

Zh  bu wi wenne taanri la saa wi k  n ma wele

¹¹ W  nl   nambala taanri la pye Zh  bu wi yeri. P  a pye na nunj  ba yinri Elifazi ma yiri wa Tema[†] ca, na wa yinri Bilidadi ma yiri wa Shuwa tara, na wa yinri Zofari ma yiri wa Naama tara ti ni. A p   si kaa j  l  go kagala   gele fuun k  a Zh  bu wi ta ke logo. A pe ni fuun nunj  ba nunj  ba p   si yiri wa pe tara ti ni, ma y  n wa nungba ma pinle mbe sa para Zh  bu wi ni mboo kotogo ki sogo wi na. ¹² Ma pe ta wa lege, a p   si pe yere ti yirige ma Zh  bu wi yan, pe suu j  n, m  e   pe maga  ngala ke yirige ma gbele   gbanga. A p   si pe derig  r   ti walagi, na taambug   koli naga waa wa naayeri, naga wuun wa pe yinre ti na jatere pirindorogo ki na. ¹³ Kona, a p   si saa cen le tara wi tanla piliye k  l  shyen naa yembine k  l  shyen; lere kpe sila ya mbe senpy   yo wi ni, katugu paa wi j  l  go ki yan k  i gb  go wi na ma toro.

Zh  bu w  la wi sepilige ki danja

3 ¹ Ko pu  go na, a Zh  bu w   si senre ti le ma para maa sepilige ki danja[†]. ² W  la para ma yo f  :

[†]2.4: Senwee wi wire to ti ma teg   ma senwee wi wire ti sara, ki yaa pye ki senre nda, yomiyele lali, na li k  r   wi mbe ya pye f   senwee wi ma kala li ni fuun li pye, jaingo mboo y  e   go sh  . Nakosima, na senwee wi wire ti ka j  l  go ta, wi mbe ya senpere yo Y  nj  le li na.

[†]2.11: Tema ca p  a pye naga yinri tijinliwe fenne ca (Zhere 49.7). Shuwa naa Naama, ki yaa pye cara lari nakoma tara lari; lere sigi cara ti saga j  n.

[†]3.1-19: Zhere 20.14-18.

³ Yenjelə sa ti na sepilige ki kɔ
ki wɔ wa,
konaa yembine na ni pèye yo
ma yo fɔ pè pinambyc wa
kugbɔ lε, Yenjelə sa ti ki
yembine li kɔ li wɔ wa!

⁴ Ki pilige ye, Yenjelə sa ti ki
kanjga diwi,
mbe Yenjelə li ta wa naayeri,
liga ka jatere tège ki pilige
ki na naa fyew.

Yanwa ka ka yiri ki pilige ki ni!

⁵ Diwi gbɔlɔ mbe ye ki pilige ki
ni konaa kunwɔ pi diwi
wi tɔn ki na,
kambaara wɔrɔ mbe tɔn ki na,
diwi fyere woo mbe ye ki yɔnlɔ
ki na!

⁶ Diwi gbɔlɔ mbe ye mbege
pilige ki tɔn pew,
yɔgɔrimɔ kpe ka ka pye ki
yembine li ni yele li piliye
sannya yi cwgɔcs,
ki yembine paga kali jiri mbeli
pinle yende piliye sannya
yi ni!

⁷ Ee, ki yembine li ni, jɛlə ka ka
ya yere kugbɔ ni,
yɔgɔrimɔ tinme kpe ka ka logo
ki yembine li ni!

⁸ Yenjelə sa ti mbele pe maa
piliye yi dangi pege
yembine li dangi,
poro mbele pe ma ya ma
yarifelège* Leviyatan* ki
pye mbege yirige we!

⁹ Ki yembine li yindogo yɔn
wɔnɔngɔlɔ ke pye diwi,

li lalaaga yanwa pi sige sa te,
piga ka pan,
liga ka lalaaga yɔn yanwa pi
yan!

¹⁰ Katugu lara nda tìla na kugbɔ
ki lε, ki yembine li sila
kala la pye mbe ti paga
kanla se,
mbe ti mi ka kaa ki jɔlɔgɔ n̄ga ki
yaan yenle ni.

¹¹ Yingi na mi sila si ku wa na nɔ
wi lara na sesaga?

Yingi na na sesaga ma yiri wa
na nɔ wi lara, wɔnwɔn pi
sila si shɔ na yeri?

¹² Yingi na lere la si ta mala
tenge wa wi tɔrɔ ti na?

Yingi na yinne la si ta ma kan na
yeri, a mi wɔnri?

¹³ Ndee ko sila pye, anmɛ mi yen
ma sinlɛ ma pye yeyinjɛ
na wa fanga ki ni,
anmɛ mi yen wa kunwɔ pi
wɔnlɔ pi ni na wɔnɔlɔ,
anmɛ mi yen na wogo.

¹⁴ Mi jen na pye wa wunlumbolo
poro naa tara ti legbɔɔlɔ
pe ni,
poro mbele pe maa wunlumbolo
yinre kanni pe yee kan
we.

¹⁵ Mi jen na pye wa wunlumbolo
piile pe ni, poro mbele te
la pye pe yeri,
a pè pe yinre ti yinyin warifuwe
ni.

¹⁶ Nakoma mi se jen na pye laga,
mi jen na pye

paa pyɔ̄ ña wì ku wa wi nɔ̄ lara,
a pè suu se wi yen,
paa pipigile yen, ñgele kè ku ke
sila yɔ̄nlɔ̄ yanwa pi yan.

¹⁷ Wa ko laga ko ni, lepeeple pe
se ya mbe kapege pye lere
na,

mbele pe yen tege na ma pye
fanjga fu fenne, pe yen
na wogo wa ki laga ki ni.

¹⁸ Kasopiile pe yen wa yeyinjge
na,

pe woro na pe jɔ̄ləfenne pe
magala li nuru naa.

¹⁹ Lepigile naa legbɔ̄lɔ̄ pe yen
ja,

kulo wì shɔ̄ wi tafɔ̄ wi fanjga ki
kees.

²⁰ Yinqi na Yenjelé li mee mbele
pe yen na jɔ̄lɔ̄ pe yaga pe
ma yanwa pi yan?

Yinqi na mbele pe nawa pì tanga
pe na, li mee pe yaga
yinwege na?

²¹ Pe maa kunwɔ̄ pi singi, eεn fɔ̄
pila pan mbe pe le,
pe maa kunwɔ̄ pi lagajaa ma wε
penjagbɔ̄rɔ̄ jawa na[†].

²² Ndεe ki pye pe fanra ti ta, a pe
pe le,

pe jen na yin nayinme ni mbaa
yɔ̄gori jenjé.

²³ Mi yen lere wa, ña wi suu
karisaga ki jen,
ñá Yenjelé lùu yɔ̄n tɔ̄n kee ki ni
fuun ki na,
yinqi na Yenjelé li silan yaga
yinwege na naa?

²⁴ Katugu jengé ñga mila jeeñ ko
ki pye na yaakara re,
na kayañga gbelege ki yen na
yinrigi kɔ̄nlɔ̄ fu.

²⁵ Ñga mi yen na fye ki yegé, ko
ki mala ta,
ñga kila na sunndo wi kɔ̄on na
na, ko kì gbɔ̄n na na.

²⁶ Mi woro na yee kan, yeyinjge
woro na na, wogosaga si
woro na na;
eεn fɔ̄ yewerege ko ki yen na na.

ZH̄BU NAA WI WENNE TAANRI PE SENYORO

4--26

Elifazi wi senyoro konjbannda:
Wì yo Yenjelé li daga
mbe senwee wi koro

4 ¹ Kona, Elifazi ña wìla yiri wa
Tema ca wì si senre ti le ma
Zh̄bu wi pye fɔ̄:

² Na lere wa ka yo wi yaa para
ma ni, ki yaa pye ma yeri
tege le?

Eεn fɔ̄ ambɔ̄ wi mbe si ya
pyeri mboo senre ti yaga
mbayoro?

³ Wele, mboror mà nagawa kan
lelegere yeri,
mbele pe fanjga kì kɔ̄ pe ni, a
mà fanjga kan pe yeri.

⁴ Kìla pye, lere ña ka kurugo
mbe to, ma yɔ̄n senre ti
ma ki fɔ̄ wi kan wi ma
yiri,

[†]3.21: Naga 9.6.

mbele pàa pye tege ni, màa pe
saga ma pe kan fanŋga ni.

5 Koni jɔlɔgɔ kì to mboro jate na,
a ma wire tì si fanla ma
na!

Koni kì gbɔn mboro na, ma
sunndo wila kooŋ ma na.

6 Ma Yenjɛle yegɛ fyere to ma
ti daga mbe pye ma kɛɛ
kansaga wi le?

Ma nawa mba pì filige ma na,
po ma pi daga mbe pye
ma jigi tagasaga wi le?

7 Jatere pye ki wogo ḥga ki na,
lere ḥa wi yen jeregisaga
fu, wiwiin ma yan wi
tɔŋɔ ma wɔ wa?

Lesinmbele wiwiin ma yan wi ko
ma wɔ wa?

8 Mi wo na, mìgi wele maga
yan fɔ mbele pe maa
kambasinnde ti piin,
konaa na tipege ki sanri paa
yariluguro yen, pe yaa
kaga tɔnli wi ta.

9 Yenjɛle li ma pe fe li yɔn
tifelenge ki ni ma pe tɔŋɔ,
li naŋgbanwa tifelenge ki ma pe
ko ma pe wɔ wa.

10 Kunruwɔ mba pe yen na
kuunru paa jaraye yen,
konaa na jengeri paa
cenre yen, Yenjɛle li maga
ko,
li ma ki jara yirifɔnmbɔlɔ pe
ŋgangala ke kaari.

11 Jara wi ma ku kara lawa kala
na,
jara piile pe ma gbɔn ma jaraga.

12 Sènlaara tari tì ye na
nuŋbolo,
ki kalegere sènre, na nuŋbogolo
kèri logo.

13 Yembine, sanga ḥa ni sènwee
wi jatere wi ma gbɔn ma
piri crnɔɔna,
sanga ḥa ni sènwee wi ma wɔnlɔ
ma ku,

14 ki wagati wi ni, a fyere naa
sunndo kɔngɔ silan yigi;
fɔ a na wire ti ni fuun tila seri na
na.

15 A tifene yinne là silan fè wa na
yegɛ sɔɔcɔwɔ,
a na wire ti ni fuun tì si to na na
suu.

16 Yaraga kà la pye ma yere le ki
laga ki na, eɛn fɔ mi saa
ya mbege cɛnlɔmɔ pi jen
mbe wali pi na;
yaraga ka cɛnlɔmɔ la pye ma
yere na yegɛ sɔɔcɔwɔ.
A mì si magala jeele la logo ma
yo fɔ:

17 «Naga yen ma, sènwee ḥa wi
yen kufɔ, wo mbe ya mbe
pye sinjɛ mɛlɛ Yenjɛle li
yegɛ na?»
Naga yen ma, sènwee wi mbe ya
pye fyɔngɔ* fu mɛlɛ wi
dafɔ wi yegɛ na?

18 Kì kaa pye Yenjɛle lii taga li
tunmbyeele pe na,
kì kaa pye poro mbele li
merɛgɛye li purgosara
yan pe na,

19 li yaa taga sènwee piile mbele
pe wire ti yen joro poro
na mɛlɛ?

Poro mbele pè taambugo tege
ma pe gbegele,
poro mbele pe mbe ya mbe
pe purugu wa tara paa
fyèngè yen we.

²⁰ Mbege le pinliwe ni sa gbɔn
yɔnlɔkɔgɔ, pe ma tɔngɔ
ma wɔ wa,
pe ma kɔ ma wɔ wa, lere kpe na
la jatere piin pe na naa.
²¹ Pe yinwege mana li ma kɔn[†],
pe ma ku mbege ta pe fa kajenmɛ
ta gbɛn.»

Elifazi wì yo Zhɔbu wi jɔlɔgɔ ki yiri wo jate yeri

5 ¹ Koni yeri ma wele! Ambɔ wi
yaa ta mbɔɔn yɔn sogo?
Merege* kpoloyi* wiwiin ma yaa
yeri wi pan wɔɔn saga?
² Nangbanwa pi ma lembige ki
gbo,
kɔnrɔ tandorogo ki ma
kambajenje wi gbo.
³ Mila lembige ki yan kila jiti na
kee yegɛ,
le ki yɔngɔlɔ nuŋba ke ni, a mì
sigi sege woolo pe daŋga
ma yo fo:
⁴ Yenjèle sa ti sagafɔ ka ka ta ki
piile pe na,
kiti mbe to pe na, lere ka ka ta
mbe yere pe ni mbe pe
shɔ!
⁵ Yarilire nda pè kɔn, Yenjèle sa
ti fuŋgo yen mbele na, pe
pan peri ka pew!

Ali yarilire nda wa wuuro ti
ɔwɔcɔgɔ, pe ti ni fuun ti
koli!
Yegɛ mbatinwe fenne poo kɛɛ
yaara ti koli!

⁶ Jɔlɔgɔ kila fi mbe yiri wa tara
paa tige yen,
tege ɔga senwee wi na, kila fi
wa tara paa yan yen.
⁷ Eɛn fɔ senwee wi ma se mbaa
jɔlɔ,
paa yegɛ ɔga na kasɔn ma
fugu kparira ma yiri wa
naayeri.

⁸ Mi wo na, ndee mi ja pye
mborɔ, mi jen nala kala li
le Yenjèle lo kɛɛ;
mi jen nala kala li yegɛ yo lo
kan.

⁹ Yenjèle li maa kagbogɔlɔ piin,
ɔgele kè toro senwee wi
jatere pyege na;
li maa kafɔnɔŋgɔlɔ ɔgele piin ke
se ya jen mbe kɔ.

¹⁰ Lo li ma ti tisaga ki ma pan
laga tara ti na,
lo li ma ti tɔnmɔ pi ma pan mbe
wasege ki yinŋgi.

¹¹ Li ma mbele pè pe yee tirige
pe yirige naayeri,
li ma mbele yesanga gbɔn pe na
pe yirige mbe pe shɔ.

¹² Tijinliwe pee fenne pè kagala
ɔgele kɔn mbe pye, li ma
ke jɔgɔ;

[†]4.21: ɔga kì yo fo: *Pe yinwege mana li ma kɔn*, Yenjèle senre sewele pele ni, ki
yen ma yɔnlɔgɔ fo pe paraga go ki maŋgala pè ke kɔɔnlɔ.

ŋga fuun pè yɔn kɔn na piin ki
ma jɔgɔ pe kɛe.

¹³ Li ma kajenmbele pe yigi pe
yeera tijinliwé pee pi ni,
mbe nambara fenne pe
kakɔnndegeŋgele ke
jɔgɔ fyelenge na[†].

¹⁴ Diwi wi ma ye pe na yɔnlɔ na;
yɔnlɔ ŋgbanga na, pe maa
talitali na toro ma mbe yo
yembine li.

¹⁵ Eεn fɔ Yenjɛle li ma fyɔnwɔ
fɔ wi shɔ ki leeple pe yɔn
senpere ti kɛe,
mbe pe shɔ mbe pe wɔ wa
fanŋga fenne pe kɛe.

¹⁶ Li ma jigi tagasaga kan ja wi
fanŋga kì kɔ wi yeri,
eεn fɔ li ma tipere pyefenne pe
yɔnrɔ ti tɔn pe na.

¹⁷ Ki kala na, Yenjɛle li ka lere
ja jeregi mboo le konɔ,
ferewe yen ki fɔ wi woo;
Yenjɛle na yawa pi ni fuun fɔ
maga ka je li yerewe senre
ti na[†].

¹⁸ Katugu lo li ma senwee wi
welege, lo li mɛe wi
sagbanra ti fɔ;
lo li maa pye wi maa yaa, lo li
mɛe wi sagala.

¹⁹ Jorowo kagalà kɔgɔlɔni mbe
gbɔn ma na, eεn fɔ
Yenjɛle li yaa ma shɔ ke
ni fuun ke ni;

ali na li kɔlɔshyen wolo ka pan,
la mbe taga lo na, jɔlɔgɔ
se gbɔn ma na.

²⁰ Funjo sanga ni, li yaa ma shɔ
kunwɔ pi kɛe,
malaga sanga ni, li yaa ma shɔ
tokobi wi kɛe.

²¹ Yenjɛle li yaa ma shɔ lepeelee
pe lesangara senre ti kɛe,
na jɔgɔwɔ ka pan sanga ja ni,
ma se ka fye.

²² Ma yaa kaa tege jɔgɔwɔ sanga
naa funjo sanga ni,
mbege yan fɔ ki woro
yaraga ka,
ma se kaa fye yan Wongala pe
yegɛ;

²³ katugu sinndeere se ka pye wa
ma keere ti ni,
yan Wongala pe yaa ka pye
yeyinŋe na ma ni.

²⁴ Ma yaa kaga yan fɔ yeyinŋe
ki yen wa ma go,
na maga ka sa ma yaayoro ti
wele wa ti kasaga, ma yaa
ki yan fɔ ka kpe si la wa ti
ni.

²⁵ Ma yaa kaga yan fɔ ma setirige
piile pe yen na lege,
fɔ ma sege woolo pe yen na lege
paa yan ŋga wa wasege ki
yen.

²⁶ Ma yaa ka le mbe tin yinwege
ki na si jen mbe ku pɔɔn
le wa fanga ki ni,

[†]5.13: 1 Koren 3.19.

[†]5.17: Yomi 3.11-12; Ebu 12.5-6.

paa yeḡe ñga na pe ma kaa
yarilime p̄oḡo gbogolo
yarilime k̄onsanga ni.

²⁷ Wele, wè ki kala li cancan
jenḡe mali wele, pa li si
yen ma.

Mboro ma daga mbege logo,
mboon yee kala yon li ni.

**Zh̄bu wila yon sogomo kan
maa wenne pe jeregi**

6 ¹ Kona, a Zh̄bu wì si Elifazi wi
yon sogo ma yo fɔ:

² E, ndee ki pye pe mbe ja ya
mbanla j̄ol̄go ki taanla
culo na mbege jen!

Ndee ki pye pe mbe ja ya mbanla
tege kagala ke ni fuun ke
taga taanlayaraga na mbe
ke jen!

³ Kaselege ko na, na j̄ol̄go ki jen
na nugu mbe we k̄oḡe
yon taambugo ki na,
ko k̄i ti mi yen na para nala yee
tooro.

⁴ Katugu Yenjelé na yawa pi ni
fuun fɔ lilan wɔn li j̄ol̄go
wangala ke ni,
ke sh̄onr̄ pere t̄i ye na wire ti
lagapyew ki ni.

Sunndo k̄ongo kagala ñgele
Yenjelé li maa waa
senweele pe na, kè yere
malinje wi na na m̄eḡe ni.

⁵ Naga yen ma, yan sofile wi
mbe ya mbaa gbele yan
wogo na mboo ta wi yen

ma yere le yan tipirige ki
tanla le?

Naga yen ma, nege ki mbe ya
mbaa gbele mbege ta ki
yen ma yere le ki yaakara
ti tanla le?

⁶ Naga yen ma, tanwa woro
yaakara nda ni, lere mbe
ya mberi ka k̄o fu le?

Naga yen ma, ñgojene tipinne
tanwa ma pye wa li nawa
lafige ki ni le?

⁷ Ki yaakara nda mi sila pye na
jaa mbe jiri ti na,
to t̄i pan ma pye na yaakara re,
ali mbege ta ti yen mala
mben.

⁸ E, ñga mi yen na yenri Yenjelé
li yeri, ndee ki pye ki mbe
ja ya pye na kan!

Na jigi wi yen yaraga ñga na,
ndee Yenjelé li mbe jaga
kan na yeri!

⁹ Mila jaa Yenjelé li yenle ki na
lilan t̄onḡo,
lili k̄ee ñga kila na go singi ki
laga na na, lilan laba
teere!

¹⁰ Pa kona, na kotogo ki jen na
sogo na na,
mi jen naa yeni mbaa kanni
nayinme ni, ali wa ki
j̄ol̄go gb̄go ñga ki ni,
katugu mii je Yenjelé na li yen
kpoyi* li senre ti na.

¹¹ Eén fɔ fanjga si koro na ni
naa mbaa ki k̄saga tang
singi,

mi yaa kɔ̄ mba na po yen
yɪŋgi mbe sigi kun na yee
ni?

¹² Naga yen ma, na fanjga ki
yen paa sinndelege fanjga
yen wi le?

Na witige ki yen paa tuguyenre
yen wi le?

¹³ Sagafɔ̄ kpe woro na na naa,
ali yere yirisaga jeele lo si koro
na yeri naa.

¹⁴ Lere ɻa wi yen na jɔ̄lɔ̄, wi daga
wi wenne pe kagbaraga ki
ni,

ali na kaa pye wìgi yaga, wi
woro na fye naa Yafɔ̄
Yenjelé li yege.

¹⁵ Na wenne pànlà java paa
lafogo ma kaa lere java
we,
pànlà java paa yanwira lafogo
ka yen, ɻga ki lapyɔ̄ wì
waga pew.

¹⁶ Were sanga wi kɔ̄saga, tɔ̄nmɔ̄
mba pì simbi po naa
nɛzhi* wi ni ti kaa yanni,
ti tɔ̄nmɔ̄ pi maga yin ma gbɔ̄n
ma piri.

¹⁷ Een fɔ̄ kanga na, ki ma waga,
kafugo sanga ni, tɔ̄nmɔ̄ na pye
wa ki ni.

¹⁸ Yɔ̄ngɔ̄mè fenne mbele pe maa
tooro wa gbinri* wi ni, pe
ma koro na tɔ̄nmɔ̄ lagajaa
fɔ̄ ma pe kono li wa,
pe ma ye ma kari wa gbinri wi
ni ma saa kɔ̄ wa.

¹⁹ Tema ca tangafenne mbele pe
maa tooro yɔ̄ngɔ̄mèye na

wa gbinri wi ni, pe ma pe
yere ti yirige na ki tɔ̄nmɔ̄
pi lagajaa,

Saba tara tangafenne pe ma pe
jigi wi taga ki tɔ̄nmɔ̄ pi
na.

²⁰ Een fɔ̄ pe jigi ɻa pàa taga pi
na, a wì kanjga ma pye
fere pe yeri,
katugu naa pàa ka saa gbɔ̄n wa,
a pe jigi wì si kɔ̄n pe na.

²¹ Koni, yoro fun pa ye wogo ki
yen ma na yeri.

Naa yànla jɔ̄lɔ̄gɔ̄ ki yan, a yè si
fye.

²² Naga yen ma, mi ye yenri ma
yo ye yaraga ka kan na
yeri le?

Mi ye pye ma yo ye yarikanra ta
lagala wa ye yarijende ti
na mberi kan na kala na
le?

²³ Mi ye pye ma yo yanla shɔ̄ na
jugu wi kɛ̄e le?
Nakoma yanla shɔ̄ lewlewé wi
kɛ̄e le?

²⁴ Yege naga na na, pa kona mi
yaa pyeri,

na puŋgosaga yege naga na na!

²⁵ Kaselege senre ti maa yaa,
een fɔ̄ ye senjgbanra yogo ki yaa
yɪŋgi yɔ̄n na kan?

²⁶ Naga yen ma, yaa jaa mbanla
jeregi na senyoro ti kala
na wi le?

Mbe lere ɻa wi jigi wì kɔ̄n wi na
wi senre ti jate go fu senre
wi le?

- ²⁷ Ye mbe yenle mbe pete gbɔn
pijiiriwe go na mbe ta
mboo tafɔ wi jen le?
Ye mbe yenle mbe ye wɔnɔnara
wi pere ke?
- ²⁸ Koni ye ye yengelε ke kan na
na yaa na wele,
yege yan mi yen na finlεlε ye
yεgε sɔgɔwɔ wi le?
- ²⁹ Ye ye jatere wi kanŋga, yaga
ka kambasinŋge pye;
ye ye jatere wi kanŋga, yege jen
ye yo fɔ na kala li yen ma
sin.
- ³⁰ Naga yen ma, ye senre
mbasinnde logo na yɔn
le?
Naga yen ma, na yɔn ki se ya
mbe kapege senre ti jen
mberi wɔ ti yee ni wi le?

Zh̄bu wi yɔn sogomɔ sanmba: Wi yen naa kayanja ki yεgε yuun Yεnŋele li kan

- 7** ¹ Senwee wi yinwege laga tara
ti na, ki yen ma ŋgbani
paa sorodashe tunŋgo
yen;
wi yinwege piliye yi yen jɔlɔgɔ
ni paa tunmbyee ja pe
maa sara wi woyo yi yen.
- ² Wi yen paa kulo yen wa yɔnlɔ
ki na, ja wi yen na yinme
jenri lagajaa,
wi yen paa tunmbyee yen, ja
wì jori wi sara wi na naa
singi.

- ³ Ki pyelɔmɔ nujgbɑ pi na, na
tasaga ki pye jɔlɔgɔ maga
le yeyen legere ni,
yembine o yembine tege ki yen
na na.
- ⁴ Na mi ka sinle yembine, mi
mala yee yewe fɔ: «Mi yaa
yiri wagati wiwiin?»
Yembine li ma tɔnlɔ na yege na,
mi ma koro na waa na kanŋgi
wa na sinlesaga fɔ mbe sa
laga ki laga.
- ⁵ Fyenre ye na wire ti lagapyew
ki ni, mari kurukuru paa
fenrege waga yen,
na witige kila kɔɔnlɔ sagbanra
na finriwe yinrigi.
- ⁶ Na yinwege ki yen na koo
fyelεge na paa yεgε ŋga
na gbere tifɔ wi lola wi
maa tooro we,
ki yen na koo, jigi tagasaga fun
ki yen na koo!
- ⁷ E, Yεnŋele, ma jatere wi tege ki
na fɔ na yinwege ki yen
paa tifelege yen;
mi se ferewε po yan yenle ni naa
fyew.
- ⁸ Mboro ŋa maa na wele, ma
yengelε ke se kanla yan
naa;
ma yaa kaa na lagajaa ma
yengelε ke ni, εen fɔ ma
se kanla yan.
- ⁹ Yεgε ŋga na kambaaga ki ma
toro ma kɔ saw,
ki pyelɔmɔ nujgbɑ pi na, lere na
kari wa kuulo tara* mbe
sɔngɔrɔ naa.

¹⁰ Wi se ka sɔngɔrɔ mbe pan wa
wi go naa,
wìla pye ma cen mbele ni, pe ma
fge wi na.

¹¹ Ki kala na, mi se ya mbanla
yɔn ki tɔn;
mbanla ta na jatere wì piri na
na, mi daga mbe para,
mbanla ta na nawa pì tanga na
na, mi yaa na kayanja ki
senre yo.

¹² Naga yen ma, muwi mi yen
kɔgɔje we lee nakoma
kɔgɔje wi yarifelègɛ* ye[†],
fɔ a ma nee na kɔrsi ma saa
gbɔn ma?

¹³ Na mi ka sinle mi maa ki
sɔnri cɔnwɔnɔ po yaa na
kotogo ki sogo na na,
fɔ wa na sinlesaga, na kayanja
ki mbe mbɔnrɔ na na.

¹⁴ Kona, ma ma fyere wa na na
wɔnɔcɔ tijangara ni,
mbe yariyanra naga na na, nda
ti maa na sunndo wi kɔɔn.

¹⁵ Ki kala na, ndee mala sere wa
na yɔlɔgɔ ma wɔnɔnɔ pi
kɔn na na, mala gbo ko
mbe ja mbɔnrɔ na na,
kunwɔnɔ po mbɔnrɔ na na, na
kajeere ti ni fuun ti yiri
funwa na yeen ko na.

¹⁶ Yinwege ki la kì kɔ na na ma,
mi se koro yinwege na fɔ
sanga pyew!
Na yaga yeyinjɛ na ma, katugu
na yinwege piliyɛ yi woro
yaraga ka.

¹⁷ Sɛnwee wi yen yinjgi, a wi kala
li si gbɔgɔ ma yeri ma,
yinjgi na, a ma nee jatere piin wi
wogo na ma[†]?

¹⁸ Fɔ pinliwe pyew ma ma pan
mboo kɔn mbe wele,
konaa wagati pyew ma maa wa
ma wele mboo kala li jen.

¹⁹ Ma yaa ma yege ki laga na na
wagati wiwiin?

Ma yaa na yaga mbe wogosaga
jenri ta mbe cenre yɔli
wagati wiwiin?

²⁰ Na kaa pye mi kapege pye,
yingi mi pye ma na,
senwee piile welefɔ?

Yinjgi na, a ma nee na gbɔɔn?
Na kala li yen tuguro ma go na
wi le?

²¹ Yinjgi na ma se si ya mbanla
kapere ti kun ma yee ni,
konaa mbanla kajɔgɔ ki kala
yaga na na?
Sanni jenri mi yaa ku mbe sinle
wa taambugɔ ki ni,
ma yaa kanla lagaja, eен fɔ mi se
pye wa naa.

[†]7.12: Ki wagati wi ni, leelee pèle la pye naga jate ma yo fɔ kɔgɔje wo naa wi yarifelègɛ ki ni, tìla pye yaara nda pe maa gbogo to ta; fɔ pe yarisunjɔ kìla ya ma malaga gbɔn ma ya kɔgɔje wo naa wi yarifelègɛ ki ni, mari pɔ mari wa. Ye Ezayi 27.1 naa Yuuro 74.13 lara ti kara ye wele.

[†]7.17: Yuuro 8.5; 144.5.

**Bilidadi wi sənyoro
koŋgbannda: Wì yo ki mɔnɔ o
mɔnɔ, kajəgɔrɔ ti fɔgɔ ki ma tɔn**

8 ¹ Kona, Bilidadi ḥa wìla yiri wa
Shuwa tara wì si senre ti le mee
Zhɔbu wi pye fɔ:

² Ma yaa koro mbaa ki senre
cenle nda ti yuun fɔ sa
gbɔn wagati wiwiin?

Ma yɔn sənyoro wara nda ti yɛn
paa tifeliŋgbɔgɔ yen, ti
yaa kɔ wagati wiwiin?

³ Naga yen ma, Yenjèle li yaa
ŋga kì sin ki kanŋga wi
le?

Naga yen ma, Yenjèle na yawa pi
ni fuun fɔ li yaa kaselege
konɔ li kanŋga wi le?

⁴ Kana ki mbe ya pye fɔ ma
pinambiile pè kapege pye
ma ye Yenjèle li ni,
ko a lì si pe kapere ti go kala li
wa pe na.

⁵ Eeen fɔ mborowonan, na ma kaa
Yenjèle li lagajaa,
na ma kaa Yenjèle na yawa pi
ni fuun fɔ li yenri lɔɔn
yinriwe ta,

⁶ na ma ka pye jeregisaga fu
konaa mbe pye sinjɛ,
kona li se mɔ li yaa la wele ma
na,
mbe yeyinŋje le wa ma go ki
ni naa, mbe yala ma yɛn
sinjɛ yegɛ ŋga na ki ni.

⁷ Pa kona ma cənlɔmɔ
koŋgbanmba, ma se
po jate naa yaraga ka,

eен fɔ ma cənlɔmɔ fɔnmbo, po
yaa yɔn mbe we faa woo
po na.

⁸ Faafenne pe yewe ma wele,
ŋga pe teleye pàa cancan ma jen,
mɔɔ jatere wi tege ki na.

⁹ Katugu pè woro se yunmbaan,
wee yaraga ka jen,
laga dunruya wi ni, we yinwege
piliye yi ma toro paa tige
yinme yen.

¹⁰ Faafenne poro pe yaa ma
naga, poro pe yaa ka yo
ma kan;

ŋga ki yɛn wa pe nawa, pe yaa
ki wogo ka yo ma kan fɔ:

¹¹ «Gbagara wi mbe ya mbe yiri,
na wi woro lɔgɔ yɔn na
le?

Lɔgɔ yɔn yan ki mbe ya mbe fi,
na ki woro tɔnmɔ laga na
le?

¹² Na tɔnmɔ woro ki nɔgɔ, ki
tipirige ki ma waga fyaw
ma yan sanŋga ki yaga,
mbege ta kì fyɛenre yiri, na pe
faga kɔn gbɛn.»

¹³ Mbele pe ma fege Yenjèle li
na, pa pe kala li ma pye
ma;
pa lepee wi jigi tagasaga ki yaa
ka kɔ ma.

¹⁴ Wi keendagaserege ki ma jɔgɔ
ma wɔ wa,
wi jigi tagasaga ki ma tifaga paa
sipee mère yen.

¹⁵ Wì yo wi yaa jiige wi go ki na,
eен fɔ, a go kì si to;

wì yo wi yaa ki yigi mbe mara
ki na, een fo kii ya yere.

¹⁶ Wi yən paa tige yən, n̄ga k̄igi
yee ta wa yɔnl̄o ki na;
ki njere t̄i jaraga ma naŋgo
kalaga t̄ira sann̄a ti tan̄.

¹⁷ Ki ma ki ninde ti migili ti yee
ni ma ye fo wa sinnddeere
ti cmwccs;

ki ma yesaga lagaja ma kari f
wa waara ti nogo.

¹⁸ Eεn fɔ pilige ɳga ni paga ki
kɔw mbege wɔ wa laga
ɳga kìla pye.

ki censaga ki ma je ki na, maga
pye fɔ: «Mi sɔɔn jen fyew.»

¹⁹ Wele, nayinme mba ki leref
wi ma ta laga dunruya wi
ni, pi ko pow yee!

Tige ka yegé mee fi ma yiri naa
wa titegé legé ki ni.

²⁰ Lere ɳja wi nawa pi yen ma
filige wi na, Yenjelə laa
je wo na fyew,

laa si k e le kapere pyef nne pe
ni mbe pe saga.

²¹ Li yaa ka ti ma tegē naa wa
ma yɔn,

mbe ti maa yuuro koo
wa ma yon.

²² Mbele fuun pòon panra, pe
yaa ka fèrè shɔ;
lepeele pe yinre ti yaa ka jɔgɔ;
mbele wa cɔ mbele.

Zhəbu wila Biliadadi wi yɔn sogo:
Wi yo Yenŋele lo li yen
fanŋga ni ma we

⁹ ¹Kona, a Zhəbu wì si Bilidadi
wi yɔn sogo ma yo fɔ:

² Kaselege ko na, mìgi jen ma yo
 ŋga mà yo, pa ki yen ma;
een fo senwee wì mbe ya mbe sin
 mele Yenŋele lo yege na?

³ Na maga yo mā yaa kendige
wō Yenjelē li ni,
na li ka yewige waga kele (1
000) yewe, lere se ya mbe
yōn sogomō nujba kan
vere.

⁴ Kajenm  pi yen Yenj le lo woo,
yawa si yen li ni f  j nge;
ambo wi mbe ya yere mbeli sige
mbe koro mbaj lw ?

⁵ Lo li ma yanwira ti kələgi wa ti
yəngələ ke ni, ti yere naga
jen,

na li ka nawa ñgban, li mari
jaanri.

⁶ Li ma tara ti tigile mari yirige
wa ti cögö ki na,
li mari nögöna cenyara ti
yegeyegé.

⁷ Li ma para yonl ki ni mbe yo
kiga ka yiri, yonl kila
yiri;
li ma wɔŋŋɔŋgɔ ke yon tɔn kaa
ya viri.

⁸ Lo nūnjba li ma naayeri
fowaga ki sanga maga
jaraga;

li maa tanri kɔgɔje wi tɔnɔ
mba pi maa yinrigi na
tuun pi go na.

⁹ Lo lì wɔnɔŋgɔlɔ ke cənlɛ pyew
ke da;
yɔnlɔparawa kameŋge
kɛɛ wɔnɔŋgɔlɔ, naa
wɔnnndaanla pe ni,
naa Ƞgonɔ gbɔgɔ pire konaa
yɔnlɔparawa kalige kɛɛ
wɔnɔŋgɔlɔ ke ni.

¹⁰ Li maa kagbɔgɔlɔ piin, ɳgele
senwee jatere se ya jen;
li maa kafɔnɔŋgɔlɔ piin, ɳgele ke
se ya jiri mbe ko.

¹¹ Wele, li ma toro na tanla, eɛn
fɔ mi seli yan,
li ma yiri le na tanla ma kari,
mila pye ki jenme.

¹² Li ka yaraga ɳga yigi fanŋga
na, ambo wi mbe ya
mbege shɔ?

Ambɔ wi mbe ya mbeli pye fɔ:
«Yinŋgi maa piin yɛen?»

¹³ Na Yenjɛle li ka nawa
ŋgban, lere se ya mbeli
naŋgbanwa pi sogo;
kɔgɔje nawa yaripere[†] to naa ti
pinleyeɛenle sanmbala pe
ni, ti maa ti yee go sogo li
yɛgɛ sɔɔcɔɔ.

¹⁴ Mi wo na, mbe ya mbeli ȳɔn
sogo mbe yo mele?
Senre titiin mi yaa ta mbe yo li
ni?

¹⁵ Ali na mi ka pye sinjɛ, mi se
ya mbeli ȳɔn sogo;
lo na li yen na kiti kɔnfɔ, mbe ya
mbeli yenri lilan yinriwe
ta ko ce.

¹⁶ Na mi kali yeri, ali na li kanla
ȳɔn sogo,
mi se ya taga ki na yere mbe yo
li nunjgbolo jan ma logo
na yeri.

¹⁷ Li yen nala tɔngɔlɔ li
tifelingbɔgɔ ki ni,
li yen na jɔlɔgɔ legere waa na na
go fu.

¹⁸ Li woro nala yari mbe wɔn
mbe tigi;
li yen nala nawa pi tanga na na
fɔ jenŋe.

¹⁹ Na mi ka yo mi yaa ki pye
fanŋga kala, lo fanŋga ko
ki yen ma gbɔgɔ;
na mi ka yo mi yaa kari li ni kiti
kɔnsaga, ambɔ wi yaa we
yeri ki kiti wi na?

²⁰ Ali na kaa pye mi yen ma sin,
na ȳɔn ko ki yaa kiti wi
jan na na;
ali na kaa pye na nawa pi yen
ma filige na na, na ȳɔn
senre ti yaa na jeregi.

²¹ Naga yen ma, na nawa pi yen
ma filige na na kaselege
le? Mi si jen yere.
Na yinwege ki la kì kɔ na na.

[†]9.13: Ƞga kì yo fɔ kɔgɔje nawa yaripere, Eburuye senre ti ni ki yen ma yɔnlɔgɔ ma yo fɔ Arahavu. Wa Izirayeli tara kee ki na, leele pàa pye naga jate ma yo Arahavu, yarifelege kayi, ɳga pàa pye na gbogo; ye wele wa Zhɔbu 7.12 laga ki ni.

²² Ki ni fuun ki yen na yegε na nuŋba, ki kala na mì yo fɔ:

«Yenjεle li ma lere ɳa wi nawa pi yen ma filige wi na wo naa lepee wi ni pe tɔngɔ tɔngɔlɔmɔ nuŋba na.»

²³ Na kapege ka ka fo mbe to lere ɳa wi yen jeregisaga fu wa na mboo gbo,

Yenjεle li maa tege wi yesanga kala li na.

²⁴ Na tara ta ka ye lepee wa kεε wi cεn ti go na, Yenjεle lo li ma ti kiti kɔnfenne pe ma pe yengεle ke tɔn kaselege ki na.

Na lo ma, ambɔ mbe ya mbe ko pye?

²⁵ Na yinwege piliye yi yen na tooro na fyεεlε ma wε fevɔ ɳa wi wege wi na, na yinwege ki yen na koo, na mi fa ferewε pi yan yεnle ni.

²⁶ Na yinwege piliye yi yen na tooro fyaw fyaw paa gbεgεwε tɔnmɔkɔrɔ yen, ɳga kì tifaga,

paa yɔn yen, ɳa wi ma tigi fyεlege na yaraga ɳga wi yaa le ki na.

²⁷ Ali na mi ka yo fɔ mi yaa fege na kayanja ki na, mbanla yesanga ki yaga, mbaa yɔgɔri,

²⁸ na jɔlɔgɔ ki maa fyεrε waa na na;

katugu mìgi jen ma yo Yenjεle li sege jate mbe yo mi yen jeregisaga fu.

²⁹ Muwi mi yaa pye jɔgɔfɔ we; yinji na mbe sila na yee tege jaga?

³⁰ Ali na mi ka woli nezhi* ɳa wì yan wi tɔnmɔ pa ni, mbanla kεyεn yi jogo tafilean ni yi laga,

³¹ konaa ki ni fuun, ma yaa kanla piligi naa wa fenrege ki ni, mi yaa pye mbe tijanga na yaripɔrɔ ti yeri.

³² Yenjεle li woro senwee paa mi yen,

jango mbeli yɔn sogo, mi se ya mbeli yeri kiti kɔnsaga.

³³ Kasuluwo woro mi naa lo ni we sɔgɔcɔ, ɳa wi yaa kεε taga we nii shyεn we na mbe we kala li yegε wɔ.

³⁴ Yenjεle ligi yaga lilan gbɔnrɔ ti yaga ma li kanjgala li ni,

fyεrε kagala ɳgele li yen na waa na na, ke ka kaa na sunndo wi kɔɔn naa.

³⁵ Kona mi jen na ya mbaa para li ni, mi se jen naa fyε li yegε; een fɔ ki woro ma, mi koro na yε.

Zh̄bu wi ȳn̄ sogom̄o sanmba:
W̄i yo Yenj̄ele làa
wi da mboo t̄nḡo

- 10** ¹Yinwege kì la ki kɔ na na!
Koni mi yaa na kayanja ki
yeḡe yo,
mi yaa para mbe yala na nawa
p̄i tanga yeḡe ñga na ki ni.
² Mi yaa ki yo Yenj̄ele li kan f̄
maga ka kiti kɔn na na
mbanla le j̄ol̄go,
een f̄ maa na jeregi go ñga na ki
yo na kan!
³ Naga yen ma, mbaa na j̄ol̄ ko
ki yen m̄o ndanla wi le?
Mbe je yaraga ñga mà gbegele
ma k̄e e ki ni,
konaa mbe ti lepeepe pe k̄e e
tunndo tila ȳnḡo pe kan,
ko ki yen m̄o ndanla.
⁴ Naga yen ma, senwee yenḡel̄
ke yen ma na wi le?
Naga yen ma, ma yaara yanl̄m̄o
po naa senwee yanl̄m̄o
pi ni, pi yen ja wi le?
⁵ Naga yen ma, ma yinwege
piliye yi were paa senwee
woyo yi yen wi le?
Ma yeḡel̄ ȳn̄ kì were paa
senwee wogo ki yen wi
le?
⁶ Yinḡi na, a ma nee na
puñgosaga ki jaa mbege
jen?
Yinḡi na, a ma nee na kapege ki
segeseḡe mbege jen?
⁷ Ma si yala maga jen mak̄o ma
yo f̄ mi woro j̄oḡof̄,

f̄ lere k̄p̄e se ya mbanla sh̄o ma
k̄e e.

- ⁸ Yenj̄ele, mborø màla da, ma
keyen yo ȳlan wire
lombondo ti fanri;
een f̄ koni ma yen na jaa mbanla
t̄nḡo!
⁹ Ki yaga m̄o jatere wi tege ki
na f̄ màla fanri paa pe
ma kaa yaraga ka fanri
joro ni we;
naga yen ma, ma yen na jaa
mbanla t̄nḡo mbanla
sɔnḡo wa taambugo ki
ni wi le?
¹⁰ M̄a na fyenli paa n̄on̄ yen
mala gbegele,
a mà ti m̄i simbi paa n̄on̄ nara
yen.
¹¹ Kona, a mà si selege naa wire
kara le na ni,
m̄ee na sogolo yee na kajeere
naa kapannda ni.
¹² M̄a yinwege kan na yeri, ma
kagbaraga pye na kan,
m̄o jatere wi tege na na, nala
yinwege ki go singi.
¹³ Ma si yala, ma yen na larawa
kala la lara wa ma kotogo
na,
een f̄ ñga ki yen wa ma nawa,
m̄iḡi jen.
¹⁴ M̄a pye na jaa mbaa na
kɔrɔsi mbe ta mbanla yigi
kapege pyege ka go na;
kona ma se yenle mbanla
puñguwɔ pi kala yaga na
na.

- ¹⁵ Na kaa pye mi yen j̄ogof, c̄l̄oḡo yen na wogo!
 Na kaa si pye mi yen sinj̄e, mi
 se ya mbanla go ki yirige,
 fere t̄ilan yigi matoro, na fȳonw̄a
 pi k̄ee toro.
- ¹⁶ Na mi ka yo mi yaa na go ki
 yirige, ma maa na puro
 paa jara yen;
 ma maga ñgb̄an na na j̄enḡe ma
 fanñga fȳere wogo ki ni.
- ¹⁷ Ma yen na yinrigi na k̄or̄go
 naga tagala ki yee na,
 ma nañgbanwa pi yen na seregi
 na ni;
 ma maliñgb̄oncl̄o pe yen na tuun
 na na naga waa na pe yee
 kaan.
- ¹⁸ Yij̄gi na màa si ti, a mì yiri
 wa na n̄o wi lara?
 Nd̄ee mìla ku, lere k̄pe se jen
 nala yan yenle ni.
- ¹⁹ Mi jen na pye paa lere ña wi
 sila yiri laga dunruya wi
 ni;
 na n̄o wi mbaa na se mì ku, pe
 sila kee na ni teere wa
 fanga ki ni.
- ²⁰ Na yinwege piliye yì koro
 jenri.
 Koni Yenj̄ele lilan yaga ma.
 Li laga na na, mbe ta mbe w̄on
 mbe tigi jenri;
- ²¹ sanni mbe sa kari wa laga ñga
 mi se s̄onḡo mbe pan
 naa,
 wa tara nda diwi ḡb̄o lo naa
 kunw̄a pi diwi wi yen.

²² Diwi ḡb̄o tara ri, ki laga kì
 w̄a conjonjo paa yembine
 w̄o c̄lo yen;
 kunw̄a pi diwi wowi, laga ñga
 kala pyew lì ḡb̄on ma piri
 wa;
 ki laga ki yonl̄o yanwa pi yen
 paa yembine w̄o c̄lo yen.

Zofari wi senyoro kongbannda:
Wi yo Zh̄bu wi s̄onḡo
wi pan Yenj̄ele li k̄or̄go

- 11** ¹ Kona, Zofari ña w̄ila yiri
 wa Naama tara w̄i si senre ti
 le, m̄ee Zh̄bu wi pye fo:
² Naga yen ma, yon sogom̄o si
 daga mbe kan ki senlegere
 nda t̄i yo ti na wi le?
 Naga yen ma, yon tangawa po
 mbe ya mbe tanga kan
 lere yeri wi le?
³ Naga yen ma, ma senlegere to
 kala na leelee pe daga mbe
 pyeri wi le?
 Ma yen naga lakoo leelee
 sanmbala poro na, ko lere
 ka ka mboror tifaga wi le?
- ⁴ M̄à yere ki yo maga filige ma
 yo ma nagawa senre ti
 yen ma sin,
 fo ma yen fȳonḡo fu Yenj̄ele li
 yeḡe na.

- ⁵ E! Nd̄ee Yenj̄ele li mbe ja yenle
 mbe para,
 nd̄ee li mbe ja yenle mbeli yon ki
 yenḡe mb̄on yon sogo,

⁶ ndee li mbe ja li kajenme larawa kagala ke naga ma na,
koro ḥgele kē we senwee tijinliwé pi na,
pa ma jen naga jen fō Yenjelé lɔ̄n kajogorɔ̄ ta yan, mari kala yaga ma na.

⁷ Naga yen ma, ma mbe ya mbe Yenjelé li larawa kagala ke segesegé mbe ke jen wi le?

Ma mbe ya mbe lo na yawa pi ni fuun fō li kagala ke ni fuun ke jen mbe ke kɔ wi le?

⁸ Ke yen ma yagara ma wé naayeri wi na, yinji ma mbe ya pye?

Ke yen ma jugo ma wé kuulo tara ti tijuguwo pi na, yinji ma mbe ya jen wa ko ni?

⁹ Ke titɔnlɔwɔ pi we tara ti titɔnlɔwɔ pi na, ke gbeme pì we kɔgɔje wi gbemè pi na.

¹⁰ Na Yenjelé li kaa tooro, mbe si lere wa yigi mbeli le kasø, na li ka lere wa yeri kitì kɔnsaga, ambɔ wi mbe ya mbeli yegé kɔn?

¹¹ Katugu lì leelee fanlafenne pe jen, li ma kambasinjé ki yan, laa cen laga saga jaa tetete.
¹² Eén fō lembige ki se ya mbe kajenme ta fyew, fō ndee pilige ḥga ni yan sofile wi ka ca sofile se ko lembige ki yaa kajenme ta[†].

¹³ Mboro wo na, na maga ma jatere wi kanjga mboo wa Yenjelé li na, na maga ma keyen yi yirige wa naayeri mbeli yenri,

¹⁴ na maga ma këe ki wɔ kapege pyege ki ni,

na mæs yere ki na kambasinjé ki koro wa ma go,

¹⁵ pa kona ma yaa ma yɔlɔgɔ ki yirige caw, jeregisaga se pye ma na;

ma yaa yeresaga ta, ma saa fyé yaraga ka na.

¹⁶ Pa ma yaa fege ma tege ki na; ma yaa la nawa tuun ki na paa yegé ḥga na tɔnmɔ ma kaa fo ma kari we.

¹⁷ Ma yinwege ki yaa ka yanwa ta mbe laga mbe wé yɔnlɔfunjgbanga yanwa pi na;

diwi wi yaa pye paa lalaaga yanwa yen ma kan.

[†]**11.12:** ḥga kì yo fō: *Fō ndee pilige ḥga ni yan sofile wi ka ca sofile se ko lembige ki yaa kajenme ta*, ki senre ti woro ma filige Eburuye senre ti ni. Ki senre ti mbe ya logo fun fō: *Lere ḥga kajenme woro wa wi go ki ni, wi se ya pye kajenje paa yegé ḥga na yan sofile se ya mbe senwee se we.*

¹⁸ Pa ma yaa taga ma yee na,
katugu jigi tagasaga yaa
pye ma yeri;
kala li ni fuun li yaa yon ma kan,
ma yaa la sinlele yeyinjge
na p̄ow.
¹⁹ Ma yaa ka sinle mbaa wogo,
lere kpe se pan mbɔɔn
jɔlɔ;
lelegere yaa kaa paan mbaa ma
yenri ma pe saga.
²⁰ Eεn fɔ lepeeple pe yaa ka wele
mbe te, yengelé ke sa wɔ
sagawa wogo na;
larasaga kpe se ka ta pe na,
jigi tagasaga nungba n̄ga ki yaa
ka koro pe yeri, ko ki yaa
pye kunwo we.

Zh̄bu wi yon sogomɔ: N̄ga ka Yenjelé li ndanla ko li ma pye

12 ¹ Kona, a Zh̄bu wì si Zofari
wi yon sogo ma yo fɔ:
² Kaselege ko na, senwee piile pe
jenme pi ni fuun pi yen
yoro yeri,
na yoro ka ku, kona kajenme po
p̄i ku.
³ Konaa ki ni fuun, mi fun
tijinliwe yen na ni paa ye
yen,
ye woro ma mbɔnrɔ na na,
nda yè yo, lere pyew ti jen.

⁴ Mì pye titegere yaraga na
wenne pe yeri,
mi n̄a mi ma Yenjelé li yenri,
jangó lilan yon sogo,
mi n̄a mi yen lesinjé, a na nawa
pi yen ma filige na na,

mì pye pe yeri titegere yaraga.
⁵ Lere n̄a wi yen tege na, wo wi
ma tifagawa ta,
ko ki yen lere n̄a wi yen ferewe
na wi sɔnrimɔ we.
Lere n̄a ka kurugo mbe to, ko fɔ
wo daga mbe tifagawa ta.
⁶ Ma si yala benganri pyefenne
poro yen yeyinjge na wa
pe yinre ti ni;
mbele pe maa Yenjelé li yinjere
jaa, poro yen ma cen
yeyinjge na p̄ow,
poro mbele pe ma pe yeera
fanŋga ki pye pe yenjelé
le.

⁷ Eεn fɔ yaayoro ti yewe, ti yaa
ma naga;
naayeri sannjegelé ke yewe, ke
yaa ka yo ma kan.

⁸ Para tara na yaara ti ni, ti yaa
ma kara,
kɔgɔje n̄gbanra ti yaa ki yegé yo
ma kan.

⁹ Ki yaara nda ti ni fuun ti ni,
kikiin ki sigi jen
mbe yo fɔ Yawe Yenjelé lo ligi
kagala n̄gele ke pye?

¹⁰ Yaara yenwerefere ti ni fuun ti
yinwege ki yen lo kεe,
senwee wi yinwege wɔnwɔn pi
yen lo kεe.

¹¹ Pe maa ki senre nda ti yuun
ma yo fɔ:
«Nunjgbolo li ma senre ti logo
ma wali ti na,

paa yegɛ ḥga na yɔn ki ma suro
ti tanwa pi jen maa wɔ pi
yee ni we.

¹² Kajenme yen lelengbaara ti
yeri,
kagala kɔrɔ jenme yen
yinwetɔnlɔgɔ fenne
pe yeri.»

¹³ Eεn fɔ kajenme naa fanjga to
yen Yenjɛle lo woro,
mbe kala kɔn mbeli tege mbeli
yɔn konaa tijinliwɛ, to
yen li woro.

¹⁴ Yenjɛle li ka yaraga ḥga jɔgɔ,
lere se ya mbege gbegele
naa,
na li ka kɔrɔ ki tɔn lere ḥa na,
lere se ya mbege kɔrɔ ki
yɛngɛ wi na.

¹⁵ Na li ka tisaga ki yerege,
yaraga pyew ki ma waga,
na li ka tɔnmɔ pi yaga pila paan,
pi ma tara ti jɔgɔ.

¹⁶ Fanjga naa kapyɔ jenme pi
yen lo ni;
lere ḥa wì puŋgo konaa lere ḥa
wì pele puŋgo, pe ni fuun
pe yen li woolo.

¹⁷ Li ma ti tara ti yegefenne pe
maa tanri tɔɔrɔ wara[†],
li ma tara teele pe jatere wi jɔgɔ
pe na.

¹⁸ Li ma wunlumbolo pe
kurusijaraye mbele

mɛgbɔgɔ woolo pe
sangala pe na,
mbe si pe pɔ kulowo maŋgala ni
wa pe senjgele ke na[†].

¹⁹ Li ma ti saraga wɔfenne* pe
maa tanri tɔɔrɔ wara,
mbele pe fanjga ki gbegele ma
cen, li ma pe fanjga ki
jan le yɔnlɔ nuŋba li ni.

²⁰ Leele pe jigi wi yen leele
mbele na, li ma senre ti
kɔ wa pe yɔn,
mbe kagala yegɛ jenme pi shɔ
lelengbaara ti yeri.

²¹ Li ma tifagawa kan mɛgbɔgɔ
fenne pe yeri,
mbe fanjga fenne pe fanjga ki
kɔ le yɔnlɔ nuŋba li ni.

²² Li ma diwi kagala ḥgele ke
yen ma lara ke yirige
funwa na,
mbe kunwɔ pi diwi wi yirige
funwa na.

²³ Li ma cengèle ke jiti, kona
mbe si ke tɔŋɔ,
li ma ti cengèle ke ma lege,
ko puŋgo na, li mɛe ke
jaraga.

²⁴ Li ma tijinliwɛ pi shɔ tara
woolo pe teele pe yeri,
mbe pe yaga paa yanri paa toro
faa wa gbinri* wi ni, wo
ḥa kono woro wa.

²⁵ Pe maa talitali na tooro wa
diwi wi ni yanwa fu;

[†]**12.17:** Ki senre nda ti kɔrɔ wi mbe ya pye fɔ: Li ma tara ti yegefenne pe kajenme pi shɔ pe yeri, nakoma li ma tara ti yegɛ fenne pe le kulowo ni.

[†]**12.18:** Ki verise ḥa wi kɔrɔ wowi ḥa fɔ: Li ma wunlumbolo pe fanjga ki shɔ pe yeri, mbe si pe le kulowo ni.

li ma pe yaga pe maa gbali na
tooro paa sinndire fenne
yen.

Zh̄bu wi yon sogom

mbe kari yegē: Wila jaa wo naa
Yenjelē li ni pe para pe yee ni

13 ¹Ee, kaselege yi, ki kagala
mì ke ni fuun ke yan yenle
ni,
mì ke logo ma wali ke na wa na
nuñgbogolo ke ni.

²Nḡa yè jen, mi fun mìgi jen;
ye woro ma mbɔnɔ na na.

³ɛn fɔ mila jaa mbe para yawa
pi ni fuun fɔ wo ni,
mila jaa mbe para mbanla yee
sho Yenjelē lo yegē na.

⁴Yoro wo na, ye yen na finlele
na tɔnni kaselege ki na;
ye yen were pyefenne mbele pe
se ya yaraga ka yon.

⁵Ndeɛ ki pye ye ja pyeri yee
para,
ko jen na pye ye yeri kajenme.

⁶Ye logo na yeri, mi yaa para
mbanla yee sho,
senre nda mi yaa yo wa na yon,
ye nuñgbolo jan yeri logo!

⁷Naga yen ma, ye mbe yenle
mbe senre mbasinnde yo
Yenjelē li mege ni wi le?
Naga yen ma, ye mbe ya mbaa
yagbogolo finlele mbe si
yo Yenjelē lo yaa sari wi
le?

⁸Yaa ki jate mbe gbogolo
Yenjelē li ni wi le?

Yaa ki jaa mbe para mbeli sho
wi le?

⁹Na Yenjelē li ka ye segesegē
mbe wele, ki mbe yon ye
na?

Ye se ya mbe Yenjelē li fanla
paa yegē nḡa na pe ma
lere fanla.

¹⁰Ki woro na lere koɔn shyen,
pa li yaa ye jeregi,
na kaa pye ye yen na leelee pele
mbɔnɔgi leelee pele na
larawa we.

¹¹Naga yen ma, li gbɔgɔwɔ pi se
ka fyere wa ye na wi le?
Naga yen ma, ye se kaa fyε li
yegē wi le?

¹²Ye lelelele senyoro nda yè yo, ti
yen kayɔngɔ fu paa cɔnɔ
yen;
yànlà yon sogo senre nda ni ti
yen fanŋga fu paa joro
yen.

¹³Ye pyeri wa, yanla yaga mi
yaa para!

Nḡa ki yaa pye na na, ko mbe
pye.

¹⁴Mì cen kala li ni fuun li cénwe,
ali mbanla go ki pere.

¹⁵Ki ka Yenjelē li ndanla lilan
gbo, jigi tagasaga ka yegē
woro na yeri naa.
ɛn fɔ mi yaa para mbanla
yee sho li yegē na, fɔ
na tangalɔmɔ pi yen
jeregisaga fu.

¹⁶Na mi ka ko pye ma, ko mbe
ya mbanla sho;

katugu lere ḷa wila la fye
 Yenjelē li yegē, wi se
 yenle mbe yere li yegē
 scgcwɔc.

¹⁷ Ye logo na yeri, yanla senre ti
 logo jēngē!

Ye nūnjbolo jan ye nda mi yaa
 yo ti logo!

¹⁸ Ye wele, mì gbegèle mbege
 yegē naga fɔ mi yen
 kaselege ko na;
 mìgi jen ma yo tanga yen na
 yeri.

¹⁹ Ambɔ wila jaa mbe baga na
 na?

Na ko ka pye, pa mi yaa pyeri
 mbe ku.

²⁰ Eεn fɔ, Yenjelē, mila ma yenri,
 maga kagala shyen ḷgele
 ke pye na kan,
 kona mi se lara ma na naa.

²¹ Ma kee ḷga kila na tege, ki
 laga na na,
 maga ka ti ma fyere kagala kaa
 na sunndo wi kɔɔn naa.

²² Ko puŋgo na, ma para, pa mi
 yaa ma yɔn sogo,
 nakosima mi ka para, mboro
 mbanla yɔn sogo.

²³ Kambasinnde naa na puŋguwɔ
 jori mi pye?

Na puŋgosara naa na kapere ti
 naga na na!

²⁴ Yijgi na, a ma nee ma yee lara
 na na,

nala jate paa ma jugu yen?

²⁵ Naga yen ma, wewaga ḷga
 tifelge kigi le na kee ki

ni, ko ma mbe yenle mbaa
 wiin ki ni wi le?

Ma mbe yenle mbe taga yan
 waga na mbaa ki puro le?

²⁶ Ma yen na jɔlɔgɔ kaŋgbangala
 yɔnɔgi na mege ni;
 kajɔcɔndā mì pye na lefɔnɔ
 sanga wi ni, mārì go kala
 li wa na.

²⁷ Màla tɔɔrɔ ti le tugurɔn
 ḷgbɛere na,

ma yen nala kapyegele ke ni
 fuun ke kɔrɔsi;
 mà kɔngɔlɔ gɔn na torosara ti
 na.

²⁸ Ma si yala na yinwege ki yen
 na jogo
 paa yegē ḷga na kambuguwo ma
 kaa ye tige ni maga fɔng
 we,
 paa yegē ḷga na yaawere ma kaa
 ye paara ni mari jɔgɔ we.

**Zh̄bu wi yɔn sogomo puŋgo
 woo: Wì yo senwee wi yinwege
 ki yen tege ni**

14 ¹ Senwee, wo ḷa jèle wì se,
 wi yinwege ki yen ma were,
 ma yin jɔlɔgɔ ni yegē ki ni
 fuun ni.

² Wi yen paa yarifyeenre yen, ti
 ma pelegi, sanni jenri mbe
 si fanla;
 wi ma toro paa tige yinmè yen,
 pila mɔ.

³ Yenjelē, ko lere wo ma yengèle
 ke yen wi na naa kɔrɔsi,
 màla yigi na kee na ni sa kitikɔn
 na ni win!

⁴ Ambɔ wi mbe ya mbe yaraga
ŋga ki yen fyɔngɔ fu ka
wɔ wa yaraga ŋga ki yen
fyɔngɔ* ni ki ni?

Ko lere woro wa.

⁵ Kì kaa pye mà senwee wi
yinwege piliye yɔn ki kɔn
maga tege,
kì kaa pye mà yinwege yeyen
yɔn ki tege,
kì kaa pye mà kɔnlɔ gbɔn wi
yinwege ki kan, ŋga wi se
ya toro ki na,
⁶ ki kala na, ma yegɛ ki laga wi
na, jango wi wogosaga ta
jenri,

jango wi nawa pi yinŋgi paa
yegɛ ŋga na tunmbyee ja
pe maa sara, yɔnlɔkɔgɔ wi
kaa sara wi ta wi nawa pi
ma yinŋgi we.

⁷ Jigi tagasaga yere yen tige ki
yeri,
na paga ki kɔn, ki ma fun naa,
ki ma koro na njere fɔnnɔ
yinrigi.

⁸ Ali ki ninde ti ka le wa tara ti
ni,
ali na ki yunŋgɔngɔ ki ka cen
ndee ki ku wa tara ti ni,
⁹ na tɔnmɔ ka gbɔn ki na ma kɔ,
ki ma fun naa,
ki ma njere yirige naa paa tige
yirifɔnnɔgɔ yen.

¹⁰ Eεn fɔ na lere wi ka ku, wi
fanŋga ki ma kɔ pew;
na senwee wi yinwege wɔnwɔn
pi ka kɔ wi ni, wi ma pye
yinŋgi?

¹¹ Lɔgbɔntɔ cɔgbɔntɔ pi mbe ya
waga,
gbaanla tɔnmɔ pi mbe ya kɔ mbe
waga,

¹² ki pyelɔmɔ nuŋgba pi na, na
senwee wi ka sinle wa
kunwo pi wɔnlɔnpi pi ni,
wi se yiri naa;
wi se yen mbe yiri, fɔ naayeri wi
ka sa kɔ wi wɔ wa,
wi se yen mbe yiri wɔnlɔnpi
na.

¹³ E, Yenŋele, ndee ki pye ma
mbe ja yenle mbanla lara
wa kuulo tara*,
mbanla yaga wa larasaga fɔ ma
nanjbanwa pi sa sogo na
ni,
mbe wagati wa kɔn mbe tege na
kan, ja ni ma yaa kɔɔn
jatere wi tege na na, ki
jen nala ndanla!

¹⁴ Naga yen ma, na senwee wi ka
ku, wi mbe ya yiri mbe
pye yinwege na naa wi
le?

Ndee ki mbe ja ya pye, mi jen
naga kun na yee ni, mbaa
singi na tege tunŋgo
wagati wi ni fuun wi ni,
fɔ na wagati wi ka sa gbɔn, wa
mbe cen wa na yɔnlɔ.

¹⁵ Kona ma jen nala yeri, pa mi
jen nɔɔ yɔn sogo;
mi ja mala da, na la ki jen nɔɔ
yigi maa ki jaa mbanla
yan.

¹⁶ Ma si yala koni, ma yen nala
yɔngɔlɔ ke jinri,

ma se jen naa na kapege ki wele
naa.

¹⁷ Ma jen nala kapere ti le kasha
ka ni, mberi lara, mbege
yɔn ki pɔ ti na,
ma jen nala kajɔgɔrɔ ti tɔn.

¹⁸ Konaa ki ni fuun, yanwiga ki
ma to ma jaraga,
walaga ki ma jeenri ma wɔ wa ki
yɔnlɔ li ni.

¹⁹ Tɔnmɔ pi maa fuun sinndelege
ki na naga mugu,
pi maa fuun na kee tara ti ni
yεge ɔga na,

mboro fun pa ma ma senwee wi
jigi tagasaga ki jɔgɔ ma.

²⁰ Ma ma to wi na yɔnlɔ nujgbɑ,
ma ya wi ni, wi ma toro;
ma maa yεge cenwe pi kanjga,
ko punjo na, ma maa
puro.

²¹ Wi pinambiile pe yaa ka
gbɔgɔwɔ ta laga wi punjo
na o, wi se ko jen;
pe yaa kaa pe tifaga wi yo, wi se
pye ko jenmε.

²² Tege ɔga ki ma pye wa wi
yεera wire ti ni ko wi ma
jen,
wi yinne li ma pye kunwɔ
kayaŋga na wi yεe wogo
na.

Elifazi wi senyoro shyen woro:
Wì yo lepee wi yaa jɔlɔgɔ ta

15¹ Kona Elifazi ja wìla yiri wa
Tema ca, wì si senre ti le ma
Zh̄bu wi pye fɔ:

² Naga yen ma, ki yen ma yala
kajenje wi lere yɔn sogo
jenme ni, mba pi yen go
fu paa tifelège yen le?

Naga yen ma, wi maa fungbolo li
yin yɔnlɔ yirisaga tifelège
wεrege ko ni, mbe sila
para wi le[†]?

³ Naga yen ma, wi maa para
mboo yεe shɔ tɔnli fu
senre ni wi le,
nakoma senwara ni wi le?

⁴ Mboro wo na, mbaa fye Yεnjele
li yεge, ko mboro yen na
jogo,
leele paa jatere piin Yεnjele
wogo ki na yenrewε ni, ko
ma yen na jogo.

⁵ Ma kajɔgɔrɔ to tɔɔn yɔn ki le ki
senre nda ti yowo pi ni;
tijinliwε pee fennε pe senre
yɔnlɔmɔ po mà fɔrɔgɔ
mbaa para.

⁶ Ma yεera yɔn ko kila ma jeregi,
mi ma!
Ma yεera yɔn senre to tì senre ti
jan ma na.

⁷ Naga yen ma, mboro pe keli
ma se senwee piile pe ni
fuun pe na wi le?

[†]**15.2:** Ki verise ja wi kɔrɔ wo wi ja fɔ: Ki woro ma yala kajenje wila go fu senre naa senwara yuun.

Pe keli ma mboror se, mæe kaa
jen ma tinndiye poro da
wi le?

⁸ Naga yen ma, maa pye Yenjelé
li ni wa li gbogolomø pi
ni, mali ñgundo kagala ke
logo wi le?

Mà kajenmè pi ni fuun pi shɔ
maa ta ma yee nuñgba
woo wi le?

⁹ Yijgi ma jen, na woro sigi jen?
Kagala yegè jenmè pipiin pi yen
ma yeri, na pi woro we
yeri?

¹⁰ Yinzifire fenne yen we ni,
leleñgbaara yen we ni,
mbele pè le jenjè ma to wi na.

¹¹ Kotogo sogowo mba Yenjelé
lì kan ma yeri,
konaa senjende nda fuun tì yo
ma kan, to sɔɔn yenle ti
bere!

¹² Yijgi na, a mà si nawa ñgban
ma?

Yijgi na, a ma nee we kanli ma?

¹³ Mà kɔnrɔ ta Yenjelé li ni,
fɔ maga senre cenle nda ti yirige
wa ma yɔn!

¹⁴ Senwee pyɔ wi yen yijgi, mbe
suu yee pye mbe yo wi
yen kpoli*?

Wo ña jele wì se, wi mbe ya pye
sinje mèlé?

¹⁵ Wele, Yenjelé lii taga li
merereye* kpoli pe na
yerè,

ali naayeri wi woro kpoli li yegè
na yere,

¹⁶ pee ka logo sénwé pyɔ, ña wi
yen yaritijaanga, ma jɔgo,
wo ña wi maa kambasinjè ki
piin maga pye paa wi
tɔnɔc yen.

¹⁷ Koni logo na yeri, mi yaa ta
yegè yo ma kan!

Ñga mì jen, mi yaa ki senre yo
ma kan.

¹⁸ Ñga kajenmbele pè yo,
ko ñga pè logo pe teleye pe yeri,
pee ka lara wa ki ni.

¹⁹ Ki sanga wi ni Yenjelé làa tara
ti kan poro nuñgba yeri;
nambanja kpe sila pan mbe
pinle pe ni gben, mbe pe
go jɔgo.

²⁰ Lepee wi maa yinwege ki ni
fuun ki pye wa jɔlɔgɔ ki
ni;

yegèlè ñgele kè kan lepee wéléwé
wi yeri, ke yɔn ki yen ma
jiri ma jen.

²¹ Maganjala ñgele ke maa fyere
waa, koro ke maa yiin wa
wi nuñgbogolo ke ni;
yeyinjè sangani, jɔgɔwɔ pyefɔ
wa yaa to wi na.

²² Wi se taga ki na mbe yo fɔ wi
mbe ya shɔ, mbe wɔ wa
ki diwi wi ni,
tokobi wi yen naa péele mboo
gbo.

²³ Wi maa yanri na toro faa, naa yaakara ti lagajaa[†], wìgi jen ma yo pilige ka yen ma tege naa singi.

²⁴ Jɔ̄lɔ̄gɔ̄ naa jatere piriwen yen na sunndo kɔ̄ngɔ̄ waa wi na, ti yen na fanjga taa wi na, paa yegé ñga na wunlunaŋwa naa wi maliŋgbɔ̄nɔ̄l ma gbegéle mbe sa to malaga na;

²⁵ katugu wùu kee ki yirige Yenjelé li na, wì soro ma yere ma Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ̄ li sige.

²⁶ Wùu go ki liri ma yiri na kee sa to Yenjelé li na, naa yee go singi wi tugurɔ̄n sigeyaraga* lirige ki ni.

²⁷ Wila tɔ̄rɔ̄, fɔ̄ a wi yegé kila yengelé,

wìla gbɔ̄gɔ̄ fɔ̄ ma liri.

²⁸ Eεn fɔ̄ cara nda tì jɔ̄gɔ̄, pa wi yaa ka sa cén wa ti ni, mbaa wɔ̄nlɔ̄ wa yinre nda lere woro wa ti ni, nda tila tuunri we.

²⁹ Ki lerefɔ̄ wi se koro mbe pye penjagbɔ̄rɔ̄ fɔ̄ fyew, wi yarijende legeré ti se yere; wi kee yaara ti se lege mbe jaraga mbe gbɔ̄n tara ti lagapyew.

³⁰ Wi se ka shɔ̄ mbe wɔ̄ wa kunwɔ̄ pi diwi wi ni;

wi yaa pye paa tige yen, ñga kasɔ̄n yinne ki njere tunmɔ̄rɔ̄ ti waga, Yenjelé li yon tifelége ki yaa wi le mbe kari wi ni lege.

³¹ Wiga kaa jigi wi taga nambara wi na mboo yee punjo; katugu nambara wo wi yaa ka sɔ̄ngɔ̄rɔ̄ wi na, mbe pye wi tɔ̄nli.

³² Ki kagala ke yaa pye mbe yon fili sanni wi kupilige ki sa gbɔ̄n;

wi yaa pye paa tige njege yen, ñga ki se fun naa fyew.

³³ Wi yaa pye paa erezen* tirige pire mbalende yen, nda tila kɔ̄n na tuun; nakoma paa oliviye* tige yen, ñga ki fyeenre tila kaanla na tuun.

³⁴ Lere ña wila la fyé Yenjelé li yegé, wi go ki yaa koro waga piile fu; leele mbele pe maa yarikanra shoo leele pe yeri na nii, kasɔ̄n ki yaa ka pe yinre ti sogo.

³⁵ Pe ma tipege ki jate wa pe nawa, mbe kambasinjge pye, ko maga kan pe ma pe yee punjo.

[†]15.23: Ñga kì yo fɔ̄: Wi maa yanri na toro faa naa yaakara ti lagajaa, wa Yenjelé senre sewe ña wi yen gireki senre ni wi ni, kì yo wa ma yo fɔ̄: Peteele pe yaa wi wire kara ti ycli.

Zh̄bu wi yɔn sogomo:
Wì yo ḥa wi yen wi serefɔ
wi yen wa yenjelé na

16¹ Kona, a Zh̄bu wì si Elifazi
wi pye fɔ:

² Mìgi senre cénle nda ti legere
logo faa;
yoro ye ni fuun yen yerifenne
mbele pe yen leeple
tefenne.

³ Ye yaa ki go fu senre ti yowo pi
yaga sanga wiwiin?

Yinjèlè kɔɔn nawa pi tanga ma na,
a ma silan yɔn sogo yeeñ?

⁴ Ngà kì gbɔn na na, ndee ko ki
ja gbɔn ye na,
mi jen na ya mbe para paa yegè
ngà na ye yen na para we.
Mi jen na senre ta gbogolo mbe
yo ye na,
mi jen na go yangara ye na
yinriwe tawa ni.

⁵ Na yɔn senre ti jen na fanjga
kan ye yeri,
senjende nda mi jen na yo, ti jen
na ye kotoro ti sogo ye
na.

⁶ Koni, na mi ka para, ki se ka
kɔn na jɔlɔgɔ ki na,
na mi ka si pyeri, ko mbe ya
mbanla jɔlɔgɔ ko laga na
na wi le?

⁷ Koni wo na, Yenjelé lìlan
fanjga ki kɔ na ni pew!
Yenjelé, màla go woolo pe ni
fuun pe tɔngɔ.

⁸ Mala yigi kala li tijanga, a ko
pye sereya naga nari fɔ
tanga woro na yeri;
na cɔɔrɔ ti yen naga nari fɔ mì
pye jɔgɔfɔ.

⁹ Wa li naɔŋbanwa pi ni, Yenjelé
lìlan kɔɔnɔ paa yegè ngà
na cengè ma ki kagboro
pye we, ma to na na,
li yen nala puro nali ngangala ke
kaa na mege ni;
na jugu wi yen nala wele yenpele
ni.

¹⁰ Leele pè pe yɔnrɔ ti yengè na
mege ni mbanla figiri,
pe yen nala feele nala tifaga.
Pe ni fuun pè gbogolo ma yiri na
kɔrɔgɔ.

¹¹ Yenjelé lìlan le lembasinmbele
pe kɛɛ,
lìlan wɔɔnrɔgɔ mala wa wa
lepeeple pe kɛɛ.

¹² Mìla pye yeyinjè na, eεn
fɔ Yenjelé lì pan mala
yangara, mala gbɔn mala
piri,
lìlan yigi wa na kɔnɔ li na mala
wɔɔnrɔgɔ, mala jan, mala
kaari kaari;
lìli wangala ke yegè sin na na
mala wɔn.

¹³ Li wangala ke yen na yinrigi
kɛɛ ki ni fuun ki na, nala
sugulo;
lìlan wɔn na senne li na mali
furugu, ali yere lii yinriwe
ta,
lìlan tisoolo li furu mali wo tara.

¹⁴ Li yen na gbinri na tuun na na
paa maliŋgbɔɔn yen,
mala welege lagapyew.

¹⁵ Kunwɔ̄ kayaŋga yaripɔ̄rɔ̄ mì
yɔ̄li na nii nala wire ti
tɔnni,

mìlan go ki piligi wa tara ti ni.

¹⁶ Na yengele kè yanlaga gbelege
ki kala na,
kunwɔ̄ pi diwi wi yen wa na
yengelé ke ni.

¹⁷ Ma sigi ta, mi si kapege pye,
na nawa pi yen ma filige na na
wa na Yenjelé yenrewé pi
ni.

¹⁸ E, mboro tara, maga kanla
kasanwa mba pì wo pi
tɔn,
jango na gbelege ki logo
lagapyew[†].

¹⁹ Koni na serefɔ̄ wi yen wa
yenjelé na makɔ̄,
ŋa wi yen na para na yɔnlɔ̄, wi
yen wa naayeri lara ti ni.

²⁰ Na wenne pe yen naga lakoo
na na,
een fɔ̄ mi yen na Yenjelé li yenri
yentunwɔ̄ ni.

²¹ Ki yen ma yala na serefɔ̄ wi
pye kala li yege wɔfɔ̄

leele poro naa Yenjelé li
cwɔcɔs,

wili yege wɔ̄ senwee wo naa wi
senwee yenle pe sɔcɔcɔ.

²² Katugu na yinwege piliye yi
yen na kee kɔsaga;
mi yaa kono na le mbe kari, lere
na kari wa mbe sɔngɔrɔ̄
mbe pan.

Zh̄bu wi yɔn sogomɔ̄
mbe kari yege: Wì yo wi wenne
pòò jigi wi kɔn wi na

17 ¹ Na wɔnwɔn pi yen na koo
na kee,
na yinwege kì gbɔ̄n ki kɔsaga,
fangaloko ki yen nala singi.
² Mbele pe maa kala lakoo leele
na, poro pe yen mala
maga;
mila ya mbanla yengelé ke tɔn
mbe wɔnlɔ̄, tegele na paa
tegele li kala na.

³ E, Yenjelé, yere na kala li ni le
ma yee tanla;
na mboro ma, ambɔ̄ wi yaa ta
mbe yere na kala li ni?

⁴ Katugu mà pe jatere wi shɔ̄
pe yeri, jango paga ka
tijinliwe ta,
ki kala na, ma se pe yaga pe cew
ta.

[†]**16.18:** Leele pàa pye naga jate ma yo na pe ka lere wa gbo, na pe suu kasanwa pi tɔn
tara ni, ki kasanwa pi gbelege ki ma gbɔ̄n wa Yenjelé li na, naga yenri ligi kayanya wɔ̄
legbolere wi ni; Zhene 4.10; Eze 24.7-8.

5 Pe yen paa lere wa yen, ḥa wùu
wenné yeri lige na[†],
ma si yala, fungo ki yen na wo
jate wi piile pe gbɔnlɔ fɔ
jenge.

6 Leele pànlà le yurugo ni,
mi yen lere ḥa pe yen na cènre
sunrugu wa wi yegé ki na.

7 Na yengelé kè wɔ na na, na
nawa mba pì tanga na na
pi kala na;
na wire tì waga na na ma pye
paa yaraga ka yinmè yen.

8 Lesinmbele paga na kala li
wele, ki ma to pe yɔn na;
mbele pe yen jeregisaga fu, pe
ma yiri mbele paa la fye
Yenjelé yegé pe kɔrɔgɔ.

9 Konaa ki ni fuun, lesinjé wi
maa ki piin papaga ni, ma
koro wa wi konɔ li ni;
leele mbele pe kapyere ti yen
ma filige, ka maa tari pe
fanjga ki na na kee yegé.

10 Yoro wo na, ye ni fuun ye
scɔngɔrɔ ye sènyoro ti na
naa ye!

Mi si kajenjé nujgbà yan wa ye
sɔcgɔwɔ.

11 Na yinwege piliye yì kɔ,
kagala ḥegele mì kɔn ma
tege, kè jɔgɔ,
konaa kagala ḥegele kànlà ndanla
wa na kotogo na ke ni.

12 Pe ma yembine li le nali jate
ma yo yɔnlɔ yi,
pe ma yo yanwa pi laga si lali,
mbe sigi ta diwi wo wi
yen na paan.

13 Censaga ḥga mi yen na singi,
ko ki yen kuulo tara* re;
mi yaa sanla sinlesaga ki gbegele
wa ki laga ki diwi wi ni.

14 Mi yen na jɔrɔgi na fanga ki
yinri na yuun fɔ: «Mboro
ma yen na to we!»
Mi yen naga yuun fyenre ti kan
fɔ: «Yoro ye yen na nɔ
konaa na nɔsepiile jeele
wele.»

15 Na jigi tagasaga ko yen se
san?
Ambo wi yen nala jigi tagasaga
ki yaan naa?

16 Ki yaa pinlè mbe tigi na ni,
mbe kari wa kuulo tara,
na waga ka pinlè mbe ye wa tara
ti ni, mbe saa wogo we.

Bilidadi wi sènyoro shyen woro:

Wì yo lepee wi kɔwɔ
pi ma tijanga

18 ¹ Kona, Bilidadi ḥa wìla yiri
wa Shuwa tara wì si senre ti
le, mée zhɔbu wi pye fɔ:

² Ye yaa ki senlegere nda ti yowo
pi yaga sanga wiwiin?
Ye jatere ta, ko puŋgo na, wee
jen we para.

[†]17.5: ḥga kì yo fɔ pe yen paa lere wa yen, ḥa wùu wenné yeri lige na, Yenjelé senre
seweel pele ni, ki yen ma yɔnlɔgɔ ma yo fɔ: Pe yen paa lere wa yen, ḥa wùu wenné fanla
tɔnlì kala na.

³ Ȳngi na we sila we yee piin
paa yaayoro yen?
Ȳngi na ye sila ki yaan ndee we
yen lembire?
⁴ Zh̄bu, mboro ḥa mà nawa
ŋgban, f̄ a ki naŋbanwa
pila ma j̄lo,
naga yen ma, mboro yen naga
jaa dunruya wo mbe koro
waga mboro kala na wi
le?
Kona walaga ki yiri wa ki
ȳngolo nuŋba ke ni wi
le?

⁵ Ee, lepee wi fitanla yanwa pi
yaa ka figi,
wi gb̄ngolo kasson yinne li yaa
figi.
⁶ Yanwa pi yaa k̄ wa wi go ki
ni,
wi fitanla ḥa wi maa yanwa
yinrigi wi kan, wi yaa
figi.

⁷ Wila pye na tanri fanŋga ni,
koni wi tangala li yaa
yinŋgi;
kagala ḥgele wì k̄n ma tege mbe
pye, koro ke yaa wi jan.
⁸ Katugu m̄re yaa wi t̄ɔɔr̄ ti
yigi,
wi yen na kee saa yee le wa m̄re
ti ni tuu yigi.
⁹ Pen̄e yaa wi yigi wi yengbele li
na,
mana yaa wi t̄ɔ̄go ki yigi
mbege gb̄ere.

¹⁰ Wi yigimana li yen ma peri
ma lara wa tara ti ni,
pen̄e yen ma peri wa wi kon̄ li
ni.
¹¹ Fyere kagala yaa kaa sunndo
k̄n̄go waa wi na k̄e ki ni
fuun ki na,
koro ke yen naa tuuro t̄onri.
¹² Fun̄go ki yaa wi fanŋga ki k̄,
j̄l̄go ki yen le wi tanla.
¹³ Yama pi yen naa selege ki nii
na k̄e;
yambewe yen naa wire ti ni fuun
ti nii na k̄e.

¹⁴ Wi yen ma cen wi paraga go*
ŋga ni yeyinŋge na, pe
yaa kaa tilele mboo w̄
wa ki ni,
pe yaa kaa tilele mbe kari wi ni
wa wunluw̄ ḥa wi maa
fyere waa† wi yeri.
¹⁵ Wi paraga go ki yaa koro
waga, lere wa yeḡe wi yaa
ye wa ki ni,
pe yaa kiribi* wo wi censaga ki
na.
¹⁶ Kona wi yaa pye paa tige yen,
ŋga k̄i ku, a ki ninde t̄i
waga wa tara,
a njere t̄i waga wa naayeri.

¹⁷ Lere se ka nawa to wi na naa
laga tara ti ni,
wi mege ki se ka yeri laga ka kp̄e
ni naa.

†18.14: ḥga k̄i yo f̄: *Wunluw̄ ḥa wi maa fyere waa*, ko yen na para kunw̄ po senre na. Kunw̄ po pi yen kuulo pe go na.

¹⁸ Pe yaa wi mboogē wa yanwa pi ni, mboo wa wa diwi ni,
pe yaa wi purō mboo wō laga dunruya wi ni.

¹⁹ Pyō nakoma pishyēnwoo se ka koro wi puŋgo na, wa wi woolo pe sōgōwō,
wi lere wa kpē se ka koro yinwege na wa wi go ki ni.

²⁰ Yōnlō tosaga kēe woolo pe yaa kaa kawa wi tōngokala li wogo na,

yōnlō yirisaga kēe woolo pe yaa kaa fyē mbaa seri.

²¹ Pa lepee wi go ki ma kō yēen; lere ḥa wii Yenjelē jen, pa wi laga ki ma cēn yēen.

Zhōbu wi yōn sogo:m: Wì yo Yenjelē lo li yaa kaa go shō

19¹ Kona, a Zhōbu wì si Bilidadi wi yōn sogo ma yo fō:

² Ye yēn nala nawa pi tanga na na yege ḥga na, konaa nala sugulo ye sēnre ti ni yege ḥga na, ye yaa koro mbaa ki piin ma fō sa gbōn wagati wiwiin?

³ Wele, yānlā tegelē yōnlō legere na!

Naa yaa na jōlō yēen, ki fere woro ye na wi le?

⁴ Ali na kaa pye kaselege yi mì puŋgo,

ki puŋguwō pi yēn mi nunjba go kala.

⁵ Eēn fō na kaa pye yaa jaa mbege naga fō ye mbōnra na na,

mbe koro mbaa na jeregi na tifagawa kala li wogo na,

⁶ kona ye daga mbege jen fō Yenjelē lo jate līlan wogo ki pen,

lo līlan yigi wa li mēre ti ni.

⁷ Ali na mi ka jōrōgō mbe yo fō:
«Pe yēn nala jōlō,»

lere wōro wa mbanla yōn sogo.

Na mi ka yeri mbe yo panla shō, lere na ta mbanla tanga ki yo.

⁸ Yenjelē lī kono li tōn na na, mi se ya toro,

lī diwi le wa na torokono li ni.

⁹ Līlan gbēgōwō pi shō na yeri, mala wunluwō njala li kōw wa na go na.

¹⁰ Līlan jōgō kēe ki ni fuun ki na, mbanla wogo ki kō;

līlan jigi tagasaga ki kō na yeri paa pe ma kaa tige kōw we.

¹¹ Lī nawa ḥgbān na ni fō jēngē, mala pye paa li jugu wa yēn.

¹² Li malīngbōcōnlō ḥgbēleye yī pinle na paan,

pē kono yēngē fō ma pan ma gbōn laga na na;

pē pe censaga ki kan mala paraga go* ki maga.

¹³ Līlan sefennē pe laga lali na ni,

na jenfenne pè laga na na.
¹⁴ Mbele pè yōngō na ni, pè laga
 na na,
 na wɔnlɔŋgabaala pè fègè na na.
¹⁵ Na laga woolo poro naa
 na tunmbyeele jeele
 pe ni, paa na piin paa
 nambanja yen;
 mì pye pe yeri paa letelewe yen.
¹⁶ Mi mala tunmbyee wi yeri,
 wila shɔ na yeri;
 ali na mi kaa yenri ñgbanga o.
¹⁷ Na nuwɔ pì la kɔ na jɔ wi na,
 na la kì kɔ na piile pe na.
¹⁸ Ali yere piile pe yen nala
 tifaga,
 na mi ka yiri, pe maa tègè na na.
¹⁹ Mbele mìla pye na
 wɔnlɔŋgabaala, mì
 pye pe yeri yaritijaanga;
 mbele pe kala làa na ndanla, pè
 yiri na kɔrɔgo.
²⁰ Mì cɔgɔ fɔ a na kajeere tì yiri
 funwa na;
 kì koro jenri mi se jen naga go li.
²¹ Yanla yinriwè ta, na wenne,
 yanla yinriwè ta,
 katugu Yenjèle li këe kì gbɔn na
 na!
²² Yingi na yoro fun ye née na
 jɔlɔ paa Yenjèle li yen?
 Na jɔlɔgɔ ñga yaa jɔlɔ ki fa ye
 yenle tin bere?
²³ E, ndee na senre peri yɔnlɔgɔ,
 ki jen na tanla na ni!

Ndèe pe mbe ja ya mberi yɔnlɔgɔ
 sèwè wa ni!
²⁴ Ndèe ki pye pe mbe ja ya
 mberi keregi keregi
 walaga ki na
 tugurɔn wanga konaa sunmu ni,
 jangó ti koro wa fɔ sanga pyew!
²⁵ Eén fɔ, mi wo na, mìgi jen
 ma yo na go shɔfɔ wi yen
 yinwege na,
 wo wi yaa ka pye puŋgofɔ mbe
 yiri mboo yee naga laga
 tara ti na.
²⁶ Ali na na wire ti ka jɔgɔ sa kɔ,
 mi jate mi yaa ka Yenjèle li yan
 yenle ni.
²⁷ Mi jate mi yaa ka li yan,
 na yengèle ke yaa ka li yan, ki
 se ka pye lere wa yègè
 yengèle ni;
 mi yen naga wagati wi singi ma
 saa jori wi kala.
²⁸ Yoro mbele ye yen naga yuun
 fɔ: «We yaa taga wi na
 mbaa wi puro mèlé san?
 Yingi kala we yaa yan wi na,
 mbe ta mboo kití?»
²⁹ Yaa fye tokobi wi yègè, wiga
 ka gbɔn ye na,
 katugu yègè ñgbani na na yègè
 ñga na, ki mbe ya mbe
 tokobi kunwɔ kan ye yeri,
 kona ye yaa ki jen fɔ kití kɔngɔ
 yen na ye singi.

Zofari wi sənyoro shyen woro:
Wì yo lepee wi kée yaara
tila mɔ wi kée

20¹ Kona, Zofari ḥa wila yiri
 wa Naama tara wì si senre ti
 le, m̄ee Zh̄bu wi pye fɔ:

² Koni jatere ḥa wi yen na ni, wi
 yen nala wɔnrɔgi mbe yɔn
 sogomo kan,
 na nawa mba pì tanga na na mi
 se ya mbege kun na yee
 ni.

³ Mi jeregi senre ta logo, nda ti
 yen nala tifaga,
 eεn fɔ tijinliwe jatere ḥa wi
 yen na yeri, mi yaa yɔn
 sogomo kan ma yeri wo
 ni.

⁴ Ki daga maga jen fɔ maga le wa
 fafafa,
 maga le Yenjèle lì sənwee wi da
 laga tara ti na,

⁵ lepeeple pe cew tawa pila mɔ,
 lere ḥa wila la fye Yenjèle yegɛ
 wi nayinmɛ pi ma pye
 wagati jenri ni.

⁶ Ali na wi ka tɔnlɔ fɔ sa gbɔn wa
 yenjèle na,
 ali na wi go ki kaa jiinri wa
 kambaara ti na,

⁷ wi yaa ka kɔ mbe wɔ wa paa wi
 yeera konjgaraga ki yen,
 kona mbele pàa pye naa yaan,
 pe yaa kaa yuun fɔ: «Wi
 yen se yeri?»

⁸ Wi yaa ka toro paa wɔcnu yen,
 wi se ka yan naa,
 wi yaa ka kɔ mbe wɔ wa, paa
 yegɛ ḥa na lere ma kaa
 yariyanra yan yembine
 we.

⁹ Mbele pàa pye naa yaan, pe se
 kaa yan naa,
 wi censaga woolo pe se kaa yan
 naa.

¹⁰ Wi pinambiile, ki pe ndanla
 ma pe mben, pe yaa
 fyɔnwɔ fenne pe kée yaara
 ti sɔngɔrɔ pe na;
 yarijende nda wila ta, wo jate wi
 kée ki yaa ti sɔngɔrɔ pe
 na.

¹¹ Wi kajeere tìla pye fanjga ni
 paa wi lefɔnrɔ sanga wi
 yen,
 konaa ki ni fuun, ti yaa ka pinle
 mbe ye wi ni wa fanga,
 wa tara ti ni.

¹² Tipege kìla tanla wa wi yɔn,
 fɔ wi maga tege wa wi ḥgayinne
 li nɔgo.

¹³ Wi maga tege ki ma mɔ, wila
 yenle mbege yaga,
 wi maga yigi maga yaga wa wi
 yɔn.

¹⁴ Eεn fɔ ki yaakara ti yaa
 kanjga, mbe fɔngɔ wa wi
 lara ti ni;
 ti yaa kanjga mbe pye wɔcɔ
 shɔnɔ wa wi nawa.

¹⁵ Yarijende legere nda wì li
leele pe yeri, wi yaa kari
tuguru;

Yenjèle li yaa ka ti ni fuun ti
yirige mberi wɔ wa wi
lara.

¹⁶ Woɔgɔ shɔnɔrɔ wila pye na
mugu,
ki kala na, merege ki yaa kaa nɔ
mboo gbo.

¹⁷ Wi se ka senrege naa nɔnɔ
legere yan tila fuun naa,
paa gbaan tɔnmɔ nakoma lafogo
cmnɔc yen.

¹⁸ Yaraga o yaraga wì ta, wi yaa
kaga sɔngɔrɔ mbege kan,
wi se kaga li;

safari ŋa wila waa, wi se ka ki
tɔnli wi tanwa pi li.

¹⁹ Katugu wila fyɔnwɔ fenne pe
tɔnyɔgɔ, fɔ ma pe keyen
yi yaga waga,

wila pe yinre ti shɔ pe yeri
fanŋga, wii ka kan
nunŋba.

²⁰ Kìla pye yaraga naa yenle tin,
ɛen fɔ wi se ya yaraga ŋga ki
wogo kì gbɔgɔ wi yeri ki
shɔ jɔgɔwɔ pi yeri.

²¹ Wi yegembatinwè pi kala na,
wi sila yaraga ka kpe yaga
kuu toro;
ki kala na, wi ferewè pi se mɔ.

²² Ali mbege ta yarijende legere
yen wi yeri, nandangawa
yaa gbɔn wi na;

jɔlcɔ ki cenle pyew ka yaa to wi
na.

²³ Na wi kaa wi fuŋgbolo li yinni
sanga ŋa ni,
ko sanga wo ni, Yenjèle li yaa
pye naŋbanwa gbɔɔ ni
wi ni,
pi yaa to wi na paa tisaga yen,
mbe pye wi yaakara.

²⁴ Na wi ka fe mbe shɔ tugurɔn
maliŋgbɔnyaara ti kɛɛ,
sandiga tuguyenre wanla yaa wi
sun mboo furu.

²⁵ Na wi ka ki wanla li tile mbeli
kɔw wa wi pɔgɔlɔ,
na wi ka ki wanla numala
pyembye wolo li tile
mbeli kɔw wa wi lara ti
na,
kona sunndo kɔngɔ kunɔ wogo
yaa to wi na.

²⁶ Diwi gbɔlɔ li yen ma tege wi
kan, mboo yarijende ti
jɔgɔ;
kasɔn yaa wi sogo, ŋga senwee
ma wigi gberi.

Yaraga o yaraga kì koro wa wi
go ki ni, kasɔn yaa ki ni
fuun ki sogo.

²⁷ Wi kolomɔ pi yaa jen wa
yenjèle na,
tara ti yaa yiri wi kɔrɔgɔ mbe yo
wi yen jɔgɔfɔ.

²⁸ Wi go yarijende ti yaa ka pɛ
mbe wɔ wa,
Yenjèle li naŋbanwa pilige ki
na, pe yaa kari koli mbe
kari ti ni.

²⁹ Ko ki yen tasaga ñga Yenjelé
li yen na kaan lepee wi
yeri,
ko kɔrɔgɔ ko Yenjelé lì wɔ ma
tege wi kan.

Zh̄bu wi yɔn sogomɔ:
Wi yo lepee wi kala li maa yɔngɔ
na kee yegɛ

21 ¹Kona, a Zh̄bu wì si Zofari
wi yɔn sogo ma yo fɔ:

² Ye nungbolo jan, yanla senre ti
logo jɛŋge,
yege yaga ye ko kala nungba lo
pye yanla kotogo ki sogo
na na!

³ Yanla kala li kun ye yee ni,
jango mbe para,
na mi ka para mbe kɔ, yaa ki
lakoo na na.

⁴ Naga yen ma, na kayaŋga ki
yen senwee wo ni wi le?
Yingi na mi se si kɔnrɔ ta?

⁵ Ye kanŋga yanla kala li wele,
ki yaa to ye yɔn na,
fɔ ye yaa kɛe taga yɔn na mbe
pyeri.

⁶ Na mi kaa sɔnri na yee kala
li na, na sunndo wi maa
kɔɔn na na,
fɔ na wire ti maa seri na na fɔ
jɛŋge.

⁷ Yingi na lepeele pe si yen
yinwege na?
Yingi na pe mɛe le fɔ ma fanŋga
ta?

⁸ Pe setirige piile pe ma yiri ma
fanŋga ta pe yegɛ na, ma
pye le pe ni;
pe pishyɛnwoolo pe ma yiri ma
le pe yegɛ na.

⁹ Yeyinŋge ki yen wa pe yinre ti
ni, fyɛrɛ kpɛ woro pe na;
Yenjelé li leelee gbɔngbɛgɛ kila
gbɔn pe na.

¹⁰ Pe napenɛ pe ma pye fanŋga
ni, na siin nanɛele pe na;
pe nanɛele pe maa siin, wa
kugbɔ na jɔgɔ.

¹¹ Pe ma pe piile tumɔmbɔlɔ pe
yaga pe maa fee na mari
paa simbangbelege yen;
pe piile pe maa jinrigi na yeni
na kanni.

¹² Pe maa yuuro koo na
pimbigile naa juruye
gbɔɔn,

na yɔgɔri wegele winmɛ ni.

¹³ Pe ma pe yinwege ki pye wa
ferewɛ pi ni,
ko punjo na, pe ma tigi ma kari
yew wa kuulo tara*.

¹⁴ Ma sigi ta, poro pàa pye naga
yuun Yenjelé li kan fɔ:
«Ma yee laga lali we ni,
we woro na jaa mbɔɔn kongolo
ke jen.

¹⁵ Ambɔ wi yen yawa pi ni fuun
fɔ wo, we sila wi gbogo?
Na we kaa li yenri, yingi we yaa
ta wa ki ni?»

¹⁶ Mbe sigi ta, ki leelee pe ferewɛ
pi woro poro jate kɛe.

- Yenjelé sanla shɔ mbe taga ki
lepeele pe kagala ŋgele
pè kɔn mbe pye ke na!
- ¹⁷ Naga yen ma, ki yen kaselege
fɔ lepeele pe yinwege
fitanla wi ma figi fyaw le?
- Naga yen ma, jɔgɔwɔ maa tuun
pe na wi le?
- Naga yen ma, Yenjelé li
naŋgbawwa kala li yaa to
pe na wi le?
- ¹⁸ Leele pe maa ki yuun ma yo
fɔ ki daga pe pye paa yan
waga yen, ŋga tifelege ki
maga le,
nakoma paa yan sigire yen, nda
tisaga tifelingbɔgɔ ki mari
le mbe kari ti ni.
- ¹⁹ Ye maa ki yuun ma yo fɔ
Yenjelé li yaa ka lepee wi
kapere ti fɔgɔ tɔn wi piile
pe na;
eен fɔ ki ja daga Yenjelé ligi fɔgɔ
tɔn wo yere jate wi na,
janjo wigi jen ki yen yege
ŋga na.
- ²⁰ Ki ja daga lepee wuu yeera
jɔlɔgɔ kagala ke yan yenlɛ
ni,
Yawa pi ni fuun fɔ wi naŋgbawwa
kala li daga mbe to wo
na.
- ²¹ Na wi yinwege kiga ka kɔ mbe
wɔ wa,
wi kala la na pye wi go woolo
pe ni naa wi puŋgo na.
- ²² Lere se ya mbe jenmɛ naga
Yenjelé li na,

- lo na li maa mérégeye* pe kit
wi kɔɔn we.
- ²³ Lere wa ma ku mboo ta wi
witige fanŋga ki ni bere,
wi ma ku yeyinŋge na konaa
jatere wi ni wi yen ma
cen wi na.
- ²⁴ Wi ma gbɔgɔ ma liri wi
kanŋgaya yi na,
wi kajeere ti ma pye ma yinyin
sɔmbe ni.
- ²⁵ Lere wa yege ma ku wi nawa
pi ni pì tanga wi na,
wila ferewe kpe ta.
- ²⁶ Eен fɔ ki leele shyen pe ni
fuun pe ma ye wa fanga
ki ni,
fyenre ma ye pe ni fuun shyen
pe ni.
- ²⁷ Ye wele, mì ye nawa jatere wi
jen,
ye yen na tipege ŋga sɔnri na ni,
mìgi jen.
- ²⁸ Ye maa ki yuun ma yo fɔ: «Ki
naŋa fanŋga fɔ wi go ki
yen se yeri yinŋɔ?»
Ki lepee wìla pye ma cen paraga
go* ŋga ni, ki yen se
yeri?»
- ²⁹ Naga yen ma, ye sila
kondorowolo pe yewe wi
le?
ŋga pàa yan ma yo ye kan, ye
woro na jaa mbe yenlɛ ki
na wi le?
- ³⁰ Jɔlɔgɔ ki panmbilige, lepee wi
ma shɔ ki kɛɛ,

Yenjelé li nañbanwa pilige ki
na, yaraga ka na pye wi
na.

³¹ Amb̄ wi mbe ya yere wi yegē
s̄eḡwā mboo jeregi?

Amb̄ wi yaa ta mboo kapege ki
f̄ḡ t̄n wi na?

³² Na wi ka ku, pe maa gboo wi
le ma kari wi ni wa fanra
ti ni,

pe maa wele wi fanga ki na.

³³ Leele pe ni fuun pe ma taga
wi gboo wi puñgo na,
janwa gb̄l̄ ma keli wa gboo wi
yegē na tanri,
fanga ki kanimboro ti ma tifaga
wi na.

³⁴ Naga yen ma, ye mbe ya
m̄banla kotogo ki sogo
mele ye senwara ti ni?
Senre nda fuun yè yo mala
yōn sogo, ti yen leele
fanlasenre.

Elifazi wi senyoro taanri woro:
Wì yo Zh̄bu wi yen
kaselege ko na j̄eḡf̄o

22 ¹ Kona, Elifazi ña wila yiri
wa Tema ca wì si Zh̄bu wi
yōn sogo ma yo fo:

² Senwee wi mbe ya mbe yingi
yōn Yenjelé li kan?

Kajenjé wi kayɔnḡ ki ma pye
wi yee wogo.

³ Na ma ka pye mbe sin ko yaa
yingi yōn Yawa pi ni fuun
fo wi kan?

Na ma nawa pi ka pye mbe filige
ma na, yingi t̄nli wi yaa
ta wa ko ni?

⁴ Ma nawa po ni, Yenjelé li
yen na j̄ol̄go waa ma na
konaa na kiti kooñ ma na,
naa ma yen na fye li yegē ko kala
na le?

⁵ Ma tipere legere to kala li,
ma kaj̄goro ti se ya mbe jiri
mbe ko.

⁶ M̄aa pye na yaara shoo ma
sefenne pe yeri go fu nari
teri f̄oḡ yōn na,
m̄aa pye na pe yarip̄or̄o ti
shoo pe yeri na pe yari
witiwaga.

⁷ Mbele wōgo la pye pe na, ma
sila wōt̄onm̄o kan pe yeri,
mbele fungo la pye pe na, m̄aa je
mbe yaakara kan pe yeri.

⁸ M̄aa tara ti yaga, a lewelimbelē
p̄eri sh̄o,
ma mbele pe yen yee gb̄ḡwā ni
pe tege ti go na.

⁹ M̄aa pye na nañgunjaala pe
yari paa kee kee wara,
na pijiriwele pe fanjga ki koo
pe ni.

¹⁰ Ko k̄i ti ki peñgele ñgele k̄e le
m̄oo maga kee ki ni fuun
ki na;
fyere gb̄or̄o to ma na go nunjba
cū sunndo wi kooñ.

¹¹ Diwi wì ye ma na fo ma se ya
yan naa,
t̄nñḡ c̄dgn̄c li.

12 Naga yen ma, Yenjelé li woro
wa naayeri, wa yenjelé
na wi le?

Wɔnɔŋgɔlɔ ke wele wa naayeri,
paa yεgε ḥga na ke yen
ma lali we!

13 A mbòrò sho fɔ: «Yenjelé lo
yinji jen?

Naga yen ma, li mbe ya koro wa
kambaara diwi wi ni mbe
kiti kɔn lere na wi le?

14 Kambaara tili tɔn, li woro na
yaraga ka yaan,
li maa yanri na mari naayeri wi
go na.»

15 Naga yen ma, kolele lo maa
jaa mbaa tanri li na wi le,
kapege pyefenne pàa tanga konɔ
na na we?

16 Pàa kari ma wɔ wa, na pe
wagati wi fa gbɔn,
paa yεgε ḥga na lɔgbɔgɔ tɔnmɔ
ma kaa fo ma kari mbogo
ni.

17 Ki leeble pàa pye naga yuun
Yenjelé li kan fɔ: «Ma yεe
laga lali we ni.

Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ li
mbe ya mbe yinji pye we
kan?»

18 Ma sigi ta Yenjelé lo làa pe
yinre ti yinyin yarijendé ti
ni;

Yenjelé sanla sho mbe taga ki
lepeele pe kagalà ḥgele
pè kɔn mbe pye ke na!

19 Lesinmbele pe yaa ka pe
tɔngɔkala li yan, mbaa
yɔgɔri,
mbele pe yen jeregisaga fu pe
yaa kaa ki lakoo pe na,
mbaa yuun fɔ:

20 «We winfenne pe mbele pè
tɔngɔ ma wɔ wa,
kasɔn kì pe kee yaara ti sogo
wεlε wεlε wεlε.»

21 Ki kala na, ki yaga ma yɔn wa
nuŋgbɑ Yenjelé li ni, pa
ma yaa yεyinŋje ta;
ki ka pye ma, ma wogo ki yaa
yɔn.

22 Nagawa senre nda li yen na
kaan, yenle ti na,
li sεnyoro ti tεgε wa ma kotogo
na.

23 Na ma ka sɔngɔrɔ mbe pan
Yawa pi ni fuun fɔ wi
kɔrɔgɔ, wi yaa ma tege wa
ma yɔnlele li ni;
ma yεe laga lali kambasinŋje ki
ni.

24 Ma tε wi wa wa taambugɔ ki
ni,
mɔɔ Ofiri tara tε† wi wa wa
yanwira laforo sinndεere
ti sɔcɔwɔ.

25 Kona Yawa pi ni fuun fɔ wo
wi yaa pye ma tε we,
mbe pye ma yeri ma warifuwe
legewε.

26 Kona Yawa pi ni fuun fɔ wo
wi yaa pye ma nayinmε
kala le,

†22.24: Ofiri tara tε wo wila pye ma yɔn tε wi ni fuun wi na (1 Wunlu 9.28).

ma mbe ya mbɔɔn yegɛ ki yirige
mbaa Yenjɛle li wele.

²⁷ Maga li yenri, li yaa ma yɔn
sogo;

pa ma yaa yɔn fɔgɔlɔ* ñgele mà
le li yeri ke yɔn fili.

²⁸ Maga kala o kala na kɔn mbe
pye, li yaa yɔn ma kan;
yanwa yaa yiri ma kan wa ma
konjolo ke ni.

²⁹ Na lere wa ka go sogo, mborɔ
ma yaa kaa yirige;
katugu lere ña wùu yee go sogo,
Yenjɛle li maa saga.

³⁰ Ali yere ña wi yen jɔgoñ, li
yaa wi shɔ tipege ki kɛɛ;
li yaa ma shɔ ma keyen yan
fyɔngɔ fu yi kapyere ti
kala na.

**Zh̄bu wi yɔn sogomo: Wì yo
Yenjɛle li je mbe para wi ni**

23 ¹ Kona, a Zh̄bu wì si Elifazi
wi yɔn sogo ma yo fɔ:

² Ali ma pan ma gbɔn, na
kayaŋga ki yen na seregi
na kee yegɛ,
jɔlɔgɔ ñga Yenjɛle li taga na na,
kì we jengɛ ñga mila jeeñ
ki na.

³ Enhen! Ndèe ki pye Yenjɛle li
yen laga ñga na migi jen,
mi jen na kari fɔ wa li censaga!

⁴ Mi jen na kari sanla kala li yegɛ
yo, mbanla tanga ki naga,
mi jen na sa senlegere yo na
tanga ki wogo na.

⁵ Senre nda li jen na yo mbanla
yɔn sogo, mi jen nari jen;

mi jen nali woyoro ti kɔrɔ jen.

⁶ Naga yen ma, li yaa li fanjga
ki ni fuun ki tege mbe win
na ni wi le?

Ayoo de! Eén fɔ lo na, li yaa
nuñgbolo jan mbe logo
na yeri.

⁷ Li jen naga jen fɔ lesinje wawi
wi yen na para li ni;
lo na li yen na kiti kɔnfɔ, li jen
na tanga ki kan na yeri
sanga pyew.

⁸ Eén fɔ na mi ka kari wa yɔnlɔ
yirisaga kɛɛ yeri, li woro
wa ma,
na mi ka kari wa yɔnlɔ tosaga
kɛɛ yeri, mi seli yan wa
ma.

⁹ Naga yen ma, li kɛɛ yen ma
yanra tunjgo ka na wa
yɔnlɔparawa kamɛŋge kɛɛ
yeri wi le? Ayoo mi seli
yan wa ma.

Li saa lara wa yɔnlɔparawa
kalige kɛɛ yeri wi le? Na
yenle li se taga li na?

¹⁰ Konaa ki ni fuun, mi yen na
tanri konɔ na na, lili jen;
na li kanla wa mbe wele, pa mi
yaa yiri kpoyi* paa te yen.

¹¹ Katugu mi yen na tanri wa li
tulugo ki ni suyi;
mi yen na tanri li konɔ li na, mii
ke mbe wɔ wa li ni.

¹² Mii je mbaa tanri li ñgasegele
ke na;

mìlan nandanwa kala li yaga
wa, ma tanga ma yala li
yɔn senyoro ti ni.

¹³ Eεn fɔ na li ka kala na kɔn
mbe tege, ambɔ wi mbe
ya mbeli kanŋga.

Kala na kali ndanla, lo li ma pye.

¹⁴ Nḡa lì kɔn ma tege na
kanŋgɔlɔ, ko li yaa pye,
lì ko kagala koro cенle legere
gbegelé ma tege na kan.

¹⁵ Ki kala na, na sunndo wi yen
na kɔɔn na na wa li yegɛ
csɔgwɔ;
na mi kaa sɔnri li wogo ki na, mi
maa fye.

¹⁶ Yenŋele lo lìlan fanŋga ki kɔ
na ni,
Yenŋele na yawa pi ni fuun fɔ
lìlan sunndo wi kɔn na
na.

¹⁷ Konaa ki ni fuun, ali mbege ta
diwi ye na na, kii na yɔn
ki tɔn na na;
ali mbege ta diwi gbɔlɔ na tɔn.

Zh̄bu wi yɔn sogomɔ sanmba:
Wì yo Yenŋele li ma kapege
pyefɔ wi yaga wi yee na

24 ¹ Yingi na Yenŋele na yawa
pi ni fuun fɔ lìi si piliye
ya tege mbaa kitì kɔɔn yi
ni;
yingi na mbele pèli jen, pe si
woro nali yaan laa kala la
piin?

² Leele pe ma pe kere ŋgɔngɔlɔ
ke ke ma ye pe lewee
yeeŋle pe ni, mbe ka taga
pe yeera keere ti na[†];
pe ma saa yaayoro yu ma saa
nari kɔnri nari kaan tila
kaa.

³ Pe ma pijiriwe wi sofile wi shɔ
wi yeri ma kari wi ni,
pe ma naŋgunjɔ wi nege ki shɔ
wi yeri mbege tege fɔgɔ
ŋga pè le wi na ki yɔnlo.

⁴ Pe maga pye, ma mbele pe yen
tege ni pe wɔ wa konɔ li
ni,
pe maga ŋgban tara ti fyɔnwɔ
fenne pe ni fuun pe na, fɔ
pe maa lara.

⁵ Fyɔnwɔ fenne pe yen paa yan
sofilele yen wa gbinri* wi
ni;
pe ma yiri pinliwɛ ni faa, ma
kari pe tunŋgo ki na, mbe
sa yaakara lagaja;
pa pe ma yaakara ta wa funwa
laga falafala ki ni mbe
kan pe piile pe yeri.

⁶ Pe ma saa yaayoro yan kɔn wa
yan,
mbe sa lepee wi ɛrezen* pire ti
cɔ wi kan.

⁷ Pe ma sinle witiwaga yembine,
paraga lama pi kala na,
paritonŋɔ woro pe yeri mbe pe
yee tɔn were ti na.

[†]24.2: Mbe yala Izirayeli woolo pe lasiri wi ni, kɔngɔlɔ ŋgele kàa gbɔn keere ti sɔgɔwɔ, lere kpe sila daga mbe ki kɔngɔlɔ ke kanŋga jaŋgo mbe ka taga wi yeera kere ti na; Dete 19.14; Oze 5.10; Yomi 22.28.

⁸Tisara tugbɔɔrɔ nda ti maa
paan wa yanwira ti na, ti
ma pe gbɔn,
pe ma telege yanwira sinndeere
ta na, naa larasaga woro
pe yeri ki kala na.

⁹Lepeele pe ma pijiriwe wi tile
maa shɔ wi nɔ wi yeri
fanjga na,
pe ma yaraga ka shɔ ɳa wi yen
yuŋgbɔɔrɔ ni wi yeri,
mbege tege fɔgɔ ɳga pè le
wi na ki ȳɔnlɔ.

¹⁰Pe maga ɳgban pe na, pe maa
yanri na toro witiwaga.
Pe ma pe yaga fungo ki ni, mbe
pe ɳgbanga mbe yo paa
yarilire pɔgɔlɔ ke tungu
wa kere.

¹¹Pe maa oliviye* tire pire sinme
pi woo wa ti wɔsara ti ni
pe tafenne pe kan;
pe maa ɛrezen pire ti tangala
nari tɔnmɔ pi woo wa ti
wɔsara pe kan, mbe sigi
ta wɔgɔ yen poro yere jate
pe na.

¹²Leele mbele pe yen na kuun
jɔlɔgɔ ki kɛɛ, pe gbelege
ki yen na yinrigi wa ca
nawa,
mbele pè welegé pe yen na gbele
na sagawa jaa;
ɛen fɔ ki kambapyere nda tila
piin pe na, Yenjelé li
woro nari jate.

¹³Lepeele pe ma yiri ma je
yanwa pi na,
yanwa yen konjolo ɳgele ni, paa
koro le,
paa la tanri wa ko konjolo koro
ni.

¹⁴Legbolere wi ma yiri yirifaga
na,
wi ma fyɔnwɔ fɔ ɳa wi yen tege
na wi gbo;
na yembine li ka wɔ, wi ma
kanjga ma pye yoo.
¹⁵Naŋa jataa wi maa ȳɔnlɔ ki
singi ki kɔ;

wi ma yo fɔ: «Lere kpe sanla
yan!»
Wi maa yee go ki tɔn paraga ni.
¹⁶Yembine, wa wɔwɔ pi ni,
yoolo pe ma kɔrɔ ki kaw
ma ye;
ɛen fɔ ȳɔnlɔ na, pe ma pe yee tɔn
wa pe yinre ti ni ma koro
wa,
paa ȳɔnlɔ yanwa pi jen.

¹⁷Pinliwe pi ma pye ki leele pe
yegé na paa kunwɔ pi
diwi wi yen,
katugu kunwɔ pi diwi wi maa
sunndo kɔngɔ ɳga kaan,
pège jen.

¹⁸ɛen fɔ ye maa yuun fɔ: «Lepee
wi yen ma tifaga, na paga
wi wa tɔnmɔ go na, pi yaa
kari wi ni fyaw!

Wi tasaga ki yen ma danga wa
tara ti ni.
Wi soo ɛrezen tiire kere kono li le
naa.

¹⁹ Wawa po naa yɔnlɔ tufunwɔ
pi ni, ti ma nezhi* wi yan
maa kɔ yegɛ ŋga na,
ki pyelɔmɔ nujba pi na fun,
kuulo tara* diwi wi ma
kapere pyefenne pe tɔn
saw.

²⁰ Pe nɔsee wi ma fegɛ pe na,
pe ma pye fanga fyenre ti
yaakara tantra;
lere na la nawa tuun pe na naa,
kambasinjɛ ki yaa ka tɔngɔ,
paa yegɛ ŋga na pe ma
kaa tige kɔn maga jan
we.»

²¹ Ki leele poro pàa pye na
jambasee, jɛlɛ ŋa pyɔ
woro wi yeri, wi kɛɛ
yaara ti shoo wi yeri;
pe sila naŋgunjɔ wi yigi kala li
yɔn.

²² Eɛn fɔ Yenjɛle li ma
lewelimbele pe purɔ
li yawa pi fanŋga na[†];
na li ka yiri pe kɔrɔgɔ, paa taga
ki na mbe yo pe yaa koro
go na.

²³ Yenjɛle li ma pe yaga, pe
maga yan ndee pe yen ma
cen yeyinŋge na pɔw,
eɛn fɔ li yegɛ yen pe tangalɔmɔ
pi na.

²⁴ Pe ma yiri wagati jenri ni, ko
puŋgo na mbe si kɔ mbe
wɔ wa;

pe ma to paa yegɛ ŋga na
yarifyɛenre ma kaanla ma
toori we,
pe ma kɔn ma to, paa yegɛ
ŋga na pe ma yarilire
sheshegele kɔn we.

²⁵ Ambɔ wi mbe ya mbanla yɔn
kanŋga mbe yo nda mì yo
ti yen yagbolo, kaselege
ma?

Ambɔ wi yaa ta mbanla senre ti
kanŋga senwara?

Bilidadi wi senyoro taanri woro:
Wì yo senwee wi se ya pye kpoiyi
Yenjɛle li yegɛ na

25 ¹Kona, Bilidadi ŋa wìla yiri
wa Shuwa tara, wì si senre ti
lɛ, mɛɛ Zh̄bu wi pye fɔ:

² «Tegere ti yen Yenjɛle lo woro,
a li yen sunndo kɔngɔ
yaraga;

li ma ti yeyinŋge ma pye wa
naayeri lara ti ni.

³ Naga yen ma, ambɔ wi mbe
ya mbeli malinqbɔɔnlɔ
ŋgbeleye yi jiri?

Ambɔ wi yen laga, ŋa li yanwa
pi woro na gboɔn wi na?

⁴ Senwee pyɔ wo mbe ya mbe sin
mele Yenjɛle li yegɛ na?
Senwee ŋa jɛlɛ wì se, wo mbe ya
pye kpoiyi* mele?

⁵ Wele, yenjɛle ki yere woro ma
filige Yenjɛle li yegɛ na,
wɔnŋgɔlɔ ke yere woro fyɔngɔ fu
li yegɛ na;

[†]24.22: ŋga kì yo fɔ: Yenjɛle li ma lewelimbele pe purɔ li yawa pi fanŋga na,
Yenjɛle senre sewele pele ni, pège yɔnlɔgɔ ma yo fɔ: Yenjɛle li ma lewelimbele pe
yinwege piliye yi lege li yawa pi fanŋga na.

⁶ pee ka logo s̄enwee pyɔ, wo ḥja
wi yen paa fȳengɛ yen,
s̄enwee wi woro yaraga ka, na
nd̄jɔŋ ma.»

Zh̄bu wi yɔn sogomɔ:
Wì yo lere se ya mbe Yenjelé
li kapyegele ke kɔrɔ jen

26 ¹Kona, a Zh̄bu wì si
Bilidadi wi yɔn sogo ma yo
fɔ:

²E, lere ḥja fanjga woro wi ni,
maa sagalɔmɔ pi jen fasi!
Lere ḥja wi yen fanjga fu fɔ, maa
shɔlɔmɔ pi jen de!

³ Ma kambajenje wi yərilɔmɔ pi
jen de!

Ma yen nɔɔ jenme pi nari gbɔgo
de!

⁴ Maa ki senre nda ti yuun ambɔ
fɔ kan ma?

Ambo wigi senre nda ti le ma
yɔn ma?

⁵ Kuulo pe yen na seri
wa kɔgɔje wo naa wi nawa yaara
ti nɔɔgɔ.

⁶ Kuulo tara* ti yen ma yengɛ
kpeŋbeleŋbe Yenjelé li
yegɛ na,
wege tijugo* ki woro ma lara li
na.

⁷ Yenjelé lo lì naayeri wi
yɔnlɔparawa kamenjɛ kɛɛ
ki tegɛ wa fowaga ki go
na,

lì tara ti yerege, ma sigi ta li siri
yerege yaraga na.

⁸ Li ma tɔnmɔ pi gbogolo pi yee
na wa li kambaara ti ni,
eен fɔ kambaara tila si walagi
tɔnmɔ pi nuguwɔ pi kala
na.

⁹ Li ma li wunluwɔ jɔngɔ ki yegɛ
tɔn,
li ma kambaara ti tegɛ mali
wunluwɔ jɔngɔ ki tɔn.

¹⁰ Lì perege kacen wogo kɔn wa
kɔgɔje wi na,
ma ko pye yanwa po naa diwi
wi ni ti filisaga.

¹¹ Na li ka gbanla,
naayeri wi nɔɔna cenyara ti
ma tigile fɔ ma yegeyegɛ.

¹² Li ma kɔgɔje tɔnmɔ pi tigile li
yawa pi fanjga na,
li ma kɔgɔje yarifelege Arahavu†
ki tɔngɔ li kajenme pi
fanjga na.

¹³ Li yɔn tifelenge ki ma yenjelé li
pe mali sulu coyl,
li kɛɛ ki ma wɔɔgɔ pepege† ḥja
kila fee ki furugu.

¹⁴ Ma si yala, ko wogo ḥja ko
yen Yenjelé li kapyegele
ke ke ni fuun jɛele le.
Tinme jenri wè logo ce wa ki
kagala ke ni;
na ligà ka li yawa pi naga paa
yenjelé gbaanra yen,

†26.12: Senre nda tì yo kɔgɔje yarifelege Arahavu ki wogo na, yege senre ti wele wa Zh̄bu 7.12; 9.13 lara ti ni.

†26.13: Ki wɔɔgɔ pepege ki senre tì yo fun wa Eza 27.1 laga ki ni.

ambɔ wi mbe ya mberi
jen mbe wali ti na?

ZH̄BU WI SENYORO PUÑGO WORO

27--31

Zh̄bu wi yɔn sogomɔ sanmba:
Wì yo wi yen jeregisaga fu

27 ¹ Kona, a Zh̄bu wì si ka taga
wi leleèle senyogo ki na, ma
yo fɔ:

² Yenjеле na yinwege wolo, mì
wugu li mege ki na, lo na
lì je mbanla tanga ki yo,
lo na yawa pi ni fuun fɔ nja wìlan
nawa pi tanga na na,

³ mbanla ta yinwege na sanga nja
fuun ni,

mbege ta Yenjеле li wɔnwɔn
tifelège ki yen na yinrigi
wa na numawegele ke ni
sanga nja fuun ni,

⁴ mi se senre mbasinnde yo,
mi se si java senre yo wa na yɔn.

⁵ Mi kɔnli se tanga kan ye yeri
fyew!

Fɔ sa gbɔn na kunwɔ pi na, mi
yen jeregisaga fu, mi se je
ki na.

⁶ Mì taga ki na ma yo mi yen
sinjɛ, mi se ki wogo ki
yaga;
na nawa pii na jeregi kala la kpɛ
na, na yinwege ki ni.

⁷ Nḡa ki ma pye lepee wi na, ko
mbe pye na jugu wi na,
lere nja wi woro ma sin, nḡa ki
ma pye wi na, ko mbe pye
na winfɔ wi na.

⁸ Jigi tasaga kikiin ki yaa koro
nja wi woro na fyé Yenjèle
yegé wi kan naa,
na wi yinwege ki ka ka kɔ,
a Yenjèle lìu ni wi wɔ we?

⁹ Naga yen ma, na jɔłgɔ ki ka
gbɔn wi na sanga nja ni,
Yenjèle li maa wi gbelege ki
nuru wi le?

¹⁰ Naga yen ma, wi mbe
yɔgɔrimɔ ta yawa pi ni
fuun fɔ wi yeri naa wi le?
Naga yen ma, wi mbe koro mbaa
Yenjèle li yenri sanga wi
ni fuun wi le?

¹¹ Koni, mi yaa ye naga Yenjèle
li yawa kapyegele ke ni,
mi se yawa pi ni fuun fɔ wi nawa
kagala ke lara ye na.

¹² Ye ni fuun yège yan yenlɛ ni;
naga yen ma, yinjgi ki yen na ye
nii ki jatere fu senre nda
ti yowo pi ni?

¹³ Wele, tasaga n̄ga lì tege lepee
wi kan koyi yeen;
kɔrɔgɔ n̄ga yawa pi ni fuun fɔ
wila kaan lepee welewé
wi yeri koyi we[†].

¹⁴ Na wi ka piile legere ta, tokobi
wi yaa pe gbo,

[†]27.13: Mbege le konɔ 13 sa gbɔn 23, senre nda tì yo le ki laga ki ni, tì yiri Zh̄bu wi
wenne pe senyoro ti kɔrɔgɔ. Ki kala na, pele yen naga jate ndee Zofari wi yerewe senre
taanri woro tori.

- wi setirige piile pe se kaa
yaakara taa mbaa tinni.
- ¹⁵ Mbele ka sh̄o mbe koro go na,
tifelege yama yaa ka poro
gbo,
pe nañgunjaala pe se ka ya mbe
pe kunwo pi gbele.
- ¹⁶ Ali na paga warifuwe legere
gbogolo pe yee kan paa
taambugo yen,
ali na paga yariporɔ legere
gbogolo ti yee na paa joro
yen,
- ¹⁷ ye pe yaga paa ti gbogolo, eεn
fɔ lesinŋe wa wi yaa kaa
ti nii;
- ki warifuwe wi yaa ka pye lere
ŋa wi yen jeregisaga fu
wo wa woo.
- ¹⁸ Lepee wi ma go ŋga kan,
ki ma tifaga paa fyenge
forogo yen;
ki maa yegε paa kεre welefenne
gbata yen.
- ¹⁹ Wi ma sinle na wɔnlɔ paa
penjagbɔrɔ fɔ yen, eεn fɔ
ki mεε pye ko ki yen wi
kɔsaga ye;
- na wi ka ka yengelε ke yenge,
yaraga kpe na koro wi kεε
naa.
- ²⁰ Fyεrε gbɔrɔ ma fo maa yigi
paa yegε ŋga na tɔnŋgbɔ
ma kaa fo ma yaraga le;
tifelinjolo maa le ma kari wi ni
yembine.
- ²¹ Yɔnlɔ yirisaga tifelege werege
ki maa le ma kari wi ni
lege,

ki maa le fanŋa na maa wɔ wa
wi censaga ki ni.

²² Yenŋele li maa wɔn wangala
ke ni, laa wi yinriwε ta,
wo wi ma bala ma fe, jaŋgo
mboo yee sh̄o ke kεe.

²³ Pe maa kendagala gbɔɔn wi
tolo li kala na,
wìla pye ma cen laga ŋga na, pe
maa ki wele na kawa, fɔ
na wofegele wiin.

Kajenme pi ma ta se yeri

28 ¹ Warifuwe wi wɔsaga yen
wa,
te wi ma jogo ma cɔnri laga ŋga
na ki yen wa.
² Pe maa tugurɔn ti woo wa tara
ti ni,
pe ma yaanŋguro ti yan ma
tuguyenre ti wɔ.

³ Leele pe ma ye kason yanwa ni
wa tara ti nɔgɔ, ma diwi
wi kɔ maa wɔ wa,
pe maa tara ti tunru nari, sanni
ma tigi fɔ wa nɔgɔna,
pe ma saa na sinndeere wɔrɔ ti
lagajaa wa diwi wi ni, wa
diwi wɔlɔ li ni.

⁴ Pe ma were ti wɔ mari jugo,
mari laga lali leelee pe
censara ti ni,
lara nda senwee se ya yere wa
tɔɔ na;
pe ma manda pɔ mari yigi na
yɔlɔ ti na wa ki were ti ni,
to nda ti ma pye ma lali
leelee pe ni.

5 Senwee wi yaakara ti maa taa
na yinrigi tara nda ni,
pe ma ki tara ti n̄gɔna wi tugu,
mari pagala, mari wa
mari kanjga,
maga tege ndee kasɔn yaraga
sogo.

6 Pa pe maa safiri* sinndeere
sɔnɔgbanga woro ti taa
wa ki yaanɔguro ti ni,
pa pe maa te muwε pi taa wa
fun.

7 Kara kasannjere ti sigi konɔ li
saga jen,
peteεle pe faga konɔ li yan yenle
ni.

8 Yan yaara ti wunluwɔ wi fa
gbɔn wa gbɛn;
jara wi fa gbɔn wa ki laga ki na
gbɛn.

9 Senwee piile pe ma saa to
walaga ki na mbege ya,
pe ma yanwiga ki pagala fɔ wa
ki n̄gɔ ki na.

10 Pe ma walaga ki ya ma
torosaga wɔ wa ki naw;

pe ma tara ti n̄gɔna yarijende ti
ni fuun ti yan yenle ni.

11 Pe ma tɔnmɔ wegele ke tɔn
ma ke fanri,
ma yarijende nda ti yen ma
lara wa ti le ma yiri ti ni
funwa na.

12 Eεn fɔ kajenme pi maa taa se
yeri?

Tjinliwε pi tasaga ki yen se
yeri?

13 Senwee wi se ya mboo sɔnɔgɔ
ki jen,
katugu pila la taa mbele pe yen
yinwege na laga tara na
porɔcɔs orɔ.

14 Tɔnɔgbɔcɔ tijuguwo pì yo fɔ:
«Pi woro laga mi ni!»
Kɔgɔje wì yo fɔ: «Pi woro laga
mi yeri!»

15 Lere se ya mbe kajenme pi
suru te piiri na,
lere se ya mboo lɔ warifuwe ni.

16 Ofiri tara te ɔja wì yɔn ma wε,
wi se ya taanla pi ni,
ɔnikisi* sinndelege sɔnɔgbanga
wogo nakoma safiri
sinndelege sɔnɔgbanga
wogo ki se ya taanla pi ni.

17 Te nakoma duwale
sɔnɔgbanga woo† wi
se ya taanla pi ni,
pe se ya mboo suru te piiri colɔ
yenle na.

18 Sinndeere sɔnɔgbanga woro
nda pe yinri Korayi*†
nakoma Kirisitali* ti woro
yaraga le pi tanla;
kajenme pì mbɔnrɔ somu
sɔnɔgbanga woo na.

†28.17: Kila pye faa, duwale wi tawa sila tanla, ki kala na wìla pye yaraga sɔnɔgbanga wogo.

†28.18: *Korayi*, sinndelege sɔnɔgbanga wogo kayi, ɔga ki yege cenwe pi yen yeen nakoma fuwe?

- ¹⁹ Etiyopi* tara topazi*
sinndelēge sɔn̄gbanga
wogo ki se ya taanla pi ni,
te piiri wi se ya taanla pi ni.
- ²⁰ Eεn fɔ kajenme pi maa yinrigi
se yeri?
Tijinliwε pi tasaga ki yen se
yeri?
- ²¹ Pi yen ma lara yaraga yεnwege
pyew ki na,
pi yen ma lara naayeri sannjere
ti na.
- ²² Kuulo tara* to naa kunwɔ pi
ni, tì yo fɔ:
«We nujgbogolo kàa pi senre
logo jate.»
- ²³ Yεnjele lo lì pi konɔ li saga
jen,
lo nujgba lì pi laga ki saga jen;
- ²⁴ katugu lo li maa wele na
gbɔɔn fɔ wa tara ti kɔsaga
ki na,
yaraga o yaraga ki yen laga tara
na, li yεge yen ki ni fuun
ki na.
- ²⁵ Sanga ḥa ni làa tifelēge ki
nuguwɔ pi kɔn maa tege,
sanga ḥa ni làa tɔnmɔ pi legewe
pi jate maa tege,
- ²⁶ sanga ḥa ni làa ḥgasele kɔn
ma tege tisaga ki kan,
ma konjgolo wɔ yenjele
yengeteme naa yenjele
gbaanra ti kan,
- ²⁷ ko sanga wowi làa kajenme pi
yan, ma para pi wogo na,

maa gbegele maa tege, maa
cancan jεnge ma pi lɔmɔ
pi naga.
²⁸ Ko puŋgo na, a lì si senwee wi
pye fɔ:
«Wele, mbaa fye we Fɔ* wi yεge,
ko ki yεn kajenme we!
Mbɔɔn yεe laga kapege ki na, ko
ki yεn tijinliwe we!»

Zh̄bu wila para wi faa yinwege ki senre na

- 29** ¹ Kona, a Zh̄bu wì si ka taga
wi lelelele senyogo ki na naa,
ma yo fɔ:
² E, ndee ki pye mbe ja ya
sɔngɔrɔ mbe pye paa
wagati ḥa wì toro faa wi
yen,
mbe pye paa wagati ḥa Yεnjele
làa pye na wele na na wi
yen!
³ Wagati ḥa ni li fitanla wila pye
na yiin na go na,
a li yanwa pila na yεge sinni wa
diwi wi ni.

- ⁴ E, ndee ki pye mbe ja ya pye
paa yεge ḥga na mìla pye
wa na lefɔnrɔ sanga wi ni;
ki wagati wi ni, Yεnjele làa pye
weenre na na ni, na wele
na go ki go na.
⁵ Ki wagati wi ni, Yawa pi ni
fuun fɔ wila pye na ni,
na piile pe ma cen mala maga.
⁶ Ki wagati wi ni, kìla pye ma
tanla, a mila na tɔɔrɔ ti
jogo wa nɔnɔ wi ni,

oliviye tige pire sinme legere la
pye na fuun na yinrigi wa
walaga ki ni na kan[†].

⁷ Kila pye, na mi kaa kee wa
leleelē* pe gbogolosaga
wa ca ki mbogo yeyngō
ki na,
mbe sa cen wa finliwe pyesaga,
wa katogo,
⁸ na lefɔnmbɔlɔ pe kanla yan
mila paan, pe ma yiri wa,
ma laga ki kan na yeri,
leleñgbaara ti ma yiri ma yere
mbanla gbɔgɔ.
⁹ Ca ki fanjga fenne pe ma pe
senre ti yerege,
mbe kee taga yɔn na, mbe pyeri
mbanla gbɔgɔ.
¹⁰ Ca ki teele pe ma pe
magajgala ke sogo,
pe ñgayinjgele ke ma mara wa
pe yɔnɔrɔ ti naayeri.

¹¹ Lere ña wìla pye na nuru na
yeri, wo la pye na yuun fɔ
ferewé yen na woo;
lere ña wìla pye nala yaan, wo
la pye nala metanga yinri;
¹² katugu kila pye, mi ma fyɔnwɔ
fɔ ña wìla pye na sagawa
jaa wi shɔ,
sagafɔ sila pye pijiriwe ña na, mi
maa saga.
¹³ Kila pye, lere ña kaa jaa mbe
ku wi ma duwaw pye na
kan;

mìla pye na nañgunjaala pe
nawa pi yinŋgi pe na.

¹⁴ Mbe pye mbe sin kìla pye na
yeri paa yaripɔrɔ yen na
na,
na kaselege ko kìla pye paa
derigbɔgɔ yen na yeri
konaa paa gbɔgɔwɔ njala
yen.

¹⁵ Muwi mìla pye fyɔnn wi
yengelé wele, mbaa wi
yegé sinni,
konaa jejɔgɔlɔ fɔ wi jegele wele
mbaa wi sari.

¹⁶ Muwi mìla pye fyɔnnwɔ fenne
pe to we, na pe go sinni,
kìla pye mi ma nambanmbala pe
kala li cancan jenjé mbe
yere pe ni.

¹⁷ Eén fɔ kìla pye mi ma
lembasinmbele pe
tugbilala pe kaari pe na,
mbe yaara nda pè shɔ ti tile
mberi wɔ wa pe yɔn.

¹⁸ Ki wagati wi ni, mìla pye nala
yee piin fɔ mi yaa ka ku
yeyinjge na wa na go,
fɔ na yinwege piliye yi yaa lege
paa kɔgɔje yɔn taambugɔ
ki yen.

¹⁹ Mi yen paa tige yen, ñga ki
ninjé kì ye ma gbɔn wa
tɔnɔ pi na,
yembine fɔɔngɔ ki ma wo na
njere tunmɔrɔ ti na.

[†]29.6: Mbe tɔɔrɔ ti jogo wa nɔnɔ wi ni, ko kɔrɔ wo yen fɔ nere legere la pye wi yeri; oliviye tige pire sinme legere la pye na fuun na yinrigi wa walaga ki ni, ko kɔrɔ wo yen fɔ wi keere tila pye na yɔngɔ fɔ jenjé.

²⁰ Kona mi yaa koro mbaa
gb̄ḡcwā fōnmb̄ taa suyi,
na sandiga ki yaa koro mbaa
fanŋga taa na kēe sanga
pyew.

²¹ Ki wagati wi ni, pāa pye na
nuru na yeri, nala singi,
pe ma pyeri mbe ta mbanla
yerewē senre ti logo.

²² Na mi ka para mbe k̄, lere
nala senre ti ke;
na senre tīla pye na yiin pe ni,
na taan pe ni paa yegē
ŋga na fōn̄go ma kaa na
wuun we.

²³ Leele pāa pye nala singi, paa
yegē ŋga na pāa pye na
tisaga ki singi,
pāa pe yon ki yengē na singi, paa
yegē ŋga na pe ma kaa na
tisaga koŋgbanŋga singi.

²⁴ Na pe kēe ka kōn pe na sanga
ŋa ni, mi maa tege pe ni
fuwee mbe nayinme kan
pe yeri,
yaraga ka nala yegē kōn mbe
kajenŋe pye pe kan.

²⁵ Mila pye na kono na pe yaa le
li nari pe na, mīla pye pe
yegē sinv̄c;
mīla pye pe s̄ḡcwā paa yegē ŋga
na wunluwā ma pye wi
malinŋgb̄cūn̄c s̄ḡcwā,
paa lere ŋa wi maa mbele pe
jaterē wì piri pe na pe
kotogo ki sogo pe na.

Zh̄bu wi senre
puŋgo woro sannda: Wi yen na
para wi nala yinwege ki senre na

30 ¹ Eén f̄ koni, mbele pe yen
na kɔrɔḡ jeeňle, poro pe
yen na tege na na,
poro mbele pe teele mi sila pye
na pe jate yaraga ka,
mi sila yenle yere mbe pe pinl̄
na pyɔɔnl̄o pe ni pe taga
na yaayoro ti puŋgo na,
mbaa ti kɔrɔsi.

² Naga yen ma yere, yinji ki leele
pe fanŋga kēe ki mbe ya
yon na kan san?

Poro mbele pe fanŋga kīla k̄ pe
ni makō we.

³ Fyɔɔnwā po naa fuŋgo ki ni, tīla
pe fanŋga ki k̄ pe ni,
pāa pye na yanri na yaakara jaa
wa lawaga ki ni,
wa tara nda tɔnm̄ woro wa,
konaa laga ŋga ki yen ma
tijanga.

⁴ Pāa pye na yanwēre ti kologi
wa tipire ti nōḡo,
tipigile ninde to tīla pye pe
yaakara re.

⁵ Pāa pe pur̄ ma pe yirige wa pe
woolo pe s̄ḡcwā,
pāa pye na jɔrɔgi pe na, paa yegē
ŋga na pe maa jɔrɔgi yoo
na.

⁶ Kīla pye, pe ma saa koro
yanwira were ta ni,
naa waliwere konaa tara were ta
ni.

⁷ Leele pàa pye na pe gbeere ti
nuru wa tipire ti sègèwà,
pe ma saa gbogolo pe yee na wa
wuuro ti sègèwà.

⁸ Pàa pye lejagala naa lewee
cenleye,
mbele pàa gbɔn, ma pe puro, ma
pe yirige wa tara ti ni.

⁹ Koni, muwi paa na mege ki koo
wa pe yuuro ti ni,
pe yen nala senre yuun wa pe
baro pyege ki ni.

¹⁰ Mi la kɔ pe na, fɔ a pè pe yee
laga na na,
pe yere na singi mbe cenre
surugu wa na yegè
sègèwà.

¹¹ Katugu Yenjèle lìlan sandiga
mànga ki sanga mala go
sogo;
leele pee pe yee yigi na ni naa.

¹² Lejagala pèlè yiri na kɔrɔgɔ
mbe ta mbe baga na na,
pe yen nala jele li lee mbe ta
mbanla jan,
pe yen na tuun na na mbe ta
mbanla tɔngɔ.

¹³ Pè konɔ pyew li tɔn na na,
pe yen nala tɔngɔsaga jaa,
pe ni wa kpe woro na sagawa
jaa.

¹⁴ Mbogo ñga kìla pye mala
maga nala go singi, pège
furu,
pè toro wa ki wege ki ni mbogo
sinndéere nda tì toori ti
na, na paan na kɔrɔgɔ.

¹⁵ Fyere gbɔrɔ yen nala yinri;
na gbogowà pì kɔ paa yegè ñga
na tifelege ma kaa kari
yaraga ni we,
na ferewé pì kari ma wɔ wa paa
kambaara yen.

¹⁶ Koni, mila kee kusaga,
jɔlɔgɔ piliye gbɔn na na.

¹⁷ Yembine, yama pi maa na kaa
fɔ wa na kajeere ti na,
yama pila na kaa win, pila ya
sinle.

¹⁸ Yenjèle lìlan yigi na yaripɔgɔ
ki na li fanjga ki ni fuun
ki ni,
lìlan yɔlɔgɔ ki fyenri na na paa
derege ñga ki yɔlɔgɔ ma
lere yigi ki yen.

¹⁹ Lìlan jan wa fenregé ki ni,
mì pye paa gbanjgban naa cɔnɔ
yen.

²⁰ E Yenjèle, mi maa gbele nɔɔ
yinri mala saga, eεn fɔ
maa na yɔn sogo;
mi ma yere ma yegè sègèwà
mbɔɔn yenri, eεn fɔ maa
yenle mbanla wele.

²¹ Mà pe na ni fɔ tipege,
mà to na na ma fanjga ki ni
fuun ki ni.

²² Mà ti a tifelege kìlan le ma
kari na ni,
a tisaga tifelege kìlan le na mari
na ni kεe ki ni fuun ki na.

²³ Mìgi jen ma yo ma yen na kee
na ni wa kunwɔ pi ni,
wa lere pyew wi karisaga ki ni.

²⁴ Eεn fɔ lere ḥa wila kee kuwele,
wii daga mboo kee ki
yirige mbɔɔn yenri wi le?

Naga yen ma, lere ḥa jɔlɔgɔ gbɔɔ
wi na, wo si daga mbɔɔ
yeri maa saga wi le?

²⁵ Naga yen ma, mi sila pye na
gbele ja mbele pàa pye na
jɔlɔ pe ni wi le?

Naga yen ma, na nawa pi sila
pye ma tanga na na
fycnwɔ fenne pe kala na
wi le?

²⁶ Mila pye na ferewe singi, eεn
fɔ, a kapege si pan;
mìla pye naga singi yanwa mbe
yiri na na, eεn fɔ, a diwi
si tɔn na na.

²⁷ Na nawa pì wɔ na na kɔnlɔ fu,
maga le ki jɔlɔgɔ ḥga kì to na na.

²⁸ Mi yen na tanri na nawa pi
ni pì tanga na na, yɔnlɔ
yanwa woro wa mbe
nayinmè kan na yeri;
mi ma kaa yiri ma yere wa
janwa wi sɔgɔcɔ, mbe
gbele ḥgbanga mbe yo
panla saga.

²⁹ Na jatere piriwɛn gbeere
ti kala na, mì pye paa
dabaala pe sefɔ yen,
konaα ma pye paa kɔnrɔsogolo
wi pinleyenle yen[†].

³⁰ Na wire tì wɔ na na tititi fɔ na
fogolo,
witiwewɛ pìlan kajeere ti gbo
na na.

³¹ Na ḥgɔni wì koro koni na
gbɔɔn kunwɔ yuuro na,
na wele lì koro na wiin kunwɔ
gbelefenne yuuro na.

Zh̄bu wi senre puŋgo woro sannda:

Wi yen na tanga kaan wi yee yeri

31 ¹ Mila yon fɔlɔ* kɔn na
yenmbigile ke kan,
ma yo fɔ mi se sumboro wele
mbe yege yirige wi na.

² Na ki yen yeeen, tasaga kikiin
Yenjèle lì tege na kan wa
yenjèle na?

Kɔrɔgɔ kikiin Yawa pi ni fuun
fɔ wi yaa kan na yeri wa
yenjèle na?

³ Naga yen ma, jɔgɔwɔ pi woro
ma gbegelé ma tege lepee
wi kan wi le?

Naga yen ma, jɔlɔgɔ ki woro ma
gbegelé ma tege kapere
pyefenne poro kan wi le?

⁴ Naga yen ma, Yenjèle li woro
nala tangalɔmɔ pi yaan
wi le?

Naga yen ma, li woro nala
yɔngɔlɔ ke yaan wi le?

⁵ Naga yen ma, mì tanga
yagbogolo na wi le?

Naga yen ma, mila jele li le
nambara kapyere ni wi
le?

⁶ Ki yen ma yala Yenjèle lìlan
taanla wa li culo ḥa wì
yala wi na!

[†]30.29: Dabaala konaα kɔnrɔsogolo wi ni, ti maa gbele ti ye yege ḥga na wa wasege ki ni, pa Zh̄bu wi wogo kì pan ma pye ma.

- Kona li yaa ki jen fō mi yen
jeregisaga fu.
- ⁷ Na kaa pye mì ke ma wō wa
kozinne li ni,
na kaa pye na yengelé ke yen na
ŋga yaan pa na jatere wi
yen ki na,
na kaa pye mi kala la pye na
keyen yi ni, na lìlan tege
fyɔngɔ* ni,
- ⁸ kona yariluguro nda mì lugu,
lere wa yegē mbe ki
yarilire ti kɔlḡi wiri li,
na yariluguro nda tì fi, peri
kɔlḡi peri wa.
- ⁹ Na kaa pye jélé wa na nege, a
mì yegē yirige wi na,
na kaa pye mi saa lara na
cenyenle wa yeyongɔ na
naa jɔ wi singi,
- ¹⁰ kona Yenjèle li ti na jɔ wi saa
muwe tire naŋja wa yegē
kan[†],
nambala pele yegē mbe sinle wi
ni.
- ¹¹ Katugu ki jen na pye
kapegbɔgɔ,
kambasinjɛ yŋga ki daga kitì
kɔnfenne pe kitì kɔn ki
pyefɔ wi na.
- ¹² Kasɔn kayi yŋga ki jen na
jɔgɔwɔ pye mbe tigi fō wa
kuulo tara*,
ki mbe ya ti na kɛ̄ yaara ti ni
fuun ti jɔgɔ na yeri.

- ¹³ Na kaa pye kitì kɔnkala la ye
mi naa na tunmbyee naŋja
nakoma tunmbyee jélé wa
sɔɔcɔ, a mùu tanga ki
tifaga,
- ¹⁴ kona na Yenjèle li ka ka yiri
ki sənre ti ni, yingi mi yaa
pye?
- Na li ka kanla yewe ki kala li ni,
mi yaa li yɔn sogo mbe yo
mèle?
- ¹⁵ Yenjèle na lìlan gbegele wa
na nɔ wi lara, lo ma lilan
tunmbyee wi gbegele fun
wi le?
- Yenjèle nuŋba lo ma li we ni
fuun shyen we fanri wa
we neele pe lara wi le?
- ¹⁶ Naga yen ma, fyɔnwɔ fenne
panla yenri yaraga ni, a
mì je le?
- Naga yen ma, naŋgunjɔ wilan
wele ma te mi suu saga
wi le?
- ¹⁷ Naga yen ma, mila yaakara ti
ka na ye wi le?
- Mi si pijiriwe wi tasaga kan wi
yeri wi le?
- ¹⁸ Katugu maga le wa na lefɔnrɔ
sanga wi ni, mì pijiriwe
wi gbegele ma pye paa wi
to yen;
maga le pànlə se, mi yen
naŋgunjɔ wi yegē sinvɔ.
- ¹⁹ Naga yen ma, lere ŋa wi
yen tege ni, mi wa yan
yariþɔrɔ fu,

[†]31.10: Na jɔ wi saa muwe tire naŋja wa yegē kan, ko kɔrɔ wo yen fō Yenjèle li ti na jɔ
wi pye naŋja wa yegē tunmbyee.

konaa ma fyɔnwɔ fɔ wa yan
 paritɔnŋɔ fu,
²⁰ na mi silan simbaala pe sire
 nda pè ti yaripɔrɔ ta kan
 ki fɔ wi yeri wuu yee tɔn
 were ti na,
 mbe ti wila duwaw piin na kan
 wi le?
²¹ Na kaa pye mi pijiriwe wa
 figiri kiti kɔnsaga na,
 katugu kiti kɔnfenne pe mbe ya
 mbanla saga,
²² kona na keyen yi kɔɔnlɔ yi
 laga wa na pajoro ti na,
 na keyen yi kɔɔnlɔ wa na
 kanmishoolo pe na yi
 toori.
²³ Katugu mìla pye na fye
 Yenjɛle li jɔlcɔ wa na
 na,
 mi saa ya mbe yaraga ka pye li
 gbɔgɔwɔ gbembe pi yegɛ
 cwɔcɔ.

²⁴ Naga yen ma, mila na jigi wi
 taga te na wi le?
 Naga yen ma, mila ki yo te piiri
 wi kan ma yo fɔ: «Pa na
 jigi wi yen mboron na wi
 le?»
²⁵ Na kaa pye mi yen na yɔgori
 na penjagbɔrɔ tawa pi
 wogo na,
 konaa na yarijɛnde ti legewɛ pi
 kala na,
²⁶ na kaa pye mi yɔnlɔ ki yan
 kila yinrigi ɔgbanga,
 nakoma ma yeŋɛ ki yan kì pan
 na finri,

²⁷ na kaa pye na jatere wìlan
 fanla mala pungo larawa,
 na kaa pye milan kɛe ki taga wa
 na yɔn ki na ki yaara ti
 mege ni mari gbɔgɔ,
²⁸ ki pyewe pi na ma, ki jen na
 pye kapege na na, ɔga
 kiti daga mbe kɔn ki na,
 kona mi jen na Yenjɛle na wa
 naayeri li java.

²⁹ Naga yen ma, mila pye na
 yɔgori na jugu wi jɔlcɔ
 ki wogo na wi le?
 Naga yen ma, mìla pye na yeni
 nayinme ni kapege ɔga
 kùu ta ki kala na wi le?
³⁰ Mi sila yenle yere na yɔn ki
 para ki wa ki la,
 mbe danga senre yo mbe wa wi
 na, mbaa ki jaa wi ku.
³¹ Leele mbele pàa pye wa na go
 ki ni, pàa pye na yuun fɔ:
 «Ambo wi fa kara ka wa wi yeri
 mbe tin?»
³² Nambanja na wɔnlɔ na yeri
 laga funwa na;
 na go kila pye ma yengɛ ma
 nambanmbala pe kan.
³³ Naga yen ma, mila kapere
 ti lara paa senwee piile
 sanmbala pe yen wi le?
 Mila kambasinnde ti tɔn wa na
 nawa pi ni wi le?
³⁴ Mi sila pye na fye janwa wi
 senyoro ti yege,
 leele paa na tifaga ki sila pye na
 sunndo kɔngɔ waa na na,
 mbanla kan mbe pyeri mbe koro
 wa na go.

³⁵ Enhen, mi yaa ambɔ fɔ ta wi
logo na yeri?
Na senre punjo woro tori yeeen.
Ki yen ma yala Yenjelé na yawa
pi ni fuun fɔ lilan yɔn
sogo!
Sewe ḥa na winfo wì yɔnlɔgɔ na
baga na na,
³⁶ mi yaa wi le wa na pajoro ti
na,
mboo pye paa wunluwɔ njala
yen, mbeli kan wa na go
ki na.
³⁷ Mi yaa na yɔngɔlɔ yɔn ki ni
fuun ki yegɛ yo Yenjelé li
kan;
mi yaa fulo li tanla paa wunluwɔ
pyɔ yen.

³⁸ Na kaa pye na keere ti yen na
gbele na baga na na ma
yo mìri yu,
na kaa pye na keere palaye pe
yen na yanli nala jeregi,
³⁹ na kaa pye mì keere ti yarilire
ti li mi siri sara,
na kaa pye mì ti jɔlɔgɔ to ti
tunmbyeele pe na mbaa
pe kuun,
⁴⁰ kona wuuro mbe fi wa keere ti
ni bile* wi yɔnlɔ,
yanpege mbe fi wa ɔrizhi* wi
yɔnlɔ.

Zh̄bu wi senre pa tì kɔ namena.

ELIHU WI SENYORO

32-37

Elihu wi yen naga yegɛ yuun
kɔrɔ ḥa wì ti wi daga mbe para

32¹ Kona, a ki nambala taanri
pè si Zh̄bu wi yɔn sogomo
pi yaga, katugu Zh̄bu wìla pye naa
yee jate lesinjɛ. ² A ko si Barakeli
pinambyɔ Elihu wi ya fɔ jenjɛ.
Elihu wìla pye Buzi cénle woo, ma
yiri wa Aramu setirige ki ni. Wìla
nawa ḥgban Zh̄bu wi ni fɔ jenjɛ,
katugu wìla pye naa yee piin ma yo
wi yen ma sin Yenjelé li yegɛ na.
³ Wìla nawa ḥgban fun Zh̄bu wi
wenne taanri pe ni, katugu pe sila
senre ta mbe Zh̄bu wi yɔn sogo,
een fɔ pàa pye naa jeregi. ⁴ Maga
ta leeple sanmbala pàa pye ma le
Elihu wi na, kì pye ma Elihu wìla
sige gbɛn, mee kaa jen ma para
Zh̄bu wi ni. ⁵ Naa Elihu wìla kaa ki
yan senre sila ta ki nambala taanri
pe yeri mbe Zh̄bu wi yɔn sogo, a
wì si nawa ḥgban fɔ jenjɛ. ⁶ Kona,
Barakeli pinambyɔ Elihu ḥa wìla
pye Buzi cénle woo, wì si senre ti
le ma yo fɔ:

Muu yen pyɔ jee, yoro wo yen
leleñgbaara,
ki kala na, mi yen na fye, a kila
na kɔɔn shyen mbanla
nawa jatere wi yegɛ yo ye
kan.

⁷ Mila pye nala yee piin ma yo fɔ
yoro mbele yè le, yoro ye
daga mbe para,

yoro mbele yè yele yon ka ta,
yoro ye yaa kajenme pi
yegē naga.

⁸ Eεn fɔ kaselege ko na, Yenjelé
li yinne lo li ma tijinliwé
kan senwee wi yeri,
Yawa pi ni fuun fɔ wi yon tifelége
ko ki ma jenme kan wi
yeri.

⁹ Yegelé yon legere ko ma ki ma
senwee wi pye kajenje,
lelewé po ma pi ma kaselege ki
kɔrɔ jenme pi kan senwee
wi yeri.

¹⁰ Ki kala na, mì yo ye logo na
yeri,
mi fun mi yaa ñga mì jen ki yegē
yo.

¹¹ Ye wele, mìla sige mbe ye
woyoro ti logo,
mìla nunjgbolo jan ma ye senre
yolɔmɔ pi logo,
ma ye yaga, a yéri cancan fɔ ma
saa gbɔn wa ye senre ti
kɔsaga ki na.

¹² Mila na jatere wi tege laga
nunjgbba, ma logo ye yeri
jenje,
ye ni, wa kpe si ya yo mbe senre
ti kɔ wa Zh̄bu wi yon;
wa kpe si ya mbe yon sogomɔ
kan wi senyoro ti na.

¹³ Konaa ki ni fuun, yaga ka yo
fɔ we pye tijinliwé fenne,
Yenjelé lo nunjba li mbe ya
mbe tanga ta Zh̄bu wi
na, eεn fɔ senwee se ya.

¹⁴ Ma si yala Zh̄bu wi suu senre
ti yo mberi sin mi na,

ki kala na, mi se ye senyoro lɔmɔ
po le mboo yon sogo.

¹⁵ Wele, kì to pe yon na, pee ya
yon sogomɔ kan naa,
senre tì kɔ wa pe yon.

¹⁶ Mila pe sige pe para, eεn fɔ kì
kaa pye pe woro na para
naa,
kì kaa pye pè senre ti yerege, pe
woro na yon sogomɔ kaan
naa,

¹⁷ kì pye ma, mi fun mi yaa na
yon sogomɔ kan;
mi fun mi yaa ñga mì jen ki yegē
naga.

¹⁸ Katugu senlegere yen na yeri
mbe yo,
na nawa jatere wi yen nala
wɔnrɔgi mbe para.

¹⁹ Ki yen paa duven yen, ña wi
yen na kanni wa na nawa,
paa selege kashara fɔnnɔdɔ yen,
nda duven wi yen na jaa
mberi walagi.

²⁰ Ki kala na, mi yaa para mbe
ta mbanla yee ta,
mi yaa na yon ki yengé mbe yon
sogomɔ kan.

²¹ Mi se para mbe lere wɔ lere
ni,

mi se para mbe lere fanla.

²² Katugu mi si lefanlaga jen,
na mi kaga pye, na Dafɔ wi yaa
na wɔ laga fyelége na.

Elihu wì yo Yenjelé li maa
senwee wi nari jɔlɔgɔ sanga ni

33 ¹ Koni Zh̄bu, na senre ti
logo na yeri!

- 1 Nungbolo jan mala senre ti ni
fuun ti logo!
- 2 Wele, mi yaa na yɔn ki yenge
mbe para,
mi yaa na yɔn senre ti yo.
- 3 Kaselege ḥga ki yen wa na
kotogo na, ko mi yaa yo,
jenmɛ mba pi yen na ni, po senre
mi yaa yo wa na yɔn
mboo filige.
- 4 Yenjɛlɛ li yinne lo lìlan
gbegele, Yawa pi ni fuun
fɔ wi yɔn tifelge ko kìgi
kan mi yen yinwege na.
- 5 Na kaa pye ma mbe ya mbanla
yɔn sogo,
ma yee gbegele ma yere na yegɛ
cwgɔc,
mɔn woyoro ti yo!
- 6 Wele, mi naa mborɔ ni we yen
ja Yenjɛlɛ li yegɛ na,
katugu mi fun joro pè tege mala
fanri.
- 7 Ki kala na, kii daga ma sunndo
wila kɔɔn maa seri na
yegɛ cwgɔc,
mi se ya mbanla fanjga ki taga
ma na.
- 8 Mà para, na nungbogolo yen ki
senre ti na,
ma senyoro mìri logo.
- 9 Mà yo fɔ: «Mi yen kpoyi* ma
pye kapege fu,
mi yen ma yala, kajɔgɔ kpɛ
woro na na.
- 10 Konaa ki ni fuun, Yenjɛlɛ li
yen nala jeregisaga jaa,
li yen nala jate paa li jugu yen.

- 11 Lìlan tɔɔrɔ ti le ḥgbɛere na,
li yen nala torosaga pyew ki
kɔrɔsi.»
- 12 Mi yen nɔɔ yɔn sogo Zh̄bu
naga yuun ma kan fɔ
tanga woro ma yeri wa ki
kala na li ni,
katugu Yenjɛlɛ lì gbɔgɔ ma wɛ
senwee wi na.
- 13 Yingi na ma nee kendige woo
li ni,
fɔ li woro na li kapyegele ke
pyego ki yuun lere kan?
- 14 Yenjɛlɛ li ma para yegɛ ka na
wagati wa ni,
mbe ka para yegɛ ka yegɛ na
wagati wa ni, eɛn fɔ
senwee wo wila laga
kɔrɔsi.
- 15 Li ma para senwee wi ni
wɔɔcɔ na, naa yariyanra
ni yembine,
sanga ɔna ni senwee wi ma wɔnlɔ
ma ku we,
sanga ɔna ni wi ma pye ma
sinle na wɔnlɔ wa wi
sinleyaraga ki na we.
- 16 Ko sanga wowi li ma senre le
senwee piile pe nungbolo,
mbe nagawa kan pe yeri jɛngɛ;
- 17 jango mbe senwee wi laga wi
kapyere tijangara ti na,
mboo shɔ yee gbɔgɔwɔ pi kɛɛ.
- 18 Ki ka pye ma, wi yaa wi yee
shɔ fanga ki kɛɛ,
konaa mboo yee shɔ sɔgbo
kunwɔ pi kɛɛ.
- 19 Mbe taga wa ko na, Yenjɛlɛ li
ma yama tege ma lere wa

- koro, mboo ta sinlesaga
wa wi fuuro ti na;
kona wi wire ti maa seri wi na
werewe pi kala na.
- ²⁰ Yaakara tila tanla wi yon naa,
ali yaakara tanra ti la ma ko wi
na.
- ²¹ Wi ma c̄go ma cen kekeleke,
wi kajeere nda ti sila pye na
yaan, koni wi ma koro
kajeere.
- ²² Ko sanga wo ni, wi ma ȳngō
fanga ki ni,
wi yinwege ki ma pye kunwā
m̄erege* wi k̄e na.
- ²³ Een fo, na ki ka pye m̄erege wa
yen le ki naja wi tanla,
na m̄erege nuŋgb̄a pe ka yiri wa
Yenjelē li m̄eregeye mbele
kasulumbolo pe waga
kele (1 000) s̄oḡo,
mbe kaselege konc̄ li naga ki
naja wi na,
- ²⁴ na ko m̄erege wo kaa yinriw̄
ta, mbe Yenjelē li pye fo:
«Wi sh̄o wiga ka ta mbe tigi wa
fanga ki ni,
katugu müu go sh̄oḡo sara wi
ta.»
- ²⁵ Kona wi wire ti ma kanŋga ma
pye paa wi punwe sanga
wire ti yen,
wi ma s̄onḡo ma pye paa wi
lef̄n̄o sanga wi yen.
- ²⁶ Wi ma Yenjelē li yenri, li maa
yenrew̄e pi logo;
wi ma kari wa li yeḡe s̄oḡo
yoḡorim̄o ni,

- katugu Yenjelē lo li ma s̄onḡo
na senwee wi jate naa
lesinj̄e.
- ²⁷ Ki leref̄o wi maa yuuro koo
leele pe yeḡe na na yuun
fo:
- «Mila kapege pye, mi sila tanga
kasinj̄e ki na,
een fo ñga kila daga mbe pye na
na, Yenjelē lii ko pye na
na.
- ²⁸ Yenjelē lilan sh̄o, jaŋgo mi ka
ka tigi wa fanga ki ni,
ki pye ma, mi yen yinwege
na, mi yen na yanwa pi
yaan.»
- ²⁹ Wele, Yenjelē lo li maa ko
ki ni fuun ñga ko piin
senwee wi kan,
li maga pye pyesaga shyen,
maga pye pyesaga taanri,
³⁰ jaŋgo mbe senwee wi yinwege
ki sh̄o mbege w̄o wa fanga
ki ni,
jaŋgo mbe weele pe yanwa pi
yirige wi kan.
- ³¹ Koni Zh̄bu, nuŋgbolo jan ma
logo na yeri,
pyeri maga yaga mi yaa para.
- ³² Na kaa pye senre yen ma yeri
mbanla yon sogo, ti yo!
Ma para, katugu ki yen mala
ndanla mbege yan ma
tanga ta.
- ³³ Na kaa si pye senre si woro
ma yeri, ma logo na yeri!
Ma pyeri mi yaa ma naga
kajenme pi ni.

Elihu wì yo Yenjelé li yen ma sin

34 ¹Kona, a Elihu wì si senre ti
le ma yo fo:

²Yoro kajenmbelé, yanla senre ti
logo!
Yoro mbele jenme pi yen ye yeri,
ye nungbogolo jan ye
logo na yeri!

³Katugu nungbolo li ma senre
ti segesegé mari jen yegé
ŋga na,

pa yon ki ma yaakara ti nene
mari tanwa pi jen ma fun.

⁴Koni ŋga ki yen ma sin, we ko
wɔ,

ŋga ki yen ma yon, waa ko jaa
we yee sցցω.

⁵Zh̄bu wìgi yo ma yo fo: «Mi
yen sinjé,
eен fo Yenjelé lì je mbe tanga ki
kan na yeri.

⁶Ali mbege ta mi yen sinjé, pe
yen nala jate yagbogolo
fo,
na welegesaga yama pi woro na
koo, ma sigi ta mii kapege
pye.»

⁷Lere wiwiin wi yen wa paa
Zh̄bu wi yen,
wo ŋa wi maa yee nagawa senre
yuun paa lere ma kaa na
tɔnmɔ woo we?

⁸Wo ŋa wì kapere pyefenné pe
pye wi tangayeenle,

ma lepeeple pe pye wi pinleyeenle.

⁹Katugu wi ma yo fo: «Na lere
kaa ki jaa wi kala li
Yenjelé li ndanla,

tɔnli woro ki ni.»

¹⁰Ki kala na, ye logo na yeri,
yoro kajenmbelé wele,
tipewe pi laga yen ma lali
Yenjelé li ni,
kambasinjé ki laga yen ma lali
Yenjelé na yawa pi ni
fuun fo li ni.

¹¹Li ma senwee wi sara mbe
yala wi kapyegele ke ni,
li ma lere nungba nungba pyew
wi sara mbe yala wi
tangalɔmɔ pi ni.

¹²Kaselege ko na, Yenjelé laa
tipege pye,
Yenjelé na yawa pi ni fuun fo
laa kiti kɔn mbe kasinjé
ki ke.

¹³Ambɔ wi tara ti tegere ti kan
li yeri?
Ambo wi dunruya wi ni fuun wi
le li kεe?

¹⁴Na kaa pye Yenjelé lāa pye na
jatere piin li yeera wogo
ko ce na,
ndee ki pye lili yinne lo naa
li yinwege lāa pi
sɔngɔrɔ maa wɔ we ni,

¹⁵yaara yenwere pyew ti jen
na ku mbe wɔ wa yonlɔ
nunjba,
senwee pyɔ wi jen na sɔngɔrɔ wa
taambugɔ ki ni.

¹⁶Zh̄bu, na kaa pye ma jilige,
ma logo na yeri,
ma nungbolo jan mala senre ti
logo!

- ¹⁷ Naga yen ma, Yenjelé li mbe
ya cen dunruya wi go
na mbege ta li yen ma
kasinjge ko panra wi le?
Naga yen ma, Yenjelé na sinne
naa fanjga fɔ, mboror mbe
ya kiti kɔn wi to li na wi
le?
- ¹⁸ Lo li maga yo wunluwo wa
kan fɔ: «Ma woro yaraga
ka,»
mbege yo fanjga fenne pe kan
fɔ: «Ye yen lepeele!»
- ¹⁹ Yenjelé laa fanjga fenne pe
wɔ pe ye leelee sanmbala
pe ni,
laa si yarijende tafɔ wi mbɔnɔ
fyɔnwɔ fɔ wi na,
katugu lo lì pe ni fuun shyen pe
gbegele li kɛe ki ni.
- ²⁰ Pe ma ku le yɔnlɔ nungba li
ni,
tara woolo pe ma yiri ma je
yindege na, kundigile pe
ma tɔngɔ ma wɔ wa,
fanjga fenne pe ma kɔ ma wɔ
wa, mbe sigi ta lere kɛe
na gbɔn pe na.
- ²¹ Katugu Yenjelé li yegé yen
senwee wi tangalɔmɔ pi
na,
li yen na senwee wi yɔngɔlɔ ke
ni fuun ke yaan.
- ²² Diwi wo wa woro wa nakoma
kunwɔ pi diwi wo wa
woro wa,
ŋa tipege pyefenne pe mbe ya
lara wa wi ni.
- ²³ Yenjelé lii jori mbe lere kala
wele mbe mɔ,

- mbe si ka jen mbe kiti kɔn wi na
wa li yee yegé ssɔgwɔ.
²⁴ Li ma fanjga fenne pe jan laa
cen mbaa yewe pe wogo
na,
mbe si pele yegé tege wa pe
yɔnlɔ;
²⁵ katugu lì pe kapyegèle ke jen,
li ma pe jan yembine ma pe
tɔngɔlɔ.
²⁶ Li ma pe gbɔn lere pyew wi
yegé na,
paa lepeele yen.
²⁷ Katugu paa pe yee laga
Yenjelé li na,
pe sila yenlɛ mbe tanga li
kongolo ke ni fuun ke na.
²⁸ Paa ti a fyɔnwɔ fenne pe
gbelege mbe sagawa ja kì
gbɔn wa li na,
a lì mbele pe yen tege ni pe
gbelege ki logo.
- ²⁹ Na Yenjelé li ka pyeri lii
yaraga ka pye, ambo wi
mbe ya mbeli jeregi?
Na li ka li yegé ki lara, ambo wi
mbe ya mbeli yan?
Konaa ki ni fuun, li maa cengèle
ke kɔrsi yegé ŋga na, pa
li maa senwee piile pe
kɔrsi ma;
- ³⁰ Jango mbele pe woro na fyé
Yenjelé li yegé, mbe pe
yegé kɔn wa ka ka cen
fanjga ki na,
konaa paga ka pye paa penɛ yen
tara woolo pe na.

³¹ Nd̄ee ki pye lere wa mbe ja ya
mbege yo Yenj̄ele li kan
mbe yo fɔ:

«Milan kapege ki jɔl̄go ki jɔl̄go
makɔ, mi se kapege pye
naa.

³² Yaraga ŋga mi woro na yaan,
ki naga na na,
na kaa pye mi kambasinj̄e pye,
mi se ka pye naa.»

³³ Naga yen ma, mboro ɲa mà je
Yenj̄ele li kapyegele ke
na,

mbe yala ma jatere wi ni, li daga
mbe ki lerefɔ wi le jɔl̄go
wi le?

Mboro ma daga mbe ka yo, mi
ma.

Nḡa mà jen ki yo na kan!

³⁴ Leele mbele pè jilige,
mbe pinle kajenmbele mbele pe
yen na nuru na yɔn na pe
ni, pe yaa kanla pye fɔ:

³⁵ «Zh̄bu wi yen na para jenm̄e
fu,

tijinliw̄e woro wa wi senre ti ni.
³⁶ Ki kala na, ki daga Zh̄bu wi

wamawelewe pi pye wi
na fɔ sa gbɔn wa pi kɔsaga
ki na,

katugu w̄uu yɔn sogom̄ pi kan
paa lepee yen.

³⁷ Katugu wi yen na yinrigi na
jege, na ka tari wa wi
kapege ki na,
wi yen na senlegere yuun Yenj̄ele
li na, maga kan we jatere

wi yen na kɔn shyen we
na.»

Elihu wì yo go fu senre Zh̄bu wi yen na yuun

35 ¹ Kona, a Elihu wì si ka taga
wa wi senre ti na, ma yo fɔ:

² Naga yen ma, maa ki sɔnri
tanga yen ma yeri wi le?
Naa mà yo fɔ: «Mi yen ma sin
Yenj̄ele li yeḡe na we!»

³ Mà yo naa fɔ: «Na mii kapege
pye, yin̄gi tɔnli mi yaa ta
wa ki ni? Yin̄gi ki yaa yɔn
na kan[†]?»

⁴ Muwi mi yaa ma yɔn sogo,
mboro naa ma wenne pe ni.

⁵ Ma yenḡele ke kan ma naayeri
wi wele jen̄ge,
kambaara ti wele wa naayeri fɔ
wa lege!

⁶ Na maga kapege pye, ko yaa
yin̄gi jɔḡo Yenj̄ele li na?
Na ma kapere ti ka lege, ko yaa
yin̄gi pye Yenj̄ele na?

⁷ Na maga pye mbe sin, ma yaa
yin̄gi kan Yenj̄ele li yeri?
Yin̄gi li yaa ta ma yeri?

⁸ Ma lewee yeenle poro wεl̄e ma
tipewe pi yaa la jɔl̄;
maga pye mbe sin, ki yaa la ma
lewee yeenle poro kala
yɔnḡo.

⁹ Leele pe maa gbele, na pe
jɔl̄fenn̄e paga jɔl̄go taga
pe na sa toro;

[†]35.3: Nḡa ki yo fɔ: Yin̄gi ki yaa yɔn na kan, ki mbe ya logo fɔ: Yin̄gi ki yaa yɔn ma kan.

pe maa gbele na sagaf̄ jaa wi pe
sh̄o fan̄ga fenne pe k̄e.
 10 Eεn f̄ lere kpe na ta mbe yo
f̄: «Na Daf̄ Yen̄jele li
yen se yeri,
lo na li ma ti senwee wi
maa s̄ɔm̄c yuuro koo
yembine,»
 11 lo na li ma we naga ma we
pye tijinliw̄ fenne ma w̄
yan wongala pe na,
ma we pye tijinliw̄ fenne ma w̄
naayeri sannjere ti na.»
 12 Leele pe maa gbele na sagaf̄
jaa, eεn f̄ Yen̄jele laa pe
yɔn sogo,
lepeeple pe yεe gbɔgɔw̄ pi kala
na.
 13 Kaselege ko na, pe yen na
gbele wagafe; Yen̄jele li
woro na nuru pe yeri,
Yawa pi ni fuun f̄ wi suu jatere
wi tege pe na.
 14 Eεn f̄ Yen̄jele li yaa ma yɔn
sogo mele, mboror̄ ja m̄
yo ma woro nali yaan,
f̄ m̄òk̄ kala li le li k̄e, mali sige
ma saa te.
 15 Heεn koni, mbege ta li
naŋgbaw̄ pi woro na
yaraga ka piin lere na,
a k̄i c̄en ndee naa senwee wi ma
yiri ma je li woro naga
jate;
 16 k̄i pye ma, Zh̄bu w̄uu yɔn ki
yen̄ge na senwara yuun,
wi yen na senlegere yuun, nda ti
yen̄ jenme fu.

Elihu w̄i yo Yen̄jele
li ma lere wi koro j̄elöḡ ni

36 ¹Kona, a Elihu w̄i si para
Zh̄bu wi ni naa, ma yo f̄:
²Na sige naa jenri, mi yaa ma
yεge naga,
katugu senre yen na yeri bere
mbe yo ma kan Yen̄jele li
wogo na.
³Mi yaa na jenme pi lagaja mbe
yiri f̄ lege,
mi yaa para mbe tanga kan na
Daf̄ wi yeri.
⁴Kaselege ko na, na senre ti
woro yagbogowo senre;
lere ja wi jenme pi yen jembe
ma yɔn fili, wo wi yen na
ma yεge caw̄caw̄ yεen.
⁵Wele, Yen̄jele li yen yaf̄, laa
lere tifaga;
li yawa p̄i gbɔḡ li tijinliw̄ gbɔɔ
pi fan̄ga na.
⁶Laa yere ki na lepee wi yinwege
ta;
eεn f̄ mbele pe yen tege ni, li
ma pe tanga ki kan pe
yeri.
⁷Laa li yεge ki laga lesinmbele
pe na mbe pun̄go le pe ni,
li ma pe teŋge wunluw̄ jɔŋḡ
na paa wunlumbolo yen;
li ma pe tege wunluw̄ pi na f̄
sanga pyew,
jaŋgo mbe pe yirige.
⁸Na paga yɔngɔw̄ le pe na,
nakoma na j̄elöḡ ka to pe na,

- ⁹ kona Yenjelé li ma pe kapyere
ti yirige funwa na mari
naga pe na,
mbe taga wa ko na, naa pè yiri
ma je pe yee gbogbo pi
kala na we.
- ¹⁰ Li ma ti pe ma nungbolo jan
nali yerewe senre ti nuru,
li maga yo pe kan fo pe
kambasinnde ti yaga.
- ¹¹ Na paga logo li yeri mbe yere
li wogo ki na,
pa pe yaa pe yinwege ki pye ki
sa kɔ wa ferewe pi ni,
pe yegèle yon ki yaa sa ko wa
yogorimɔ pi ni.
- ¹² Eεn fo na pee logo li yeri, li
yaa ti pe pe gbo sɔgbɔ ni,
pe yaa ku wa pe kambajenme pi
ni.
- ¹³ Mbele pe woro na fyε Yenjelé
li yegε, pe ma nawa
ŋgban li ni,
ali na Yenjelé li ka pe pɔ li
yɔngɔwɔ pi ni, paa gbele
mbeli yeri li pe saga.
- ¹⁴ Ki kala na, pe ma ku wa pe
lefɔnrɔ sanga wi ni,
pe ma ku paa nambala jajara
pyefenne yen[†].
- ¹⁵ Eεn fo Yenjelé li ma ḥa wi yen
tege ni wi tege ki tege
mboo shɔ,

- li ma jɔlɔgɔ ki tεgε mboo yeri.
- ¹⁶ Mboro fun, li yaa ma tile
mbɔɔn wɔ wa jɔlɔgɔ ki ni,
mbɔɔn kee yaara ti lege, yaraga
ka nɔɔ yanra,
mbe ti yaakara tanra ti lege le
ma tanla.
- ¹⁷ Eεn fo koni, jɔlɔgɔ ḥga ki daga
mbe to lepeeple pe na, ko
ki to ma na;
kiti wo naa jɔlɔgɔ ki ni, tì to ma
na.
- ¹⁸ Eεn fo maga ka ti naɔbanwa
pɔɔn kan ma yiri ma je;
maga kaa ma yee fanla mbaa ki
sɔnri ndee ma yaa Yenjelé
li go jɔgɔ yarikanra legere
ni.
- ¹⁹ Naga yen ma, gbelege ḥga
maa gbele na sagafɔ jaa ki
mbe ya mbɔɔn shɔ jɔlɔgɔ
ki ni wi le?
Ma yeera fanjga ki ni fuun ki se
ya mbɔɔn shɔ ki ni[†].
- ²⁰ Ma kaa ki yegeri yembine li
wɔ,
ki yembine na cengelε ke yaa ka
yiri wa ke censara ti ni.
- ²¹ Ma yee yingiwε jen, maga kɔɔn
yee kan kapege pyege ki
yeri;
katugu ko kì ti ma yen na jɔlɔ.

[†]36.14: Nambala jajara pyefenne pa paa pye na ki jajara ti piin wa pe yarisunndo gbogoyinre ti ni. Pa jeele paa pye na kee ki nambala pe kɔrɔgɔ wa, ki wogo kila pye yarisunndo ti ŋgasele la (Dete 23.18; 1 Wunlu 14.24).

[†]36.19: Yenjelé senre seweele pele ni, ki verise ḥa wi yen ma yɔnlɔgɔ ma yo fo: Naga yen ma, yarijende ti mbe ya mbɔɔn shɔ jɔlɔgɔ ki ni wi le? Ma te wo naa ma fanjga ki ni fuun ki se ya mbɔɔn shɔ ki ni.

- ²² Wele, Yenjelé li yen fanjga fɔ
li yawa pi fanjga na;
ambɔ wi mbe ya mbe lere naga
paa lo yen?
- ²³ Ambɔ wi mbe ya mbe kono na
li daga mbe tanga li naga
li na?
Ambɔ wi mbe ya mbege yo li
kan fɔ li kambasinjge
pye?
- ²⁴ Ma jatere wi tege ki na,
maa Yenjelé li gbogo li
kapyege ki kala na,
ko ŋga senwee piile pe maa ki
sc̄nni yuuro ni.
- ²⁵ Senwee pyɔ pyew wi yen naga
yaan,
lere pyew wi ma koro lege naga
wele jenjɛ.
- ²⁶ Yenjelé li yen ma gbɔgɔ, li
gbemɛ pì toro we jatere
wi kɔsaga ki na;
lere se ya mbeli yegɛle yon ki jiri
mbege jen.
- ²⁷ Li ma tɔnmɔ pi tile jeennjenri
ma kari pi ni wa naayeri,
mbe suu kanjga mboo pye
tisaga wa kambaara ti ni.
- ²⁸ Kona kambaara ti mee tisaga
ki yaga ki ma tigi,
ki ma to senwee piile janwa
legɛle li na.
- ²⁹ Ambɔ wi mbe ya mbe
kambaara ti torolɔmɔ pi
jen
kona yenjelé gbanлага ki
ma tin yegɛ ŋga na wa
yenjelé na ki ni?

- ³⁰ Wele, Yenjelé li ma yenjelé
yengelème pye li kɛe ki ni
fuun ki na wa naayeri,
mbe kɔgɔje wi latijuro ti tɔn
diwi ni.
- ³¹ Li ma ki kagala ke tege ma kiti
kɔn cengelé ke na,
li ma yaakara legere kan ke yeri.
- ³² Li ma yenjelé yengelème pi
yigi wa li keyen yi ni,
mbe suu torogo wa pi karisaga.
- ³³ Li ma li yee naga wa yenjelé
gbaanra ti ni,
yaayoro ti ma pye li panga ki
jenmɛ.
- Yenjelé li kapyege ki
yen ma gbɔgɔ**
- 37** ¹ A Elihu wì sho naa fɔ:
Na sunndo wi yen na kɔon
na na ki kagala ŋgele ke
kala na,
fɔ a wila suun na jaa mbe wɔ wa
wi yɔnɔ li ni.

- ² Ye pyeri ye logo, ye Yenjelé li
gbanлага magala li logo,
konaa gbaanra nda ti yen na
yinrigi wa li yon ti ni!
- ³ Li yen na yenjelé yengelème
piin naayeri wi lagapyew,
li yenjelé yengelème pi ma gbɔn
fɔ wa tara ti kɔsaga ki na.
- ⁴ Ko punjo na, pe ma Yenjelé li
magala gbɔlɔ li logo,
li ma yenjelé tinmɛ yirige
ŋgbanga,

- ko sanga wo ni li ma yenjelē
yengeleme pi torogo kēe
ki ni fuun ki na.
- ⁵ Yenjelē li ma tin ḥgbanga fō ki
ma pye kafōnnō,
li maa kagbōgōlō piin, ḥgele we
se ya ke kōrō jēn.
- ⁶ Li maga yo sinndēere tisaga ki
kan ma yo fō ki to laga
tara ti na,
li ma tisaga ki pye ki ma pan,
mbe tisagbōgō ki pye ki
ma pan.
- ⁷ Ki pyewe pi na ma, li ma
senwee pyō pyew wi
tunjōgo ki yerege,
jango pe ni fuun pege jēn fō lo
kēe tunjōgo yi.
- ⁸ Yan yaara ti ma ye wa ti were
ti ni,
ti ma koro wa ti sinlesara ti ni.
- ⁹ Tisaga tifelege ki maa paan na
yinrigi wa yōnlōparawa
kalige kēe yeri,
yōnlōparawa kameṇge kēe
tifelege ko maa paan were
ni.
- ¹⁰ Yenjelē li yōn tifelege ki ma
tōnō pi simbi,
tōnō pi gona wi ma simbi paa
sinndēlege yēn.
- ¹¹ Li ma kambaara ti yin tōnō
pi ni;
yenjelē yengeleme maa piin
kambaara ti sōgōwō kēe ki
ni fuun ki na.

- ¹² Li ma ti ti maa kee na mari na
yala li nandanwa kala li
ni,
jango ḥga fuun li yen na jaa, paa
ki piin laga tara ti na.
- ¹³ Na li ka yo li yaa tara ti gbōn
li gbēgē ki ni,
nakoma na li ka yo li yaa
kagbaraga pye,
ko yaara to li ma torogo[†].
- ¹⁴ Zhōbu, nuŋgbogolo jan ki
kagalā ke yeri ma ke logo!
Ma yere jēnri, ma sōnri Yenjelē
li kagbōgōlō ke na.
- ¹⁵ Yenjelē li maa ki yaara ti yēgē
sinni yēgē ḥga na,
konaa li maa yenjelē yengeleme
pi piin yēgē ḥga na wa
kambaara ti sōgōwō,
maga jēn le?
- ¹⁶ Kambaara ti ma yere yēgē ḥga
na wa naayeri fowaga ki
ni, maga jēn le?
Na wi jēnme pi yen ma yōn fili
wo wi ma ko kafōnnō
tunjōgo ko pye.
- ¹⁷ Na yōnlōparawa kalige kēe
tifelege ki kaa gbōn mbe
tara ti weri,
mboro ḥa ma yaripōrō ti maa
kafugo waa ma na,
- ¹⁸ naga yen ma, mboro mbaa ya
mbe Yenjelē li saga mbe
naayeri wi gbegele mboo
jaraga le,

[†]37.13 Ki verise ḥa, Yenjelē senre seweele pele ni, ki yen ma yōnlōgō ma yo fō: Na li ka
yo li yaa jōlōgō wa tara ti na, nakoma mberi suguru tōnō ni, nakoma mbe duwaw ti
na, ko yaara to li ma torogo.

nakoma mboo pye wi sheli paa
duwale ña pè tugurɔn
tege maa gbegele wi yen
le?

¹⁹ Ñga we daga mbe yo Yenjèle
li kan ki naga we na,
woro se ka jen mbe yo, we yen
wa wɔwɔ pi ni.

²⁰ Naga yen ma, sanni mbe sa
para, ki daga pege yo li
kan wi le?

Naga yen ma, lere daga mbe
Yenjèle li kɔgɔri kala la
na, jaŋgo li ta li ki kala li
jen wi le[†]?

²¹ Yɔŋgɔlɔ ke ni, kambaara ti ma
kaa yɔnlɔ yanwa pi tɔn
lere naa yan,
een fɔ tifelege ka mee kaa pan
mari pɛ mari laga wa.

²² Yanwa pa na yinrigi wa
yɔnlɔparawa kamɛŋge kɛɛ
yeri, na yengelé paa te
yen;

Yenjèle li gbɔgɔwɔ yanwa pi yen
fyere ni de.

²³ Yenjèle li yen yawa pi ni fuun
fɔ, we se ya gbɔn li na,
li gbɔgo li yawa pi fanŋga na naa
li kasinŋge ki fanŋga na,
laa jɔlɔgɔ wa lesinŋe wi na.

²⁴ Ki kala na senwee piile pe
daga mbaa fyɛ li yegɛ;
een fɔ mbele pe maa pe yee jate
kajenmbele laa la pe jate.

YENJÈLE LAA ZH̄BU WI CYN SOGO

38.1--42.6

Yenjèle làa naayeri wo naa tara
ti dakala li yegɛ yo Zh̄bu wi kan

38 ¹Kona, a Yawe Yenjèle li si
yɔn sogomɔ kan Zh̄bu wi
yeri, mali ta wa tisaga tifelege ki
nandogomɔ, ma yo fɔ:

² Ambɔ wi mborɔ, mborɔ ña
maa na kagala ñgele mì
kɔn mbe pye ke tɔnni
ma kambajenmɛ senre ti ni we?
³ Ma kurusijara wi pɔ wa ma
senne paa lenaŋa kotogofɔ
yen;
mi yaa ma yewe, mala naga.

⁴ Sanga ña ni mìla pye na tara ti
ngɔcɔ nii, maa pye se yeri?
Ki yo na kan na kaa pye tjinliwɛ
yen ma ni.

⁵ Ambɔ wila tara ti gbemɛ naa ti
titɔnlɔwɔ pi kɔn maa tege,
maa jen le?

Ambɔ wila mana li sanga mari
taanla?

⁶ Tara ti nɔgɔ ki yen ma tenge
yingi na?

Ambɔ wila ti yenle sinndelege
konŋbanŋga ki tege;

⁷ sanga ña lalaaga wɔnŋgɔlɔ kaa
pinle na yɔgɔrimo cimbi yuuro
koo,

[†]37.20: Ñga ki yo fɔ: Naga yen ma, lere daga mbe Yenjèle li kɔgɔri kala la na, jaŋgo li ta li ki kala li jen wi le? Yenjèle senre seweels pele ni, ki yen ma yɔnlɔgɔ ma yo fɔ: Ambɔ wila jaa poo tɔngɔ?

a Yenjelé li mérégeye* paa
yogori na jorogi we?

⁸ Sanga ḥa ni kɔgɔje wìla janri
ma yiri ndee pò se,
ambɔ wila saa kɔɔrɔ le wi na,
maa yɔn tɔn maa yerege?

⁹ Sanga ḥa ni mìla kambaara ti
pye wi yaripɔrɔ maa tɔn,
ma diwi gbɔlɔ lo pye wi paara
maa maga we?

¹⁰ Sanga ḥa ni mìla ɔngasegele
tege wi na,
ma kɔɔrɔ le wi na maa yɔn tɔn,
ma sɔgɔyaara le wi na
we?

¹¹ A mì suu pye ma yo fɔ:
«Ma yaa pan mbe gbɔn fɔ
namena, εen fɔ mɛe daga
mbe ko laga ɔnga ko
kaanla,
katugu ma tɔnɔgbɔ mba pi
maa kɔɔn na tuun, pa pi
yee gbɔgɔwɔ pi yaa yere
namena!»

¹² Maga le ma yen yinwege na,
maa ki yo lalaaga ki kan
ma yo ki laga le?

Maa lalaaga ki lagasanga wi
naga ki na le,

¹³ jango ki yanwa pi tara ti
lagapyew ki laga,
mbe lepeeple pe purɔ le?

¹⁴ Ko wagati wo ni, tara ti yegɛ
cɛnwe pi ma kanjga paa
joro yen, nda pè mɛgɛ
tegɛre tegeyaraga taga ti
na,

ti ma pye ndee tiri yee fere
yaripɔrɔ ni.

¹⁵ Eεn fɔ lepeeple pe yanwa pi ma
shɔ pe yeri;
keε ɔnga pàa yirige mbe gbɔnɔ
pye, ki ma kaari.

¹⁶ Naga yen ma, ma ye ma gbɔn
wa kɔgɔje wi tɔnɔcɔ pi
yirisaga ki na le?

Ma ye maa latijuro ti yanri mari
yan le?

¹⁷ Pe kunwɔ pi yeyɔngɔ kɔɔrɔ ti
yengèle mari naga ma na
le?

Naga yen ma, ma kunwɔ pi diwi
yeyɔngɔ ki yan le?

¹⁸ Naga yen ma, ma tara ti
gbemɛ pi yan maa jen ma
kɔ le?

Na kaa pye ma ki kagala ke ni
fuun ke jen, ki yo!

¹⁹ Yanwa pi ca konɔ li yen se
yeri?

Diwi wi censaga ki yen se yeri?

²⁰ Ma mbe ya yanri mberi wele
fɔ wa ti censaga,

na kaa pye pe ma gbɔn wa ti na
yegɛ ɔnga na maga jen we?

²¹ MÀga jen jate, katugu kìla yala
pòɔn se makɔ,
ma yegɛle yɔn kì lege fɔ jengɛ!

²² Maa gbɔn wa nezhi* wi
tegesaga ki na wi le?

Maa sinndere tisaga ki tegesaga
ki yan wi le?

²³ Mì ki yaara ti tegɛ wa pilipeye
yo kala na,

malaga gbənpilige naa malaga
ko kala na.

²⁴ Yanwa pi ma toro konɔ liliin
ni mbe si gbɔn lagapyew
ki ni?

Yɔnlɔ yirisaga tifelege ki ma yiri
se yeri mɛɛ tara ti tɔn?

²⁵ Ambɔ wi ma konɔ yɛngɛ tisaga
ki kan?

Ambɔ wi ma konɔ wɔ yɛnjele
yɛngeleme naa yɛnjele
gbaanra ti kan?

²⁶ Tara nda lere woro ma cɛn wa
ti ni, ambɔ wi ma ti tisaga
ki ma to wa ti ni,
mbe ti ki ma to wa gbinri* ŋa
lere woro wa wi ni,

²⁷ jango mbe tara nda tì waga
ma jɔgɔ ti kan tɔnmɔ ni,
mbe ti yan mbe fi wa ki yiri?

²⁸ Naga yen ma, to yen tisaga ki
yeri le?

Ambɔ wi fɔɔngɔ ŋga ki maa
wuun ki ssɔlsaga nuŋba
nuŋba pyew ki da?

²⁹ Tɔnmɔ mba pi ma simbi pi ma
yiri se yeri?

Ambɔ wi tisaga yaanŋgumbire ti
da?

³⁰ Ko sanga wo ni, tɔnmɔ pi
ma simbi ma sheli paa
sinndelege yen,
pi gona wi ma pinle ma sheli ma
pye nuŋba.

³¹ Wɔnŋgɔlɔ ke wele, mboro mbe
ya mbe Ijgonɔ gbɔgɔ pire
ti pɔ ti yee na,
nakoma mbe wɔnndaanla pe
sangala mbe pe lagala pe
yee na?

³² Ma mbe ya ti yɔnlɔparawa
kalige kɛɛ wɔnŋgɔlɔ kaa
yinrigi ke yirisanga wi ni
le?

Ma mbe ya mbe konɔ wɔ
yɔnlɔparawa kamɛŋge
kɛɛ wɔnŋgɔlɔ naa ke
wɔnmbigile ke kan le?

³³ Naga yen ma, ma naayeri
kondɛgɛŋgele ke jen wi le,
ke maa ŋga piin laga tara ti ni
mboro ma maa ki yɛgɛ
nari ke na wi le?

³⁴ Naga yen ma, mboro mbe ya
para ŋgbanga kambaara
ti ni,
mbe ti ti pan tisagbɔgɔ ni ma na
wi le?

³⁵ Mboro ma ma ti yɛnjele
yɛngeleme pi maa yinrigi
na kee wa pi karisaga wi
le?

Naga yen ma, na maga pi yeri pi
mɔɔ pye mbe yo fɔ: «Mi
ŋja» wi le?

³⁶ Ambɔ wila kajenme pi le wa
senwee wi kotogo na,
ambɔ wila kagala kɔrɔ jenme pi
le wa wi tijinliwe pi ni†?

†^{38.36:} Ki verise ŋja, Yenjele senre seweele pele ni, ki yen ma yɔnlɔgo ma yo fɔ: Ambɔ wi kajenme pi kan tɔnmɔ sannjegɛ ki yeri, konaa ma tijinliwe pi kan ŋgopɔlɔ wi yeri, a wi sigi jen ma yo gbaan wi yaa yin?

³⁷ Amb̄ wi mbe ya wi kajenm̄
pi ni mbe kambaara ti
jiri?

Amb̄ mbe ya mbe naayeri
t̄nm̄ kugboro ti go sogo
mbe ti tisara ti pan,

³⁸ mbe taambuḡ ki yin̄gi
mbege pye fen̄r̄ege,
mbe tara ti kanimboro ti mara ti
yee na?

³⁹ Mboro ma ma kara lagaja
mberi kan jara nō wi yeri
wi le?

Mboro ma ma yaakara kan jara
piile pe yeri mbe pe fungo
ki k̄ wi le,

⁴⁰ sanga ja ni ti ma pye ma sinl̄
wa ti were ti ni,
nakoma sanga ja ni ti ma pye
ma lara wa k̄l̄go ki ni
na kara singi mbe to ti na
we?

⁴¹ Na kaankaan pire ti kaa gbele
mbaa Yen̄jele li yinri liri
saga sanga ja ni,
mbaa yanri la toro yaakara lama
pi kala na,
amb̄ wi ma ti yaakara ti kan ti
yeri?

Yen̄jele li yen wongaala pe taf̄

Likat̄lo

39 ¹ Likat̄loye pe ma pe piile
pe se sanga ja ni, maa jen
le?

Lufaneel̄e pe kaa siin sanga ja
ni, ma maa pe yaan le?

² Pe ma yeyen yōn̄ ñga pye kugb̄
ki ni mbe si jen mbe se,
ma maga jen le?

Pe ma kaa pe piile pe se sanga
ja ni, maa jen le?

³ Pe ma sugulo, m̄ee pe piile pe
se;
kona pe m̄ee sh̄o pe sege j̄l̄go
ki k̄ee.

⁴ Pe piile pe ma fan̄ga ta, ma le
wa yan,
pe ma kaa lagala pe neel̄e pe na,
paa songor̄o mbe pan pe
k̄r̄go naa.

Yan sofile

⁵ Amb̄ wi yan sofile wi yaga wi
yee kan wila kee?

Amb̄ wi mana li sangala wi na
maa wa?

⁶ Tara nda ti yen ma waga, m̄iri
pye wi laga,
ma tara laga falafala ñga ki yen
k̄ ni ki pye wi censaga.

⁷ Wi kala woro wa ca nawa
tinme pi ni,
wotoroye mbele sofilele maa
tilele, wila la pe fevenne
pe j̄r̄ogom̄o mba pe maa
j̄r̄ogi pe na pi nuru.

⁸ Wi maa yanri na toro wa
yanwira ti na naa yaakara
ti lagajaa,
wi maa yan tipirige cenl̄e pyew
ki lagajaa.

Yanno

⁹ Naga yen ma, yanno wi mbe
yenl̄e mbaa tun̄go piin
ma kan le?

Wi mbe yenle mbe sinle wa
naŋgboŋgo ki ni le?
¹⁰ Ma mbe ya mboo le maŋga na
mbe yo wila fali ma kan
le?

Wi mbe yenle mbaa falinere
capire ti tile ma puŋgo
na, mbɔɔn kere laga ki
yɔn yala wa gbunlundege
ki ni le?

¹¹ Naga yen ma, mboro mbe
yenle mbɔɔn jigi wi taga
wi na, fɔ wi yen fanŋga
ni,
ki kala na ma yaa ma kere
tunndo ti ni fuun ti le wi
keɛ le?

¹² Ma mbe yenle mbe taga ki na
fɔ wi yaa ma yarilire ti
shiye ma kan,
mbe kari sari gbogolo wa ma
yarilire sunsaga ki na le?

Kɔnrɔsogolo

¹³ Kɔnrɔsogolo wi maa wi
kanwira ti gbɔɔn
yɔgɔrimi ni,
eɛn fɔ wi se ya yiri sire na paa
jagapan yen.

¹⁴ Wi maa jenrewɛ pi se le tara,
mbe kari mboo toro le,
mbe ti taambugɔ ki tufunwɔ pi
maa weri.

¹⁵ Wi ma fege ki na fɔ yaraga
ka mbe ya mboo tangala
mboo yaari tɔlɔgo ni,
wi ma fege ki na fɔ woŋgbɔ wa
mbe ya mboo tangala
mboo purugu.

¹⁶ Wi yen ma weli wi piile pe ni,
ndee wo yeera piile ma,
wila la wi pisäge tege ko jate.

¹⁷ Katugu Yenŋele lii kajenmɛ
kan wi yeri,
lii si tijinliwe kan wi yeri.

¹⁸ Eɛn fɔ na wi ka yiri mbe yere
mbaa fee,
wi ma fe ma saa shɔn naa wi
fevɔ pe toro pew.

Shɔn

¹⁹ Naga yen ma, mboro ma
fanŋga kan shɔn wi yeri
wi le?

Mboro ma mbelewɛ kan wi yeri
maa yɔlɔgo ki fere wi le?

²⁰ Mboro ma ti wi ma ya na yeni
paa gbatsɛ yen wi le?

Wi yee gbɔɔcɔn gbelege ki maa
fyere waa lere na.

²¹ Wi maa gbunlundege tara ti
gbɔɔn wi yenjoro ti ni, na
yɔgɔri wi fanŋga ki kala
na,
wi ma fe mbe sa malinjbɔɔn
pe fili.

²² Wila la fyere ti jate yaraga
ka, yaraga ko ka kpɛ na
sunndo kɔngɔ wa wi na,
wila tokobi fɔ yan mbe sɔŋgɔ
puŋgo na.

²³ Sanŋgbɔ ja wi yen ma yanŋga
wi kanŋgaga ki na, wi
maa tinni wangala ke ni,
naa njanraga ŋga ki maa yɛngɛle
ki ni konaa sɔgbɔ wi ni.

²⁴ Wi maa wire mbaa fee mbaa
kee lagapyew,

na pe ka mbanлага ki win, wi se
ya yere laga nuj̄ba naa.
25 Na paga mbanлага ki win,
wi ma gbele maga sh̄o
hanhan,
wi ma koro lege na malaga ki
nuun taa,
wi maa malin̄gb̄c̄nl̄ teele pe
jc̄rc̄c̄ pi nuru,
na malin̄gb̄c̄nl̄ pe tinme taa.

Gbinle naa yɔn

26 Naga yen ma, mboro ma ma
tijinliwe pi kan gbinle wi
yeri, wi mee ya ma yiri
sire na wi le?
Mboro ma ma, ti wi mee kanwira
ti jaraga ma kari wa
yɔnl̄parawa kalige kεe
yeri wi le?

27 Naga yen ma mboro ma ma
konɔ kan yɔn wi yeri wi
mee yiri wa naayeri wi
le?

Mboro ma maga yo wi kan fɔ
wi sa sere ti pɔ lege wa
naayeri wi le?

28 Pa wi censaga ki ma pye wa
waara ti sɔgɔwɔ, pa wi
maa wɔnl̄ wa,
yanwiga titɔnl̄gɔ ki namunjɔ
wo wi ma pye wi larasaga
ye.

29 Wi ma koro wa ki laga ki na,
na wi kagboro ti pεeε,
wi ma koro wa lege nari yaan.

30 Wi piile pe ma kasanwa pi wɔ,
yarikugo ka pye laga nj̄ga na, pa
wi ma pye wa[†].

Yenj̄ele lì yo Zh̄bu wili yɔn sogo

40¹ Kona, a Yawe Yenj̄ele lì si
Zh̄bu wi pye fɔ:

² «Mboro ḥa ma yen na kendige
woo mi ḥa Yenj̄ele na
yawa pi ni fuun fɔ na ni,
naga yen ma, maa jaa
mbe kiti kɔn na ni wi le?
Mboro ḥa maa mi ḥa Yenj̄ele na
jeregi, ma mbe ya mbe
yɔn sogomɔ kan yewige
nj̄ga mì yewe ki na le?»

³ Kona, a Zh̄bu wì si Yawe
Yenj̄ele li yɔn sogo ma yo
fɔ:

⁴ «Wele, mi woro yaraga ka, mi
yaa ma yɔn sogo mbe yo
mεle? Mi yaa na kεe ki taga wa na yɔn
ki na mbe pyeri.

⁵ Mì para parasaga kongbanŋga
na makɔ, mi se yɔn
sogomɔ kan naa,
ma nuru ma para parasaga shyen
wogo na, mi se ta taga to
na naa.»

**Yenj̄ele lì yo
fanj̄ga woro Zh̄bu wi ni**

⁶ Yawe Yenj̄ele lìa koro wa
tisaga tifeliŋgb̄gɔ ki nandogomɔ
ma Zh̄bu wi yɔn sogo ma yo fɔ:

⁷ Kurusijara le maa pɔ wa ma
senne paa lenanja kotogofɔ
yen,
mi yaa ma yewe, ma nagawa
kan na yeri.

[†]39.30: Ki senre nda tì yo fun wa (Mati 24.28; Luki 17.37).

⁸ Naga yen ma, maa jaa na kiti
konḡa kila lere koɔn shyen
wi le?

Naga yen ma, ma yen na jaa
m̄banla jeregi mbe tanḡa
kan ma yee yeri wi le?

⁹ Naga yen ma, ma fan̄ga k̄e ki
yen paa mi ḥa Yenj̄ele na
wogo ki yen wi le?

Naga yen ma, ma magala li maa
yenj̄ele gbaanra yinrigi
paa mi ḥa Yenj̄ele na
woro ti yen wi le?

¹⁰ Na kaa pye pa ki yen ma, ma
yee fere wunluw̄a naa
gbem̄e ni;

ma gb̄ḡaw̄a naa tiyc̄nw̄a kan
ma yee yeri!

¹¹ Ma nangbanwa gb̄c̄ kala li wa
leele pe na paa t̄on̄gb̄c̄
yen,

mbele fuun pe maa pe yee
gbogo, pe wele ma pe
tirige!

¹² Mbele fuun pe maa pe yee
gbogo, pe wele ma pe go
sogo!

Lepeeple pe purugu yon̄lo nuŋḡba!

¹³ Ki yaga pe ni fuun pe pinl̄e pe
tigi wa tara ti c̄n̄ȳgo
nuŋḡba,

ma pe yon̄ t̄on̄ wa kunw̄a pi kas̄o
wi ni.

¹⁴ Pa kona mi jate mi yaa ma
shari mb̄c̄n̄s̄,

katugu ma yeēra fan̄ga ko k̄i
cew kan ma yeri.

Yenj̄ele làa t̄on̄m̄ yaara
ta senre yo Zh̄bu wi ni

Ngundur̄

¹⁵ Ngundur̄ wi wele, mùu da
paa yeḡe ḥga na m̄ò da
we;

wi maa yan ki kaa paa nege yen.

¹⁶ Een f̄ wi wele, fan̄ga yen wa
wi senne li ni,
fan̄ga yen wa wi lara kafyoolo
pe ni.

¹⁷ Wi maa naga ki yirige maga
sheli paa sediri* tige yen,
kapannda nda ti yen ma ti yee
faara wa wi jegb̄oḡel̄ ke
ni, ti yen fan̄ga ni.

¹⁸ Wi kajeere t̄i sheli
paa tuguyenre
tugumbogoŋgolo yen,
wi kendiŋgaanra ti yen paa
tugumbiile yen.

¹⁹ Wi yen kaf̄nn̄o yaraga yaara
nda mi ḥa Yenj̄ele m̄i da
ti ni,
mi ḥa wi daf̄ mi nuŋḡba mbe
ya fan̄ga ta wi na.

²⁰ Wi maa wi yaakara ti taa wa
yanwira ti na,
wa laga ḥga wongala pe ni fuun
pe maa fee na jinrigi.

²¹ Wi ma saa sinl̄e wa l̄go yon̄
tire ti n̄ego,
wi ma lara wa gbagara wi
c̄wgc̄s̄, wa ḥḡc̄b̄c̄s̄
t̄on̄m̄ pi ni.

²² L̄go yon̄ tire ti yinme pi ma
t̄on̄ wi na,

yanwira laforo yon sɔli tire ti ma
pye maa maga.

²³ Ali na gbaan wi ka yin yegɛ o
yegɛ, wila la fye wi yegɛ,
ali na Zhuridɛn gbaan wi ka yin
mbe gbɔn wa wi kongo ki
na, wi ma cen yeyinjɛ
na pɔw.

²⁴ Mboo yengɛle ke ta ke yen ma
yengɛ, ambɔ wi mbe ya
mboo yigi?

Ambɔ wi mbe ya mboo yigi penɛ
ni mboo numaga ki furu
wanga ni?

Yarifelege Leviyatán ki senre

²⁵ Naga yen ma, ma mbe ya mbe
yarifelege* Leviyatán ki
yigi njegenɛ ni le?

Ma mbe ya mbege ɲgayinнe li
pɔ mana ni le?

²⁶ Naga yen ma, ma mbe ya mbe
mana le ki numaga ki na
le?

Ma mbe ya mbege tugbila wi
furu wanga ni le?

²⁷ Maa ki jate ki yaa ma yenri
ŋgbanga mbe yo maga
yaga wi le?

Nakoma maa ki jate ki yaa
sentanra yo ma ni wi le?

²⁸ Ma nawa po ni ki yaa tanwa
le ma ni,

mbege yee pye ma kulo fo sanga
pyew wi le?

²⁹ Naga yen ma, ma yaa la jinrigi
ki ni paa sannjɛlɛ yen wi
le,

nakoma ma yaa ki pɔ mana ni
ma sumborombiile paa
jinrigi ki ni wi le?

³⁰ Naga yen ma, ŋgbanra
wɔfennɛ gbogolomɔ pi
mbe ya mbege yigi mbaa
ki pere wi le?

Pe mbe yenlɛ mbege kɔɔnlɔ
mbege yeele jawo
pyefennɛ pe na wi le?

³¹ Ma mbe ya mbege wɔn
wangala ni mbege selege
ki furugu lagapyew wi le,
nakoma ma mbe ya mbege go ki
furu laje ni wi le?

³² Ma kɛe ki taga ki na ma wele,
na ma kaa ki jate malaga
ni,

ŋga ki yaa yiri wa, ma se ka ki
shyen wogo pye naa.

41 ¹ Wele, na maga ma jigi
wi taga ki na mbe yo fo
ma yaa ya yarifelege*
Leviyatán ki ni, maa ma
yee fanla wi;
na maga kaga yan le teere, ma
mee laga ma to sunndo
kɔngɔ ki kala na.

² Lere se ya soro mbe yere mbege
yon ja.

Ko mi ŋa Yenjɛlɛ, ambɔ wi mbe
ya yere mbanla sige?

³ Ambɔ wi fɔgɔ taga na na, jaŋgo
mbege tɔn wi yeri?

Yaraga ŋga fuun ki yen laga
dunruya wi ni, ki yen na
wogo.

⁴ Koni mi se ya pyeri na mi si para yarifelge Leviyatān
ki witige ki senre na,
naa ki fanjga konaa ki witige
cenlcmā pi tiyūnpi
senre na.

⁵ Ambō wi mbe ya mbege selege
ki wō?

Ambō wi mbe ya ye wa ki
ŋgangala koŋgolo shyen
cwgcō pi ni?

⁶ Ambō wi ya maga yōn ki yengē
ma wele?

Ki ŋgangala ke maa sunndo
kōngō waa lere na.

⁷ Ki pōgōlō selege ki yen kōrō
ni, ma tanli paa tugurōn
sigyeara* yen naga go
singi†.

Tì maramara ma ye ti yee ni paa
tegere tegeyaraga yen.

⁸ Tì maramara ti yee na jengē,
ali yere tifelege se ya toro wa ti
cwgcō pi ni.

⁹ Ti ni fuun nūn̄gbā nūn̄gbā ti
yen ma pō ti yee na, ma ti
yee yigi,
ti yen mari yee yigi, ti se ya laga
ti yee na.

¹⁰ Na ki ka jiri, yanwa pi ma
janri ma yiri;
ki yengelē ke maa yengelē paa
lalaaga yōnlō yanwa pi
yen.

¹¹ Kasōn yinjgele maa janri na
yinrigi wa ki yōn,

kasōn njaanra maa yinrigi wa ki
yōn.

¹² Wirige maa yinrigi wa ki
numawegèle ke ni,
paa yēgē ŋga na negedaga
nakoma cōgō gbenje ma
kaa na kanni kasōn na, na
tufunwō yinrigi.

¹³ Ki yōn tifelege ki yen ma weri
fō ki mbe ya mbe kasōn
naŋganra fe mberi yigi,
kasōn naŋganra maa janri na
yinrigi wa ki yōn.

¹⁴ Ki fanjga ki yen wa surugubari
wo ni,
ki maa sunndo kōngō waa mbele
fuun kaga yan pe na.

¹⁵ Ki witige lara pyew ti yen ma
sogolo ma pye ti yee ni,
tì fanri ma ye ti yee ni, ma sheli
paa tira pyō yen.

¹⁶ Ki sunndo wì sheli paa
sinndelege yen,
wì sheli paa tira pyō yen.

¹⁷ Na ki ka yiri mbe yere,
nambala mbele
kotogofenne jembélé
pe maa seri fyere ti kala
na;
sunndo kōngō ki kala na, pe maa
fee.

¹⁸ Ma kaga gbōn tokobi ni, kila
ya yaraga ka kpē pye ki
na,
njanraga nakoma wangala
nakoma sōgbō, tila ya
mbe yaraga ka kpē pye.

*^{41.7:} ŋga ki yo fō: Ki pōgōlō selege ki yen kōrō ni, ma tanli paa tugurōn sigyeara yen
naga go singi, ki kōrō wi mbe ya pye fun fō: Ki pōgōlō selege ki yen kōrō ni, ma tanli
paa tugurōn sigyeara yen; to ti maa ki yee gbōgōwō pi nari.

- ¹⁹ Tugurōn ti yen ki yēgē na paa
yan waga yen,
tuguyenre ti yen ki yēgē na paa
tige fɔ̄ngɔ̄ yen.
- ²⁰ Sandiga wanla lo se ya ti ki fe,
gbafurugo sinndelege ki yen ki
yēgē na paa yan waga
yen.
- ²¹ Nḡbogo ki yen ki yēgē na paa
yan waga yan;
njanraga ki kaa tinni la toro, ki
kala na pye wa.
- ²² Koɔ̄rɔ̄ nda ti yen wa ki
funjgbogo ki na, ti yɔ̄nrɔ̄ tì
wɔ̄wɔ̄ ma tanla;
ki ka toro wa fenrege ki ni, ki ma
pye ndee falinere capire
kì fulo ma toro.
- ²³ Na ki ka tigile wa tɔ̄nmɔ̄
pi nɔ̄go, ki ma latijugo
tɔ̄nmɔ̄ pi yirige paa yēgē
ŋga cɔ̄go tɔ̄nmɔ̄ ma kaa
na kanni kasɔ̄n na we;
ki ma gbaan tɔ̄nmɔ̄ pi tɔ̄ngɔ̄lɔ̄
maa tege paa sinmè nuwɔ̄
taan cɔ̄go yen.
- ²⁴ Ki torosaga tulugo tɔ̄nmɔ̄ pi
maa ŋgbɔ̄rɔ̄go kɔ̄on na
yengele ki puŋgo na;
latijugo tɔ̄nmɔ̄ pi yēgē ki ma
filige paa yinzifire yen.
- ²⁵ Yaraga ko ka woro wa ŋga ki
yen ki to laga tara ti na;
pège da ki ka ka fye yaraga ko
ka kpe na.
- ²⁶ Yaara tugbɔ̄rɔ̄ nda fuun tì da,
ki maa ti tifaga;

ko ki yen woŋgaala mbele fuun
pe yen yee gbɔ̄gɔ̄wɔ̄ ni pe
wunluwɔ̄.

**Zh̄bu wìgi jen ma yo
wi yen kambajenje**

- 42** ¹Kona, a Zh̄bu wì si Yawe
²Migi jen ma yo fɔ̄ ma mbe ya
kala pyew li pye,
yaraga ko ka kpe se ya mbɔ̄on
kakɔ̄nndegelé li sa.

³Màa ki yo na kan ma yo fɔ̄ mi
yen nɔ̄o kakɔ̄nndegengelé
ke gbɔ̄on na ke pinri na
kambajenme senyoro ti
ni.

Kaselege yi, kagala ŋgele mii ke
kɔ̄rɔ̄ jen, koro senre mi
yen na yuun,
kafɔ̄nŋgɔ̄lɔ̄ ŋgele kè toro na
jenme pi na, koro senre
mì para ke na[†].

⁴Màa na pye fɔ̄: «Ki yaga ma
logo na yeri, mi yaa para
ma ni;

mi yaa ma yewe, mala naga[†].»

⁵Na nunjgbolo làa ma senre logo,
eен fɔ̄ koni mi yen nɔ̄o yaan
yenle ni.

⁶Ki kala na, mi yen nala yee
jeregi; mìlan kapere ti jen
mari yaga,
mala yee tirige ma cen wa
taambugɔ̄ konaa cɔ̄nɔ̄ ti
ni.

[†]42.3: Zh̄bu 38.2.

[†]42.4: Zh̄bu 38.3.

SEWE WI KOSAGA SENRE

42.7-17

Yenjelé làa sōngoré ma Zh̄bu wi wogo ki yon naa

⁷ Naa Yawe Yenjelé làa kaa para Zh̄bu wi ni ma saa kɔ, a lì si para Elifazi ḥa wila yiri wa Tema ca ki ni, maa pye fɔ: «Mì nawa ḥgban mbororaa ma wenne shyen pe ni fɔ jenjé, katugu yee para na senre na kaselege ni paa yegé ḥga na na tunmbyee Zh̄bu wìgi pye we. ⁸ Ki kala na, ye sa napene kɔlshyen naa simbapene kɔlshyen lagaja, ye kari pe ni na tunmbyee Zh̄bu wi kɔrɔgo; yeri wɔ saraga sogoworo* ye kajgɔrɔ ti kala na. Pa wi yaa na yenri ye kan. Kona mi yaa wi yenrewé pi logo, pa mi se ye yigi mbe yala ye kambajenmè pi ni, katugu yee para na senre na kaselege ni paa yegé ḥga na na tunmbyee Zh̄bu wìgi pye.»

⁹ Kona, Elifazi ḥa wila yiri wa Tema ca, naa Bilidadi ḥa wila yiri wa Shuwa tara konaa Zofari ḥa wila yiri wa Naama tara, pè si kari ma saa ki pye paa yegé ḥga na Yawe Yenjelé làa ki yo pe kan we. A Yawe Yenjelé li si Zh̄bu wi yenrewé pi logo.

¹⁰ Naa Zh̄bu wila kaa yenri wi wenne pe kan ma kɔ, a Yawe Yenjelé li si Zh̄bu wi sōngoré maa tege wa wi faa cénlɔmɔ pi ni. Yaara

nda fuun tìla pye wi yeri faa, a lì siri yongɔ shyenzhyen kan wi yeri.

¹¹ Kona, Zh̄bu wi sefenné nambala naa jeele konaa mbele fuun pàa wi jen faa, pè si pan maa shari. A pè pinle ma li wi ni wa wi go. Jɔlɔgɔ kagala ḥgele fuun Yawe Yenjelé làa ti, a kè gbɔn wi na, a pè si para wi ni maa kotogo ki sogo wi na ke wogo na. Ko puŋgo na, a pe ni fuun nuŋgbɑ nuŋgbɑ puŋgbɑ naa te kannjingele nuŋgbɑ nuŋgbɑ kan wi yeri yarikanra.

¹² A Yawe Yenjelé lì si duwaw Zh̄bu wi yinwege puŋgo wogo ki na ma wɛ ḥga wila pye faa ki na. Wila simbaala waga ke ma yiri tijere (14 000) ta naa, naa yongɔmeyɛ waga kɔgɔlɔni (6 000) ni, naa falinere waga shyen (2 000) konaa sofile jeele waga kele (1 000) ni.

¹³ Wila pinambiile kɔlshyen naa sumborombiile taanri se naa. ¹⁴ Wila wi sumborombyɔ konjbanja wi mege taga naa yinri Yemima, na shyen woo wi yinri Keziya, nee taanri woo wi yinri Kereni Hapuki[†]. ¹⁵ Tara ti ni fuun ti ni, jéle sila pye wa tiyɔɔn paa Zh̄bu sumborombiile pe yen. Wila pe tasaga kan pe yeri wa wi kɔrɔgo ki ni ma yala pe nɔsepiile nambala pe ni.

¹⁶ Ko puŋgo na, a Zh̄bu wì si yelé cénmè naa nafa shyen (140) pye naa. Wila wi piile naa wi

[†]42.14: Yemima mege ki kɔrɔ wo yen fɔ jendetuwa, Keziya mege ki kɔrɔ wo yen fɔ yarifyeenre, Kereni Hapuki mege ki kɔrɔ wo yen fɔ yengèle kale.

pishyεnwoolo pe yan fɔ ma saa wogo ki na.¹⁷ Zh̄bu wila le ma tin
gbɔn wi setirige piile yirisaga tijere yinwege ki na, mεε jen ma ku.